

ENRD Ultra Light

Introduktion til ENRD Ultra Light

Velkommen til ENRD Ultra Light!

Det europæiske netværk for landdistriktsudvikling (ENRD) bringer interessenter sammen inden for landdistriktsudvikling fra hele Den Europæiske Union (EU). Få mere at vide om, hvordan ENRD har bidraget til en vellykket gennemførelse af medlemsstaternes programmer for udvikling af landdistrikter ved at frembringe og dele viden samt ved at fremme informationsudveksling og samarbejde på tværs af Europas landdistrikter. For at komme i gang kan du klikke på knapperne nedenfor og læse en kort introduktion til ENRD i PDF-format [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#) [el](#) [nl](#) [pt](#) [hu](#) [fi](#) [ro](#) [cs](#) [bg](#) [da](#) [et](#) [lt](#) [lv](#) [mt](#) [sk](#) [sl](#) [sv](#) [hr](#)]. Du kan læse mere om ENRD's mål, interessenter og støttemodtagere samt om netværkets sammensætning, kontaktpunkter og dets juridiske grundlag, hvor der også er en række relevante dokumenter [på nettet](#).

Denne håndbog giver en grundig indføring i ENRD's arbejde og henviser til yderligere oplysninger på ENRD's hjemmeside. Formålet med håndbogen er at give et omfattende overblik over ENRD's arbejde inden for landdistriktsudvikling og gøre det lettere at deltage i ENRD. Den indeholder links til hjemmesider med yderligere oplysninger om alle emner, således at du kan læse mere om det, der interesserer dig, på nettet. ENRD's hjemmeside findes i følgende sprogversioner: engelsk, fransk, tysk, italiensk, spansk og polsk. Desuden findes der et mindre antal sider på græsk, portugisisk, rumænsk, nederlandsk, ungarsk, finsk, tjekkisk og bulgarsk. Bemærk venligst, at der er enkelte links til eksterne hjemmesider på engelsk eller andre sprog.

Denne håndbog er tiltænkt interessenter, der har et andet modersmål end de sprog, som ENRD's hjemmeside findes på. Det er vigtigt at understrege, at håndbogen ikke indeholder alt indhold fra hjemmesiden. Målet er derimod at give et resumé af alle afsnittene på hjemmesiden sammen med diverse links til onlinematerialet.

Håndbogen har samme opbygning som ENRD's hjemmeside og afspejler indholdet pr. 31. december 2013.

- ! Størstedelen af håndbogen giver et overblik over landdistriktsudviklingspolitikken og relaterede ENRD-aktiviteter i **programmeringsperioden 2007-2013**.
- ! Hvis du fortrinsvis er interesseret i **den næste programmeringsperiode (2014-2020)**, kan du gå direkte til [dette afsnit](#).

I hele dokumentet bruger vi særlige funktioner for at gøre det lettere at finde rundt:

- [[PDF](#) [en](#)] Der kan downloades et PDF-dokument på det pågældende sprog.
- Der findes yderligere oplysninger om det pågældende land på nettet.
- [Grøn](#) er et link, der henviser til indhold i selve håndbogen.
- [Orange](#) er et link, der henviser til ENRD's hjemmeside.
- [Blå](#) er et link, der henviser til en ekstern hjemmeside.

Vi håber, at du får glæde af håndbogen.

Indholdsfortegnelse

1. Politik i praksis

1.1. Overblik over landdistriktsudviklingspolitikken

1.1.1. Nationale strategier

1.1.2. Nationale og regionale programmer

1.1.3. Akser og foranstaltninger

1.1.4. Programgennemførelse

1.2. Landdistriktsudviklingspolitikken i tal

1.2.1. Tematiske faktablade

1.2.2. Faktablade om PULD'er

1.2.3. Faktablade om foranstaltninger

1.2.4. Tabeller med overvågningsindikatorer for PULD'er

1.3. Database over PULD-projekter

1.4. Forbedring af gennemførelsen

1.4.1. Typologi og målretning

1.4.2. Landbruget og økonomien i landdistrikterne

1.4.3. Levering af offentlige goder

1.4.4. Leveringsmekanismer

1.4.5. LEADER

1.5. Den fælles landbrugspolitik på vej mod 2020

1.5.1. Landdistriktsudviklingen i perioden 2014-2020

- Et overblik over politikken i perioden 2014-2020
 - Prioriteter for landdistriktsudviklingen
 - Videnoverførsel
 - Konkurrenceevne
 - Fødevarerkæden
 - Økosystemer
 - Ressourceeffektivitet
 - Social inklusion
- Lovgivning og retningslinjer
- Planlægning af PULD'er
- Gennemførelse af PULD'er
- Erfaringer fra perioden 2007-2013
 - Programmering og gennemførelse
 - Videnoverførsel og innovation
 - Iværksætter i landdistrikterne
 - Finansielle instrumenter
 - Fødevarerkæden
 - Miljø og klimaændringer
 - Social inklusion
 - CLLD, LEADER og TNC
 - Netværksamarbejde for udvikling af landdistrikterne
 - Overvågning og evaluering

- [Overvågning og evaluering](#)
- [Netværkssamarbejde for udvikling af landdistrikterne](#)
- [Lokaludvikling styret af lokalsamfundet](#)
- [Kandidatlande og potentielle kandidatlande](#)

[1.6. Formidling af landdistriktsudviklingen](#)

[2. Lande](#)

[3. Emner](#)

[3.1. Landbrug](#)

[3.2. Miljø](#)

[3.3. Offentlige goder](#)

[3.4. Iværksætter](#)

[3.5. Ungdommen og unge landbrugere](#)

[3.6. Skovbrug](#)

[3.7. IKT](#)

[3.8. Forbindelser mellem landdistrikter og byer](#)

[3.9. Sociale aspekter](#)

[3.10. Videnoverførsel og innovation](#)

[4. LEADER](#)

[4.1. LEADER's værktøjskasse](#)

[4.2. Database over lokale aktionsgrupper \(LAG'er\)](#)

[4.3. LEADER-analyser](#)

[4.4. LEADER-biblioteket](#)

[4.5. LEADER-arrangementer](#)

[4.6. Tværnationalt samarbejde \(TNC\)](#)

[5. Netværk og netværkssamarbejde](#)

[5.1. NRN-oplysninger](#)

[5.2. NRN-klynger](#)

[5.3. EU-organisationer](#)

[5.4. FARNET](#)

[5.5. Det europæiske evalueringsnetværk](#)

[5.6. Værktøjskasse til NRN-netværks selvevaluering](#)

[5.7. Merværdien af netværkssamarbejde](#)

[5.8. Værktøjskasse til NRN-netværk](#)

[6. Publikationer og medier](#)

[6.1. EU Rural Review](#)

[6.2. ENRD Magazine](#)

[6.3. ELFUL-projektbrochurer](#)

[6.4. Tematiske publikationer](#)

[6.5. Mediegalleri](#)

[7. Arrangementer og møder](#)

[8. Kontaktpersoner](#)

[1. Politik i praksis](#)

Landdistrikter udgør 90 % af de 27 medlemsstaters areal og befolkes af over halvdelen af befolkningen i EU. De er derfor et meget vigtigt politisk indsatsområde. Afsnittet *Politik i praksis* giver et indblik i, hvad landdistriktsudviklingspolitik betyder i praksis, og ser på de europæiske, nationale og regionale politiske indsatsområder, som alle modtager støtte fra Den Europæiske

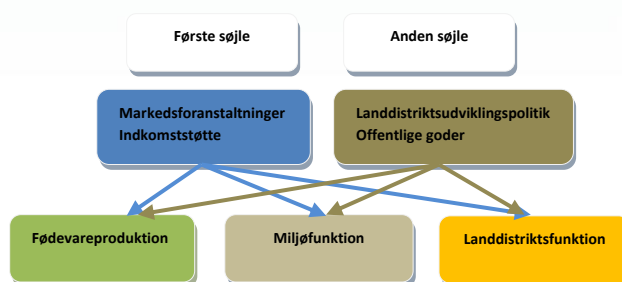
Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL). Du kan for eksempel finde oplysninger om programmer for udvikling af landdistrikter, statistikker om deres udvikling, en lang række projekter under landdistriktsudviklingsprogrammer og få mere at vide om ENRD's analytiske arbejde på at forbedre gennemførelsen af politikken i følgende afsnit:

- [Overblik over landdistriktsudviklingspolitikken](#)
- [Landdistriktsudviklingspolitikken i tal](#)
- [Database over PULD-projekter](#)
- [Forbedring af gennemførelsen](#)
- [Den fælles landbrugspolitik på vej mod 2020](#)
- [Formidling af landdistriktsudviklingen](#)

1.1. Overblik over landdistriktsudviklingspolitikken

Landdistrikter udgør 90 % af de 27 medlemsstaters areal, og over halvdelen af EU's befolkning bor uden for byerne. Dermed er landdistriktsudvikling et yderst vigtigt politisk indsatsområde. Landbrug og skovbrug spiller en afgørende rolle for forvaltningen af naturressourcer i EU's landdistrikter og er en platform for økonomisk diversificering i landdistrikterne.

I løbet af årene har de vigtigste mål for **EU's fælles landbrugspolitik** ikke ændret sig, men flere på hinanden følgende reformer har medført ændringer i de instrumenter, der anvendes. Oprindeligt var dele af landdistriktsudviklingspolitikken forankret i den fælles landbrugspolitik. I 2000 blev den fælles landbrugspolitik delt op i to søjler, og der etableredes en særskilt og særlig EU-politik for landdistriktsudvikling. Første søjle i den fælles landbrugspolitik omfatter direkte betalinger og markedsforanstaltninger, mens anden søjle indeholder flerårige programmer for udvikling af landdistrikter. De to søjler bidrager i fællesskab til indfrielsen af de overordnede mål for den fælles landbrugspolitik.

Yderligere oplysninger:

- [Et overblik over landdistriktsudviklingspolitikken 2007-2013](#)
- EU's politik for udvikling af landdistrikterne i perioden 2007-2013 [[PDF](#) [da](#)]

Som følge af den gennemgang af den fælles landbrugspolitik, der blev kendt som "**sundhedstjekket**" af EU's politik for landbrug og udvikling af landdistrikter, blev der gennemført revisioner af EU's landdistriktsudviklingspolitik. Dette medførte en række ændringer i politikken, som EU's ledere enedes i 2008. Sundhedstjekket gav mulighed for at sikre, at politikkerne i højere grad er tilpasset til at tackle de forskellige nye udfordringer og muligheder for EU's landdistrikter såsom klimaændringer

og den stigende efterspørgsel efter vedvarende energi. Klik [her](#) for at læse mere om sundhedstjekket af den fælles landbrugspolitik.

Yderligere oplysninger:

- Klik her [[PDF](#) [en](#)] for at læse Kommissionens folder: "EU Rural Development Policy: Facing the challenges".
- Faktablad: "Overview of the CAP Health Check and the European Economic Recovery Plan – Modification of the RDPs" [[PDF](#) [en](#)]

EU's politiske ramme for landdistriktsudvikling er samordnet på fire niveauer: europæiske strategiske retningslinjer, nationale strategier, nationale eller regionale programmer og akser og foranstaltninger. Denne struktur giver de enkelte medlemsstater en fælles referenceramme til planlægning og programmering, som følger EU's strategiske retningslinjer. Målet er, at medlemsstaterne og, når det er relevant, regionerne inden for de fælles EU-retningslinjer fastlægger strategiske prioriteter for landdistriktsudvikling, udformer programmer og udvælger foranstaltninger, der matcher netop deres områdes særlige behov og udfordringer i forhold til landdistriktsudvikling.

Nærmere oplysninger om de forskellige niveauer kan findes via nedenstående links:

- "[EU Strategic Guidelines for Rural Development](#)" fastlægger EU's prioriteter for perioden 2007-2013 under de tre centrale mål.
- "[National Strategy Plans for Rural Development](#)" afspejler EU's prioriteter i forhold til situationen i den pågældende medlemsstat.
- "[National or Regional Rural Development Programmes](#)" afspejler de operationelle prioriteter.
- "[Programme implementation, monitoring and evaluation](#)", overvågning og evaluering med udgangspunkt i den fælles EU-ramme.

På ENRD's hjemmeside kan findes yderligere oplysninger om lovgivningen om landdistriktsudvikling under fanen [Frequently Asked Questions](#).

Landdistriktsudviklingspolitikken er en strategisk tilgang, der definerer EU's prioriteter for landdistriktsudvikling. I februar 2006 vedtog Rådet [Fællesskabets strategiske retningslinjer for udvikling af landdistrikterne](#). Disse retningslinjer fastlægger fokus for landdistriktsudviklingspolitikken på tre hovedområder: fødevarøkonomien, miljøet og landbrugsøkonomien og landbefolkningen i bred forstand. Retningslinjerne danner rammen for medlemsstaternes nationale strategier for landdistriktsudvikling for perioden 2007-2013. Nedenfor følger flere oplysninger om [de nationale strategier](#). De er grundlaget for de egentlige landdistriktsudviklingsprogrammer, som udformes på baggrund af fire tematiske akser. Yderligere oplysninger om de nationale og regionale planer kan findes [her](#).

1.1.1. Nationale strategier

Hver medlemsstat har sin egen **nationale strategi** for landdistriktsudvikling, der bygger på EU's strategiske retningslinjer, og som fuldt ud tager hensyn til landets særlige forhold og behov. [Klik på vores interaktive kort](#), og vælg det land, du er interesseret i, for at få mere at vide om de enkelte medlemsstaters strategier.

Formålet med de nationale strategier er at tilvejebringe et referenceværktøj til programmeringen.

De gennemføres ved hjælp af programmer for udvikling af landdistrikter, enten for hele landet eller, i visse medlemsstater, for de enkelte administrative regioner.

De nationale strategier bidrager til:

- at identificere de områder, hvor anvendelsen af EU-støtte til landdistriktsudvikling tilfører den største merværdi
- at skabe en sammenhæng med de centrale EU-mål, herunder målene under Lissabonstrategien (strategien for vækst og beskæftigelse) og Göteborg-dagsordenen (bæredygtighedsmål)
- at sikre overensstemmelse med andre EU-politikker, særligt vedrørende økonomisk samhørighed og miljø
- at bidrage til gennemførelsen af den nye markedsorienterede fælles landbrugspolitik og den omstrukturering, den nødvendigvis medfører i både gamle og nye medlemsstater.

De nationale strategier omfatter:

- en evaluering af den økonomiske, sociale og miljømæssige situation og potentialet for udvikling
- den valgte strategi for EU's og den pågældende medlemsstats fælles indsats, hvoraf det fremgår, at der er overensstemmelse mellem de truffne valg og EU's strategiske retningslinjer
- de tematiske og territoriale prioriteter for landdistriktsudviklingen under hver akse, herunder de vigtigste kvantificerede mål og de relevante overvågnings- og evalueringsindikatorer
- en liste over de landdistriktsudviklingsprogrammer, der gennemfører den nationale strategi, og en vejledende bevilling fra ELFUL til hvert program
- de ressourcer, der skal sikre koordinering med den fælles landbrugspolitik's øvrige instrumenter, og, hvis relevant, det budget, der er til rådighed til opfyldelse af konvergensmålene
- en beskrivelse af ordningerne og budgettet for oprettelse af det nationale landdistriktsnetværk i den pågældende medlemsstat.

1.1.2. Nationale og regionale programmer

Hver medlemsstat gennemfører landdistriktsudviklingspolitikken gennem sit eller sine landdistriktsudviklingsprogrammer for perioden 2007-2013. En medlemsstat kan vælge at udforme enten et samlet program for hele sit område eller et sæt regionale programmer.

Landdistriktsudviklingsprogrammer skal være i overensstemmelse med [EU's strategiske retningslinjer](#) og med de enkelte medlemsstaters [nationale strategi](#). [Klik på vores interaktive kort](#), og vælg det land, du er interesseret i, for at få mere at vide om de enkelte medlemsstaters landdistriktsudviklingsprogrammer.

Uanset om en medlemsstat har udformet et samlet program eller et sæt regionale programmer, indeholder alle landdistriktsudviklingsprogrammer:

- en analyse af situationen, for så vidt angår stærke og svage sider, samt den strategi, der er valgt til imødegåelse af svagheder
- en begrundelse for de mål, man har valgt at prioritere højt under hensyntagen til EU's strategiske retningslinjer og den nationale strategi samt de forventede virkninger
- oplysninger om akserne og forslag til foranstaltninger under hver akse samt en beskrivelse heraf, herunder de specifikke, verificerbare mål og indikatorer, som gør det muligt at måle programmets forløb og effektivitet

- en finansieringsplan, herunder oplysninger om det samlede planlagte bidrag fra ELFUL og de modsvarende planlagte nationale/regionale offentlige midler pr. år og for hele programmeringsperioden for hver akse samt en vejledende fordeling af de oprindelige beløb til hver foranstaltning
- oplysninger om komplementariteten med de foranstaltninger, der finansieres via den fælles landbrugspolitik's øvrige instrumenter gennem samhørighedspolitikken og via fællesskabsinstrumentet til støtte for fiskeriet
- en redegørelse for, hvordan programmet skal gennemføres, herunder medlemsstatens udpegning af alle relevante myndigheder og en sammenfattende beskrivelse af forvaltnings- og overvågningsstrukturen
- en beskrivelse af overvågnings- og evalueringssystemerne samt af overvågningsudvalgets sammensætning
- en redegørelse for de foranstaltninger, der skal garantere omtale af programmet.

Den politiske ramme for landdistriktsudvikling indeholder et "menukort" med 41 foranstaltninger. Medlemsstaterne vælger de foranstaltninger, der bedst muligt matcher deres landdistrikters behov. Foranstaltningerne indføres derefter i deres nationale eller regionale programmer. EU's bidrag til finansieringen af foranstaltningerne afhænger af den pågældende foranstaltning samt af de specifikke valg, der træffes på programniveau. Du kan få mere at vide om foranstaltninger under landdistriktsudviklingsprogrammer i [Rådets forordning \(EF\) nr. 1698/2005 af 20. september 2005](#) om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne.

Klik på følgende links for at få flere oplysninger om de enkelte foranstaltninger under hver akse:

- [Akse 1 – Forbedring af landbrugets og skovbrugets konkurrenceevne](#)
- [Akse 2 – Forbedring af miljøet og landskabet](#)
- [Akse 3 – Livskvaliteten i landdistrikterne og diversificering af økonomien](#)
- [Akse 4 – LEADER](#)

[Klik her](#) for at få oplysninger om gennemførelsesbestemmelser (Kommissionens forordning (EF) nr. 1974/2006 af 15. december 2006).

1.1.3. Akser og foranstaltninger

For at sikre en afbalanceret strategi er minimumsfinansiering påkrævet for hver tematisk akse. De foreslåede satser for minimumsfinansiering på 10 %, 25 % og 10 % for henholdsvis akse 1, 2 og 3 er en sikkerhedsforanstaltning, der skal sikre, at alle programmer som minimum afspejler de tre centrale politiske mål, men samtidig er procentsatserne sat så tilstrækkeligt lavt, at medlemsstaterne eller regionerne har en høj grad af fleksibilitet (55 % af EU-finansieringen) til at lægge vægt på netop den akse, de ønsker i forhold til deres situation og behov. For LEADER-aksen er der afsat mindst 5 % (2,5 % for de nye medlemsstater) af EU's midler til hvert program. LEADER-udgifterne henføres til de tre politiske akser.

Politikken indeholder en række redskaber (foranstaltninger), som medlemsstaterne kan vælge imellem. Desuden kan de modtage økonomisk støtte fra EU til foranstaltningerne med henblik på at gennemføre integrerede programmer for landdistriktsudvikling. Akserne gennemføres ved hjælp af denne række foranstaltninger.

Akse 1: Forbedring af landbrugets og skovbrugets konkurrenceevne, herunder en række foranstaltninger rettet mod menneskelig og fysisk kapital i landbrugs-, fødevarer- og skovbrugssektorerne (fremme af videnoverførsel og innovation) og kvalitet i produktionen. [Klik her](#) for at se alle foranstaltninger under akse 1.

Akse 2: Forbedring af miljøet og landskabet gennem foranstaltninger, der skal beskytte og styrke naturressourcerne samt bevare produktions- og skovbrugssystemer og kulturlandskaber af høj værdi i EU's landdistrikter. [Klik her](#) for at se alle foranstaltninger under akse 2.

Akse 3: Forbedring af livskvaliteten i landdistrikterne og diversificering af økonomien med støtte til udvikling af lokal infrastruktur og menneskelig kapital i landdistrikterne med henblik på at forbedre betingelserne for vækst og jobskabelse i alle sektorer og diversificeringen af økonomiske aktiviteter. [Klik her](#) for at se alle foranstaltninger under akse 3.

Akse 4: bygger på [LEADER](#)-metoden og giver mulighed for innovativ forvaltning ved hjælp af lokalt baserede bottom-up-strategier for udvikling af landdistrikterne. [Klik her](#) for at se alle foranstaltninger under akse 4.

1.1.4. Programgennemførelse

Det er fortrinsvis medlemsstaternes forvaltningsmyndigheder, der bærer ansvaret for at gennemføre programmer for udvikling af landdistrikter. Nogle medlemsstater har et enkelt landdistriktsudviklingsprogram, andre en række regionale programmer. Alle landdistriktsudviklingsprogrammer er centreret om fire akser og en række foranstaltninger. I [dette afsnit](#) findes flere oplysninger om akser og foranstaltninger.

Støttemodtagernes adgang til de midler, der øremærkes de enkelte foranstaltninger, bestemmes altid på grundlag af støtteberettigelseskriterier, f.eks. område og/eller landbrugets størrelse, arealanvendelse osv. Der er desuden fastlagt udvælgelseskriterier for flere foranstaltninger. Støtteberettigelses- og udvælgelseskriterier er vigtige elementer, som gør det muligt at målrette midler fra ELFUL med henblik på at indfri målsætningerne i landdistriktsudviklingsprogrammerne. I de fleste tilfælde søger mulige støttemodtagere om finansiering til en eller flere specifikke foranstaltninger. Ansøgningerne vurderes, og hvis de godkendes, modtager ansøgerne midler fra ELFUL i henhold til en aftale med den relevante myndighed. Leveringsmekanismen afhænger af de enkelte medlemsstater samt af de enkelte foranstaltninger.

ENRD's analytiske arbejde drejer sig om at opnå en bedre forståelse af gennemførelsen af landdistriktsudviklingsprogrammerne med henblik på at forbedre processen.

- Yderligere oplysninger om de enkelte emner findes i [de tematiske afsnit](#).
- Yderligere oplysninger om horisontale gennemførelsesproblemer findes i afsnittet om [Forbedring af gennemførelsen](#).

Den fælles overvågnings- og evalueringsramme samordner overvågning med og evaluering af samtlige foranstaltninger vedrørende landdistriktsudvikling for programmeringsperioden 2007-2013. Den giver mulighed for at forbedre programmernes resultater, sikre, at de bliver gennemført på en ansvarlig måde, og vurdere, om de fastlagte målsætninger er blevet indfriet. Den fælles overvågnings- og evalueringsramme er fastlagt i en række dokumenter, som Kommissionen har

udarbejdet, og som medlemsstaterne har godkendt. Find flere oplysninger om den fælles overvågnings- og evalueringsramme [her](#).

Ved hjælp af indikatorer for økonomi, output og resultater overvåger forvaltningsmyndigheden og overvågningsudvalget i de enkelte medlemsstater hvert enkelt landdistriktsudviklingsprogram. Forvaltningsmyndigheden sender senest den 30. juni en årlig statusrapport om programmets gennemførelse til Kommissionen. Den årlige statusrapport indeholder:

- Et skema over den finansielle gennemførelse af programmet med en opgørelse over de midler, der er blevet udbetalt til støttemodtagere i løbet af kalenderåret, for hver enkelt foranstaltning.
- Overvågningstabeller, som indeholder kvantitative oplysninger med udgangspunkt i fælles indikatorer for output og resultater.

Kommissionen samler alle overvågningsoplysningerne i et informationssystem for landdistriktsudvikling.

ENRD bidrager til at validere overvågningsindikatorerne og udarbejder faktablade, som giver et øjebliksbillede af status for gennemførelsen for hver enkelt medlemsstat og landdistriktsudviklingsprogram samt for de fleste enkeltforanstaltninger. [Klik her](#) for at få flere oplysninger om status for gennemførelsen af landdistriktsudviklingsprogrammerne.

Yderligere oplysninger:

- [Finansielle og fysiske indikatorer på EU-27- og medlemsstatsniveau](#)
- [Outputindikatorer for de enkelte foranstaltninger på EU-27-niveau](#)

Få mere at vide om evaluering af landdistriktsudviklingsprogrammer og om den fælles overvågnings- og evalueringsramme på [det europæiske evalueringsnetværks hjemmeside](#).

1.2. Landdistriktsudviklingspolitikken i tal

På baggrund af [EU's strategiske retningslinjer](#) for perioden 2007-2013 har EU's 27 medlemsstater udformet deres egne nationale strategier for landdistriktsudvikling, som er baseret på en analyse af deres egne behov. De nationale/regionale programmer for udvikling af landdistrikter 2007-2013 indfrier de nationale strategiske mål ved at gennemføre foranstaltninger, der medfinansieres af ELFUL.

Forvaltningsmyndigheden og overvågningsudvalget for hvert enkelt landdistriktsudviklingsprogram følger programmets udvikling og resultater ved hjælp af foranstaltningernes indikatorer for økonomi, output og resultater, som er defineret af [den fælles overvågnings- og evalueringsramme](#). Indikatorerne bruges til at vurdere, i hvor høj grad de forventede målsætninger (mål) er blevet indfriet, både hvad angår den enkelte foranstaltning og programmet som helhed.

Hvert år udarbejder ENRD faktablade om landdistriktsudviklingsprogrammernes fremskridt på EU-niveau med udgangspunkt i de overvågningsdata, som Kommissionen har tilvejebragt om programmerne. Øjebliksbillederne er hurtige referenceværktøjer, som viser status for EU's landdistriktsudviklingspolitik, klarlægger forbindelsen mellem ressourcer og resultater og giver interesserede brugere et velfunderet indblik i programmerne. Der findes oplysninger for i alt 88 nationale og regionale programmer fordelt på alle 27 EU-medlemsstater.

Du kan også downloade folderen om landdistriktsudviklingspolitikken i tal. [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)].

Læs mere om indikatorerne for økonomi og output i afsnittet om [Tabeller med overvågningsindikatorer for PULD'er](#)

1.2.1. Tematiske faktablade

Disse faktablade giver et klart overblik over den politiske indsats inden for landdistriktsudvikling opdelt efter emne og fremhæver forbindelsen mellem politikens prioriteter, gennemførelsesforanstaltninger og resultater i praksis. De tematiske faktablade gør kort rede for den begrebsmæssige ramme bag den politiske indsats (hvordan prioriteterne på EU-niveau omsættes til tiltag) og beskriver de redskaber (foranstaltninger), hvormed prioriteterne føres ud i livet. Desuden udpeger faktabladene de potentielle støttemodtagere, målgrupper og -områder og giver oplysninger om de budgetmæssige bevillinger og udgifter på EU-27-niveau samt beskriver de resultater, man har opnået. Endelig indeholder de praktiske eksempler på politiske interventioner i form af projektbeskrivelser fra ENRD's [database](#) over landdistriktsudviklings-projekter.

- Tematisk faktablad nr. 1 – Fremme af videnoverførsel og investering i menneskelig kapital [[PDF](#) [en](#)]
- Tematisk faktablad nr. 2 – Investeringer i fysisk kapital og moderniseringer [[PDF](#) [en](#)]
- Tematisk faktablad nr. 3 – Fremme af landbrugsproduktionen under anerkendte kvalitetsmærker/-standarder [[PDF](#) [en](#)]
- Tematisk faktablad nr. 4 – Støtte til de nye medlemsstaters landbrug til at komme ind på markedet [[PDF](#) [en](#)]
- Tematisk faktablad nr. 5 – Bevaring af EU's naturressourcer og landbrugsområder [[PDF](#) [en](#)]
- Tematisk faktablad nr. 6 – Støtte til skovbrug [[PDF](#) [en](#)]
- Tematisk faktablad nr. 7 – Fremme af diversificeringen af økonomien i landdistrikterne [[PDF](#) [en](#)]
- Tematisk faktablad nr. 8 – Forbedring af livskvaliteten i landdistrikterne [[PDF](#) [en](#)]

Yderligere oplysninger om indikatorerne for økonomi og output findes i afsnittet [Tabeller med overvågningsindikatorer for PULD'er](#).

1.2.2. Faktablade om landdistriktsudviklingsprogrammer

Faktabladene om status for landdistriktsudviklingsprogrammerne giver et øjebliksbillede af udviklingen i de enkelte gennemførte landdistriktsudviklingsprogrammer i EU ved hjælp af opdaterede oplysninger om: programmernes finansielle gennemførelse (samlede offentlige udgifter), programmernes overordnede udvikling i form af output (resumé af de vigtigste foranstaltninger) og en sammenligning med målene for 2007-2013. Der findes oplysninger for både det nationale og regionale niveau samt en sammenfatning for EU-27. Alle dokumenterne kan findes [her](#).

1.2.3. Faktablade om foranstaltninger

Dette afsnit indeholder oplysninger om status vedrørende foranstaltninger under landdistriktsudviklingsprogrammer i EU-27. Faktabladene giver oplysninger om udviklingen i de

enkelte foranstaltninger på baggrund af fysiske output (de nyeste, tilgængelige data) og indeholder sammenligninger med målene for hele programmeringsperioden 2007-2013:

Akse	Foranstaltning	Faktablade om foranstaltninger
Akse 1	111 – Aktioner for erhvervsuddannelse og information	[PDF en]
	112 – Etablering af unge landbrugere	[PDF en]
	113 – Førtidspensionering	[PDF en]
	114 – Anvendelse af rådgivningstjenester	[PDF en]
	115 – Oprettelse af forvaltnings-, vikar- og rådgivningstjenester	Data foreligger ikke
	121 – Modernisering af landbrugsbedrifter	[PDF en]
	122 – Forbedring af skovens økonomiske værdi	[PDF en]
	123 – Forøgelse af værdien af landbrugs- og skovbrugsprodukter	[PDF en]
	124 – Samarbejde om udvikling af nye produkter, processer og teknologier i landbrugs-, fødevarer- og skovbrugssektoren	[PDF en]
	125 – Infrastruktur af betydning for udviklingen og tilpasningen af landbrug og skovbrug	[PDF en]
	126 – Genopretning af landbrugets produktionspotentialer	Data foreligger ikke
	131 – Opfyldelse af standarder baseret på EU-lovgivningen	Data foreligger ikke
	132 – Landbrugeres deltagelse i ordninger vedrørende fødevarerets kvalitet	[PDF en]
	133 – Oplysningskampagner og salg fremstød	Data foreligger ikke
	141 – Delvis selvforsynende landbrug	Data foreligger ikke
	142 – Producentersammenslutninger	Data foreligger ikke
	143 – Levering af rådgivnings- og konsulent tjenester til landbruget	Data foreligger ikke
	144 – Bedrifter under omstrukturering på grund af en reform af en fælles markedsordning	Data foreligger ikke
	Akse 2	211 – Betalinger for naturbetingede ulemper til landbrugere i bjergområder
212 – Betalinger til landbrugere i andre områder med ulemper end bjergområder		[PDF en]
213 – Natura 2000-betalinger og betalinger i forbindelse med direktiv 2000/60/EF		[PDF en]
214 – Betalinger for miljøvenligt landbrug		[PDF en]
215 – Betalinger for dyrevelfærd		[PDF en]
216 – Ikke-produktive investeringer		[PDF en]
221 – Første skovrejsning på landbrugsarealer		[PDF en]
222 – Første etablering af skovlandbrugssystemer på landbrugsarealer		Data foreligger ikke
223 – Første skovrejsning på andre arealer end landbrugsarealer		[PDF en]

	224 – Natura 2000-betalinger	[PDF en]
	225 – Betalinger for miljøvenligt skovbrug	[PDF en]
	226 – Genetablering af potentialet i skovbruget og indførelse af forebyggende aktioner	[PDF en]
	227 – Ikke-produktive investeringer	[PDF en]
Akse 3	311 – Diversificering til ikke-landbrugsaktiviteter	[PDF en]
	312 – Støtte til oprettelse og udvikling af virksomheder	[PDF en]
	313 – Fremme af turismen	[PDF en]
	321 – Basale tjenester for erhvervslivet og befolkningen i landdistrikterne	[PDF en]
	322 – Fornyelse og udvikling af landsbyer	[PDF en]
	323 – Bevarelse og opgradering af natur- og kulturværdien i landdistrikterne	[PDF en]
	331 – Uddannelse og information	Data foreligger ikke
	341 – En foranstaltning for kompetenceudvikling og informationstiltag til udarbejdelse og gennemførelse af en lokal udviklingsstrategi	Data foreligger ikke
Akse 4	Akse 4 – Antal lokale aktionsgrupper (LAG'er)	[PDF en]
	Akse 4 – Antal projekter og støttemodtagere	[PDF en]
	421 – Gennemførelse af samarbejdsprojekter	[PDF en]
	431 – Drift af den lokale aktionsgruppe, kompetenceudvikling, informationstiltag	[PDF en]

1.2.4. Tabeller med overvågningsindikatorer for landdistriktsudviklingsprogrammer

Ved hjælp af indikatorer for økonomi, output og resultater overvåger forvaltningsmyndigheden og overvågningsudvalget i de enkelte medlemsstater hvert enkelt program for udvikling af landdistrikter. Forvaltningsmyndigheden sender senest den 30. juni en årlig statusrapport om programmets gennemførelse for det foregående år til Kommissionen, som samler alle oplysningerne i et informationssystem for landdistriktsudvikling. ENRD bidrager til at validere overvågningsindikatorerne og udarbejder sammenfatninger, der viser status for gennemførelsen af landdistriktsudviklingsprogrammerne på EU-27-niveau. [På nettet](#) kan du finde grafer med flere oplysninger.

På baggrund af oplysninger fra forvaltningsmyndighederne i den årlige statusrapport er der blevet udarbejdet sammenfattende tabeller og diagrammer, der illustrerer udviklingen i gennemførelsen af EU's programmer for udvikling af landdistrikter ved hjælp af **finansielle og fysiske indikatorer** (navnlig indikatorer for output). Download sammenfatninger for EU-27: Offentlige udgifter til programmer for udvikling af landdistrikter [[PDF en](#)] og Output [[PDF en](#)].

Finansielle data, herunder samlede offentlige udgifter og bidrag fra ELFUL, er blevet lagt sammen på EU-27- og medlemsstatsniveau for at vise udviklingen i udgifter til landdistriktsprogrammer for hver akse og foranstaltning gennem årene. Der er desuden blevet udarbejdet en sammenligning med det samlede bevilgede budget for hele programmeringsperioden 2007-2013 (det samlede budget efter sundhedstjekket af den fælles landbrugspolitik). GD AGRI indhenter og tilvejebringer finansielle data.

Der foretages desuden en sammenlægning af indikatorer for output (for hver akse og foranstaltning) på medlemsstats- og EU-niveau. Ved at holde tallene op mod outputmålene for 2007-2013 kan man se status for gennemførelsen af programmerne. Få flere oplysninger om outputindikatorerne for hver foranstaltning, herunder en udspecificering for hver medlemsstat, på den dertil oprettede [hjemmeside](#). Se bilag 3.H til [den fælles overvågnings- og evalueringsramme](#) for en udtømmende liste over outputindikatorer og relaterede dokumenter.

1.3. Database over projekter for udvikling af landdistrikter

Denne [database](#) viser, hvordan Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL) er blevet anvendt i praksis af iværksættere fra landdistrikter i hele EU. Den indeholder detaljerede oplysninger om projekter for udvikling af landdistrikter, herunder hvilke typer projekter der har modtaget støtte, og hvordan man har fået adgang til støtten. Der er projekter fra alle EU-medlemsstater og alle akser under landdistriktsudviklingsprogrammer. Søg i databasens tabel for at læse mere om netop dét projekt, du er interesseret i. I databasen er der flere end 570 projekter, som kan findes ved at søge efter program-foranstaltning, nøgleord, land, landdistriktsudviklingsprogram, tværnationalt samarbejde og andre kriterier.

1.4. Forbedring af gennemførelsen

En vigtig del af ENRD's mission er at forbedre gennemførelsen af EU's landdistriktsudviklingspolitik. Det primære redskab er analysearbejde, der har til formål

- at øge forståelsen af, hvordan politikken fungerer i praksis
- at foretage en vurdering af, hvad der fungerer godt, og hvad der kan forbedres, samt
- at give indsigt i beslutningsprocessen i medlemsstaterne og på EU-plan.

ENRD gennemfører analysearbejdet i mange forskellige afskygninger, bl.a.:

- Tematiske arbejdsgrupper
- Fokusgrupper i ENRD's koordinationsudvalg og LEADER-underudvalget
- Fælles tematiske initiativer med nationale landdistriktsnetværk
- Særlige arbejdsdokumenter til ENRD's tematiske arrangementer
- Regelmæssigt analysearbejde vedrørende gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer

Emneområderne kan overordnet set deles ind i tre grupper:

1. Horisontale emner, der relaterer sig til overordnede gennemførelsesproblemer. De gennemgås i det følgende.
 - [Typologi og målretning](#)
 - [Forbindelser mellem landbruget og den overordnede økonomi i landdistrikterne](#)
 - [Offentlige goder og tjenesteydelser i landbruget](#)
 - [Leveringsmekanismer for EU's politik for udvikling af landdistrikter](#)
2. Tematiske emner. Find flere oplysninger i dette [afsnit](#).
3. Landdistriktsudviklingsprogrammer og foranstaltninger herunder. Læs mere [her](#).

Resultaterne af ENRD's analysearbejde og tematiske aktiviteter offentliggøres i særlige fora, anvendes i ENRD-publikationer og formidles på anden vis. Få mere at vide om ENRD's publikationer [her](#).

1.4.1. Typologi og målretning

EU's landdistrikter er mangfoldige set ud fra flere fysiske, socioøkonomiske, miljømæssige og institutionelle faktorer. Mangfoldigheden er en af EU's største ressourcer, men den indebærer også udfordringer for mange medlemsstater, når de skal fastlægge en helt præcis definition af landdistrikter. Denne definition er afgørende for udformningen af EU's landdistriktsudviklingspolitik og for at sikre komplementaritet med andre EU-midler, der er rettet mod udvikling af landdistrikter, navnlig områder med særlige behov.

I 2009 nedsatte man tematisk arbejdsgruppe 1 (TWG1) med henblik på at tackle disse problemstillinger og især forbedre programmerne for udvikling af landdistrikter og deres evne til at rette fokus mod landdistrikternes særlige territoriale kendetegn og behov. Under forsæde af Kommissionen (Generaldirektoratet for Landbrug og Udvikling af Landdistrikter – GD AGRI) gennemførte arbejdsgruppen en dybdegående analyse af 23 nationale og 12 regionale landdistriktsudviklingsprogrammer fra perioden 2007-2013.

Konklusioner

OECD's definition af landdistrikter**, som Kommissionen har anmodet medlemsstaterne om at benytte, anvendes kun i et mindretal af de nationale og regionale landdistriktsudviklingsprogrammer, og resultaterne af arbejdsgruppens arbejde indikerer, at denne definition ikke er hensigtsmæssig i forhold til flere medlemsstaters behov. I stedet anvender medlemsstaterne eller regionerne en lang række territoriale definitioner til at målrette deres foranstaltninger under landdistriktsudviklingsprogrammer. Afhængigt af deres fokus opdeles definitionerne overordnet set enten i sektorbestemte (f.eks. landbrug og skovbrug) eller territoriale klynger (f.eks. områder, hvor der kan gennemføres foranstaltninger under akse 3). Medlemsstaterne er udmærket bevidste om behovet for en skarp afgrænsning mellem EU-midlerne samt om muligheden for komplementaritet mellem ELFUL og andre fonde for at sikre, at man imødekommer de europæiske landdistrikters behov.

(**) Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (OECD) definerer landdistrikter som områder, hvor mere end 50 % af befolkningen bor i landkommuner. Landkommuner er kommuner, hvor befolkningstætheden er under 150 indbyggere pr. kvadratkilometer.

Moduler til en revideret typologi for landdistrikter

EU's landdistrikter er mangfoldige størrelser, og det er derfor vigtigt, at de enkelte medlemsstater og regioner ikke alene anvender en hensigtsmæssig definition af landdistrikter, men også har mulighed for at anvende en typologi for landdistrikter, der er relevant i en given sammenhæng. I denne forbindelse er der foreslået tre moduler, som kan bruges til at etablere en typologi for landdistrikter:

- grad af fysisk handicap
- miljøfølsomhed
- socioøkonomisk handicap.

Den vægt, der tillægges de enkelte moduler, kan anvendes til at etablere individuelle typologier, som er hensigtsmæssige i forhold til medlemsstaternes eller regionernes særlige kendetegn. Hvert modul består af individuelle faktorer (se tabellen), og hver enkelt faktor kan måles ved hjælp af et særligt sæt indikatorer.

MODULER TIL EN REVIDERET TYPOLOGI FOR LANDDISTRIKTER	
Moduler	Faktorer
Landdistriktsdefinition	1 Befolkningstæthed
	2 Byområder
	3 Arealanvendelse
Modul 1 – Fysiske handicap	4 Fysiske handicap
Modul 2 – Miljøfølsomhed	5 Miljøfølsomhed
Modul 3 – Socioøkonomiske handicap	6 Demografi
	7 Socioøkonomiske problemer
	8 Økonomisk struktur
	9 Adgang til en bys faciliteter/økonomi

På denne måde kan man etablere særlige typologier, som kan anvendes til at målrette landdistriktsudviklingspolitikker. Et andet, vigtigt aspekt i overvejelserne omkring en typologi er muligheden for at tackle de "nye udfordringer" inden for landdistriktsudviklingspolitikken. Dog kan det være vanskeligt at foretage en almindelig kategorisering af indikatorer for disse problemstillinger.

De vigtigste rapporter

- Rapport fra TWG1, trin 1 [[PDF](#) [en](#)]
- Rapport fra TWG1, trin 2 [[PDF](#) [en](#)]
- Endelig rapport fra TWG1 [[PDF](#) [en](#)], bilag 1 [[PDF](#) [en](#)], bilag 2 [[PDF](#) [en](#)], bilag 3 [[PDF](#) [en](#)], bilag 4 [[PDF](#) [en](#)]
- TWG1-folder [[PDF](#) [en](#) [de](#) [es](#) [fr](#) [it](#) [pl](#)]
- Resuméet af den endelige rapport har til formål at gøre de vigtigste resultater fra den endelige rapport mere tilgængelige for den almene befolkning. Det indeholder beskrivelser af de vigtigste elementer af TWG1's arbejde (f.eks. brug af OECD's definition, komplementaritet og afgrænsning, mulige moduler til en kommende typologi for landdistrikter): [[PDF](#) [de](#) [en](#) [es](#) [fr](#) [it](#) [pl](#)]

Du kan finde flere oplysninger herom, bl.a. artikler og casestudier, på denne [hjemmeside](#).

1.4.2. Landbruget og økonomien i landdistrikterne

I marts 2009 nedsatte man tematisk arbejdsgruppe 2 med henblik på at undersøge forholdet mellem landbruget og den overordnede økonomi i landdistrikterne. Arbejdsgruppens primære formål var at identificere og beskrive mulige synergier og/eller konflikter mellem landbruget og økonomien i forskellige europæiske landdistrikter. Under forsæde af Kommissionen (Generaldirektoratet for Landbrug og Udvikling af Landdistrikter – GD AGRI) gennemførte arbejdsgruppen, som bl.a. bestod af nationale eksperter, analysearbejde med fokus på:

- En input/output-analyse i 18 mindre regioner (NUTS 31), der repræsenterer forskellige typer af landdistrikter i EU
- En analyse af seks programmer for udvikling af landdistrikter fra perioden 2007-2013 og andre programmeringsdokumenter relateret til de udvalgte regioner.

Konklusioner

Resultaterne af input-/output-analysen i de 18 regioner viser, at forholdet mellem landbruget og resten af den lokale/regionale økonomi generelt er stærkere og mere positivt, end man umiddelbart kan udlede fra statistikker, hvor landbrug ofte udgør en mindre del af det lokale bruttonationalprodukt (BNP) eller den lokale beskæftigelse.

Landbrug defineres som en "nøglefaktor" for den lokale økonomi i 14 ud af undersøgelsens 18 regioner med særligt vigtige forbindelser til forarbejdning af fødevarer, hoteller og restaurationer og handel.

Vigtige faktorer, der har indvirkning på forholdet mellem landbrug og andre sektorer, omfatter:

- Naturlige fordele (jordbundens kvalitet, klima, lokale turistattraktioner)
- Infrastrukturforhold
- Den nationale økonomis overordnede styrke
- Lokalbefolkningens uddannelsesniveau og iværksætterpotentiale
- Adgang til finansieringsstøtte, navnlig i forhold til ansøgningsprocessernes sværhedsgrad, finansieringsgraden og beslutningsprocessens hastighed.

Politisk betydning

I en tredjedel af undersøgelsens 18 oprindeligt udvalgte regioner har analysen af landdistriktsudviklingsprogrammer og andre programmeringsdokumenter givet vigtig politisk indsigt.

- Visse programmeringsdokumenter om landdistriktsudvikling understreger betydningen af at styrke forholdet mellem landbruget og landdistriktsudviklingen, men har en langt fra konsekvent tilgang til emnet. Desuden mangler de ofte en sammenhæng mellem fastlagte mål og prioriteter/målsætninger og foranstaltninger.
- Der er kun konstateret en begrænset komplementaritet mellem landdistriktsudviklingsprogrammer og andre finansierede programmer (på europæisk, nationalt og regionalt niveau), hvilket gør det vanskeligt fuldt ud at integrere anvendelsen af de tilgængelige finansielle ressourcer i landdistrikterne. Landdistriktsudviklingspolitikker bør fokusere på at udvikle og fremme mere integrerede løsninger på de vanskelige udfordringer, som de fleste områder står over for, navnlig med henblik på i højere grad at udnytte forholdet mellem de økonomiske sektorer, både opstrøms og nedstrøms.
- Gennemførelsen af landdistriktsudviklingsprogrammerne kan forbedres gennem en ændring af foranstaltningernes udvælgelseskriterier, således at forholdet mellem landbruget og andre sektorer anerkendes. I denne sammenhæng foreslås der to muligheder: specificering af gode resultater i projekter vedrørende økonomisk diversificering, der sigter på at skabe forbindelse til lokale landbrugsaktiviteter, og som kan skabe åbenlyse selvforstærkende virkninger (f.eks. nye arbejdspladser, øget indkomst osv.), eller et øget fokus på miljømålene. Udformningen af projekter kan forbedres ved at yde en mere effektiv teknisk støtte til potentielle investorer med henblik på at styrke både projektets levedygtighed og dets forbindelse til lokale landbrug samt ved at indføre krav om indsendelse af en markedsføringsplan i de tilfælde, hvor det er muligt.

De vigtigste rapporter

- TWG2 – Udvalgelse af regioner og foreløbige resultater af input/output-analyser [[PDF](#)

- TWG2 – Resumé af de foreløbige resultater af input/output-analyser og regionale analyser [[PDF en](#)]
- TWG2 – Endelige analyseresultater og supplerende kvalitative undersøgelser i udvalgte regioner [[PDF en](#)]
- TWG2 – Analyse af rammerne for programforvaltning og projekter i udvalgte regioner [[PDF en](#)]
 - Bilag 1 – Spørgeskemaundersøgelser i seks regioner [[PDF en](#)]
 - Bilag 2 – Projekteksempler [[PDF en](#)]
- TWG2 – Endelig rapport [[PDF en](#)]
- TWG2-folder [[PDF en](#)] [[de](#)] [[es](#)] [[fr](#)] [[it](#)] [[pl](#)]
- Rapporten "Policy insight from recent research" giver et overblik over den endelige rapport's primære konklusioner og er delvist baseret på en gennemgang af de mest relevante forskningsrapporter om dette emne, der allerede er blevet offentliggjort [[PDF en](#)].

Du kan finde flere oplysninger herom, bl.a. artikler og casestudier, på denne [hjemmeside](#).

1.4.3. Levering af offentlige goder

Offentlige goder og tjenesteydelser er tilgængelige for alle og kan nydes samtidigt. Pr. definition leveres disse goder og tjenesteydelser som oftest ikke gennem markedsmekanismen. Eksempler på offentlige goder, der leveres gennem landbruget, er landbrugsjordens biodiversitet, landskaber og naturressourcer såsom vand og jord. Desuden har landbruget indflydelse på økonomiske eller sociale offentlige goder, f.eks. udviklingen af dynamiske og opblomstrende landdistrikter. På grund af de omfattende teknologiske og tekniske forandringer, landbruget er blevet udsat for (herunder intensivning af arealanvendelsen og opgivelse af marginal landbrugsjord), kan man ikke længere tage leveringen af offentlige goder for givet. Der er behov for politisk handling for at modarbejde denne udvikling og undgå f.eks. en fortsat nedgang i antallet af mange arter og habitater, vandknappe, skovbrande, jorderosion og udvandringen fra landdistrikter til byområder. I denne forbindelse har politikker for udvikling af landbrug og landdistrikter et vigtigt potentiale til at bidrage til leveringen af offentlige goder, og denne opfattelse vinder mere og mere indpas i offentligheden.

Tematisk arbejdsgruppe 3 (TWG3) om offentlige goder og offentlige interventioner blev nedsat i starten af 2009 med henblik på at tackle spørgsmålet om offentlige goder og undersøge, hvordan EU's politik for udvikling af landdistrikter bidrager hertil. TWG3 bestod af nationale eksperter og repræsentanter for NGO'er og havde Kommissionen (Generaldirektoratet for Landbrug og Udvikling af Landdistrikter – GD AGRI) som formand; videnskabelige eksperter bidrog med analysearbejde.

I december 2010 afholdtes et afsluttende [seminar](#). Formålet med seminaret var at præsentere resultaterne af gruppens arbejde for en større gruppe interessenter og præcisere begrebet "offentlige goder" over for et bredere publikum. Seminaret viste desuden, at den begrebsmæssige ramme for offentlige goder skaber en fælles forståelse i debatter om den fælles landbrugspolitik og landdistriktsudviklingen.

Konklusioner

- Landdistriktsudvikling er en del af den fælles landbrugspolitik og tilvejebringer en række effektive foranstaltninger, der tilskynder til at benytte miljøvenlige landbrugssystemer, forvaltningsprincipper og investeringer, der er gunstige for leveringen af offentlige goder.

- En række af disse foranstaltninger, navnlig miljøvenlige landbrugsforanstaltninger, har en afsmittende virkning på aktiviteter i landdistrikterne, fremmer beskæftigelsen og turismen samt fremstillingen af produkter med merværdi.
- Kompetence- og videnudvikling blandt landbrugsforvaltere, herunder oplæring i miljøforvaltningsteknikker eller rådgivning om bæredygtig ressourceanvendelse, har vist sig at have en særlig god virkning i forhold til at skabe adfærdsændringer.
- Det er vigtigt at være omhyggelig i udformningen af de foranstaltninger, som skal udvælges og gennemføres under hensyn til de lokale behov. Med henblik på at sikre en effektiv, virkningsfuld og gennemsigtig gennemførelse af foranstaltningerne er det afgørende at etablere en velfungerende overvågnings- og evalueringsordning.
- Den mest iøjefaldende politiske foranstaltning, der bidrager til levering af offentlige miljøgoder i landbruget, er den miljøvenlige landbrugsforanstaltning, som fremmer miljøtjenesteydelser og anvendelse af miljøvenlige produktionsmetoder. Foranstaltningens succes skyldes, at den er fleksibel og kan tilpasses lokale behov.

De vigtigste rapporter

- TWG3 – Statusrapport – november 2010 [PDF [en](#)]
- TWG3 – Begrebsmæssig ramme [PDF [en](#)]
- TWG3 – Endelig rapport [PDF [en](#)]
- TWG3-folder [PDF [en](#) [de](#) [es](#) [fr](#) [it](#) [pl](#)]
- Sammenfattende rapport, som på trods af sit "tekniske" indhold når en bestemt målgruppe med henblik på at fremlægge TWG3's konklusioner på en mere kortfattet og brugbar måde [PDF [en](#)].

Du kan finde flere oplysninger, bl.a. artikler og casestudier, på denne [hjemmeside](#).

1.4.4. Leveringsmekanismer

Den Europæiske Unions landdistriktsudviklingspolitik gennemføres af Kommissionen og medlemsstaterne i fællesskab. Kommissionen er ansvarlig for at godkende programmerne for udvikling af landdistrikter samt for at sikre, at EU's fonde forvaltes på økonomisk forsvarlig vis. Medlemsstaterne fastlægger de nationale juridiske og administrative procedurer for at sikre, at deres EU-bevillinger anvendes på den rigtige måde.

De nationale myndigheder er ansvarlige for den daglige gennemførelse af politikken. Gennemførelsen af landdistriktsudviklingsprogrammer kan uddelegeres til regionale eller subregionale aktører. Således sker forvaltningen og gennemførelsen af landdistriktsudviklingspolitikken på forskellige niveauer, og der er store forskelle de enkelte lande imellem. Leveringsmekanismer kan ses som en række processer og procedurer, der skal sikre, at de politiske målsætninger munder ud i konkret handling i praksis.

Tematisk arbejdsgruppe 4 blev nedsat for at bidrage til at sikre, at EU's landdistriktsudviklingspolitik har et så effektivt og virkningsfuldt leveringssystem som muligt. Gruppens opgave er at kortlægge erfaringerne med programgennemførelse i EU og udpege elementer, der fungerer godt, områder, hvor der er behov for forbedringer, samt forslag til konkrete forbedringer.

Arbejdsgruppen har undersøgt de forskellige leveringsmekanismer, der anvendes i de forskellige programmeringsfaser og hos aktører i hele leveringskæden (EU, nationale, regionale og subregionale aktører samt støttemodtagere):

- den strategiske tilgang og målsætning
- programmeringsprocessen og økonomiske aspekter
- gennemførelsesprocedurer og organisationsstrukturen (heriblandt særlige områder såsom LEADER, overvågning og evaluering, tilsyn)
- partnerskabsprincippet i praksis
- komplementaritet og koordinering med andre EU-politikker.

Konklusioner

Arbejdsgruppens konklusioner er sammenfattet i en endelig rapport, som indeholder et resumé af casestudierne opdelt i emner, eksempler på god leveringspraksis fra hele EU og konklusioner, som udpeger seks områder, hvor der kan ske forbedringer i gennemførelsen af EU's landdistriktsudviklingspolitik:

- Øget fokus på politiske mål samt en forstærkning af leveringskædens sammenhængskraft
- Færre og mere enkle foranstaltninger med mere fleksible anvendelsesmuligheder
- Udvikling og gennemførelse af særlige betingelser for LEADER
- Forbedring af gennemførelsesreglerne (herunder deres anvendelse og tilsyn)
- Yderligere intensivering af overvågning og evaluering som støtteredskeer til udformning og gennemførelse af politikker
- Forbedret koordinering og informationsudveksling.

Arbejdsgruppens resultater og konklusioner blev drøftet under ENRD's seminar "[Improving the delivery of the EU rural development programmes](#)" den 9. december 2011 i Bruxelles.

De vigtigste rapporter

- Endelig rapport [[PDF](#) [en](#)]
- Endelig rapport – resumé og konklusioner [[PDF](#) [en](#)]
- TWG4-folder [[PDF](#) [de](#) [en](#) [es](#) [fr](#) [it](#) [pl](#)]

Du kan finde yderligere oplysninger, bl.a. artikler og casestudier, på denne [hjemmeside](#).

1.4.5. LEADER

LEADER ("*Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale*", som betyder "forbindelser mellem foranstaltninger til udvikling af landdistrikternes økonomi") er en lokal udviklingsmetode, som gør det muligt for lokale aktører at udvikle et område ved hjælp af områdets eget udviklingspotentiale. LEADER-metoden var en af de fire akser i landdistriktsudviklingspolitikken i perioden 2007-2013. Den er en grundpille i ENRD's analytiske arbejde. Læs mere i afsnittet om LEADER [her](#).

1.5. Den fælles landbrugspolitik på vej mod 2020

EU's landdistriktsudviklingspolitik udvikles løbende for at finde løsninger på nye udfordringer i landdistrikterne. De seneste ændringer, som var en del af den mere omfattende reform af EU's fælles landbrugspolitik, blev foretaget i 2013 med vedtagelsen af [basisretsakterne for 2014-2020](#). I dette afsnit beskrives bidragene til den offentlige debat om udformningen af EU's fælles

landbrugspolitik efter 2013, som blev fremmet af Kommissionens Generaldirektorat for Landbrug og Udvikling af Landdistrikter. Afsnittet indeholder desuden oplysninger om [programmeringen af landdistriktsudviklingen i perioden 2014-2020](#).

Inden fastlæggelsen af de foreløbige politiske retningslinjer for den nye fælles landbrugspolitik inviterede Dacian Cioloş, kommissær for landbrug og udvikling af landdistrikter, den 12. april 2010 alle interesserede EU-borgere og organisationer til at deltage i en debat om den fælles landbrugspolitik fremtid. For at sætte gang i debatten stillede Kommissionen følgende spørgsmål:

1. Hvad bør målene for den kommende landdistriktsudviklingspolitik være?
2. Hvordan kan de politiske instrumenter gøres mere effektive?
3. Hvordan kan man forbedre forvaltningen af politikken?

Den 14. april 2010 holdt ENRD's koordinationsudvalg et ekstraordinært møde, hvor medlemmerne blev opfordret til at søsætte den offentlige debat om den fælles landbrugspolitik i deres respektive lande og organisationer. Medlemmerne blev anmodet om at indsende deres bidrag senest den 3. juni 2010. Klik [her](#) for at læse de enkelte landes bidrag samt en sammenfatning af bidragene. På baggrund af denne debat offentliggjorde Kommissionen den 18. november 2010 en meddelelse om "[Den fælles landbrugspolitik på vej mod 2020](#)", som beskriver mulighederne for den fremtidige fælles landbrugspolitik.

Den 12. oktober 2011 offentliggjorde Kommissionen en række [lovforslag](#) for perioden 2014-2020. Lovforslagene omfattede et udkast til forordning om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL). Dette nye forslag om ELFUL bygger på landdistriktsudviklingspolitikens forankring i den fælles landbrugspolitik og er nøje afstemt med Europa 2020-strategien for vækst.

Efter høringer og politisk enighed mellem Kommissionen, EU's medlemsstater (i Rådet) og Europa-Parlamentet blev den fælles landbrugspolitik fire [grundforordninger](#) vedtaget og offentliggjort i december 2013.

Klik på følgende links for at få flere baggrundsplysninger om den offentlige debat:

- Kommissær Cioloş' tale om "The future of European agricultural policy – Call for a public debate", april 2010 [[PDF](#) [en](#) [fr](#)]
- Spørgsmål om landdistriktsudviklingens aspekter [[PDF](#) [en](#)]
- Præsentation af ENRD's koordinationsudvalg om den offentlige debat om den fælles landbrugspolitik efter 2013, april 2010 [[PDF](#) [en](#)]
- Sammenfatning af bidrag modtaget gennem ENRD (13. juli 2010) [[PDF](#) [en](#)]

Du kan læse mere om processen bag reformen af den fælles landbrugspolitik 2014-2020, herunder den almene debat om den fælles landbrugspolitik, på den officielle hjemmeside for [Kommissionens Generaldirektorat for Landbrug og Udvikling af Landdistrikter](#).

1.5.1. Landdistriktsudviklingen i perioden 2014-2020

[ENRD's portal for udvikling af landdistrikter](#) bygger bro mellem programmeringsperioderne 2007-2013 og 2014-2020. Den tager udgangspunkt i erfaringer og viden og har til formål at vejlede i forbindelse med udformningen og gennemførelsen af de kommende programmer for landdistriktsudvikling. Portalens fulde indhold (med undtagelse af nyheder og seneste

arrangement) gengives i dette dokument. Hvis du ønsker at bruge den engelsksprogede portal, kan du benytte denne guide som vejledning [[PDF](#) [en](#)].

- [Et overblik over politikken i perioden 2014-2020](#)
 - [Prioriteter for landdistriktsudviklingen](#)
 - [Videnoverførsel](#)
 - [Konkurrenceevne](#)
 - [Fødevarekæden](#)
 - [Økosystemer](#)
 - [Ressourceeffektivitet](#)
 - [Social inklusion](#)
- [Lovgivning og retningslinjer](#)
- [Planlægning af PULD'er](#)
- [Gennemførelse af PULD'er](#)
- [Erfaringer fra perioden 2007-2013](#)
 - [Programmering og gennemførelse](#)
 - [Videnoverførsel og innovation](#)
 - [Iværksætter i landdistrikterne](#)
 - [Finansielle instrumenter](#)
 - [Fødevarekæden](#)
 - [Miljø og klimaændringer](#)
 - [Social inklusion](#)
 - [CLLD, LEADER og TNC](#)
 - [Netværkssamarbejde for udvikling af landdistrikterne](#)
 - [Overvågning og evaluering](#)
- [Overvågning og evaluering](#)
- [Netværkssamarbejde for udvikling af landdistrikterne](#)
- [Lokaludvikling styret af lokalsamfundet](#)
- [Kandidatlande og potentielle kandidatlande](#)

Et overblik over politikken i perioden 2014-2020

[Europa 2020-strategien](#) fastlægger, at den fremtidige økonomiske vækst i EU skal være intelligent, bæredygtig og inklusiv. Strategien fokuserer på fem ambitiøse mål for beskæftigelse, innovation, uddannelse, fattigdomsbekæmpelse og klima/energi og har sat [overordnede mål](#) for hvert enkelt mål.

I tråd med Europa 2020-strategien og de overordnede mål for den fælles landbrugspolitik (Meddelelse fra Kommissionen om den fælles landbrugspolitik på vej mod 2020 [[PDF](#) [da](#)]) kan der udpeges tre langsigtede strategiske mål for EU's landdistriktsudviklingspolitik i perioden 2014-2020:

- forbedring af landbrugets konkurrenceevne
- en bæredygtig forvaltning af naturressourcer og klimatiltag
- en ligevægtig territorial udvikling i landdistrikterne.

Disse overordnede mål understøttes af **6 prioriteter**, [som beskrives nærmere nedenfor](#), med henblik på at forvalte landdistriktsudviklingspolitikken gennem programmer for udvikling af landdistrikter:

1. [Fremme af videnoverførsel og innovation inden for landbrug og skovbrug og i landdistrikter](#)

2. [Styrkelse af konkurrenceevnen for alle typer landbrug og forøgelse af bedrífers levedygtighed](#)
3. [Fremme af fødevarekædens organisation og risikostyring i landbruget](#)
4. [Genopretning, bevaring og forbedring af økosystemer, som er afhængige af landbrug og skovbrug](#)
5. [Fremme af ressourceeffektivitet og støtte til skiftet til en lavemissions- og klimarobust økonomi i landbrugs-, fødevare- og skovbrugssektoren](#)
6. [Fremme af social inklusion, nedbringelse af fattigdom og økonomisk udvikling af landdistrikterne.](#)

Hver prioritet under et landdistriktsudviklingsprogram indeholder særlige interventionsområder (indsatsområder). Disse prioriteter og indsatsområder danner basis for programmeringen og kanaliserer støtte fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL) til EU's landdistrikter. Ud over ELFUL modtager landdistrikterne støtte fra andre EU-fonde: Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU), Den Europæiske Socialfond (ESF), Samhørighedsfonden og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond (EHFF).

For at øge merværdien og synergieffekten i hele EU målretter alle **europæiske struktur- og investeringsfonde** (ESI-fonde) i perioden 2014-2020 deres støtte mod at indfri Europa 2020-strategiens overordnede målsætninger, og koordineringen foregår under en **fælles strategisk ramme** (FSR).

De fælles bestemmelser for strukturfondene ([se](#) basisretsakterne for [de europæiske struktur- og investeringsfonde](#) – ESI for 2014-2020) samler alle ESI-fonde under en fælles juridisk ramme, der harmoniserer og forenkler regler, når det er muligt og hensigtsmæssigt. I de fælles bestemmelser er der nedfældet 11 tematiske målsætninger [[PDF](#) ^{en}], som afspejler Europa 2020-strategiens prioriteter. En **partnerskabskontrakt** afspejler EU's fælles strategiske tilgang til de enkelte medlemsstater og beskriver, hvordan de vil koordinere de forskellige politikker og anvende ESI-fondene i forhold dertil (se mere om partnerskabskontrakter – eller partnerskabsaftaler – [her](#)).

Europa 2020-strategien	
Den fælles strategiske ramme (FSR) Omfatter ELFUL, EFRU, ESF, Samhørighedsfonden og EHFF og afspejler Europa 2020-strategien gennem fælles tematiske målsætninger, som skal indfris ved hjælp af nøgleaktioner for de enkelte fonde	
Partnerskabskontrakt Nationalt dokument, der beskriver, hvordan midlerne anvendes til at forfølge Europa 2020-målene	
Politik for udvikling af landdistrikterne: ELFUL	Andre ESI-fonde (EFRU, ESF, Samhørighedsfonden, EHFF) Innovation, miljø og Klimaændringer som tværgående målsætninger
6 prioriteter	
1. Fremme af videnerførsel og innovation inden for landbrug og skovbrug og i landdistrikter	4. Genopretning, bevaring og forbedring af økosystemer , som er afhængige af landbrug og skovbrug
2. Styrkelse af konkurrenceevnen for alle typer landbrug og forøgelse af bedrífers levedygtighed	5. Fremme af ressourceeffektivitet og støtte til skiftet til en lavemissions- og klimarobust økonomi i landbrugs-, fødevare- og skovbrugssektoren
3. Fremme af fødevarekædens organisation og risikostyring i landbruget	6. Fremme af social inklusion , nedbringelse af fattigdom og økonomisk udvikling af landdistrikterne
Program/programmer til udvikling af landdistrikterne	

Inden for disse rammer vil landdistriktsudviklingspolitikken beholde sin særlige identitet og fungere i henhold til en særlig forordning (forordning (EU) nr. 1305/2013 om støtte til udvikling af

landdistrikterne [[PDF da](#)]) samt fælles finansielle og forvaltningsmæssige bestemmelser for den fælles landbrugspolitik som helhed (forordning (EU) nr. 1306/2013 om "horisontale" problemstillinger i den fælles landbrugspolitik såsom finansiering og overvågning [[PDF da](#)]).

(Find flere oplysninger om processen bag reformen af den fælles landbrugspolitik 2014-2020 i afsnittet om [Den fælles landbrugspolitik på vej mod 2020](#)).

Prioriteter for landdistriktsudviklingen

1. Videnoverførsel – Fremme af videnoverførsel og innovation inden for landbrug og skovbrug og i landdistrikter

Prioriteten kort fortalt

Viden, kompetencer og innovation er et uundværligt grundlag for bæredygtig udvikling. Mangeårige erfaringer viser, at udvikling af landdistrikter fremmer innovation. Fremme af videnoverførsel og innovation er en **tværgående prioritet** for programmeringsperioden 2014-2020. Med henblik på at fremme innovation har medlemsstaterne udformet foranstaltninger for videnoverførsel eller investeringer, som skal videreføres i perioden 2014-2020. [Det europæiske innovationspartnerskab om landbrugets produktivitet og bæredygtighed](#) er det vigtigste nye element, der er skabt for at sammenkoble de nuværende politikker, fremme samarbejde mellem partnere og bygge bro mellem forskere og virksomheder i landdistrikterne.

Find flere oplysninger om dette prioriterede område her [[PDF en](#)]

Indsatsområder

1. Fremme af innovation og videnbasen i landdistrikterne.
2. Styrkelse af forbindelserne mellem forskning og innovation inden for landbrug og skovbrug.
3. Fremme af livslang læring og erhvervsuddannelse inden for landbrug og skovbrug.

Erfaringer fra perioden 2007-2013

Links til relevant ENRD-arbejde, der giver en dybere forståelse af, hvordan videnoverførsel og innovation kan fremmes ved hjælp af en effektiv programmering og gennemførelse af programmer for udvikling af landdistrikter.

- Rural Review 16: "Knowledge Transfer and Innovation in Rural Development Policy" (maj 2013) [[PDF en](#)]. Denne udgave af EU Rural Review giver et øjebliksbillede af den aktuelle forståelse af innovation inden for landdistriktsudvikling samt et indblik i de fremtidige udfordringer og muligheder. Den sigter mod at dele viden og bidrage til at fremme integrationen af videnoverførsel og innovation i den fremtidige landdistriktsudviklingspolitik.
- [Portalen for videnoverførsel og innovation](#) er en kilde til en række oplysninger om institutioner og eksempler på projekter og initiativer, der fremmer videnoverførsel og innovation i landdistrikterne.
- I de følgende dokumenter præsenteres resultaterne fra ENRD's fokusgruppe, som har undersøgt, hvordan prioriteten om videnoverførsel og innovation kan fremmes via programmerne for udvikling af landdistrikter 2014-2020:
 - Rapporten fra fase 1 [[PDF en](#)] og sammenfatningen [[PDF en](#)] beskriver resultaterne fra den første arbejdsfase (juli til december 2012). Der er desuden to separate bilag:

- Bilag 1 – Indsamling af eksempler på fremme af videnoverførsel og innovation [[PDF](#) [en](#)]
- Bilag 2 – Baggrundsnotat [[PDF](#) [en](#)]
- Rapporter fra fase 2 opsummerer resultaterne fra den anden arbejdsfase (februar til juni 2013):
 - Rapport om innovationsmægling [[PDF](#) [en](#)] og bilag 2 om undersøgelsesmateriale og oplysninger om aktører, der fremmer innovation [[PDF](#) [en](#)]
 - Rapport om operationelle grupper under det europæiske innovationspartnerskab [[PDF](#) [en](#)]
- Rural Review 2: "Creativity and Innovation in EU Rural Development" (december 2009) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)]. I denne udgave af EU Rural Review præsenteres nogle af de forskellige former for innovation og kreativitet fra EU's landdistrikter.

Forberedelser til perioden 2014-2020

Links til materiale fra EU og medlemsstaterne, der skal underbygge programmeringen og gennemførelsen af prioriteter for landdistriktsudviklingen for perioden 2014-2020.

- [Vejledende dokument til gennemførelsen af det europæiske innovationspartnerskab i programmer for udvikling af landdistrikter \(udkast, juli 2013\)](#), GD for Landbrug og Udvikling af Landdistrikter
- [Det europæiske innovationspartnerskab om landbrugets produktivitet og bæredygtighed](#)
- [Seminar: "Programming innovation: How to use the Rural Development Toolkit most effectively for the implementation of the EIP"](#), Madrid, 26.-27. juni 2013
- [Referater og præsentationer fra "Teagasc Knowledge Transfer Conference 2013"](#), Dublin, 12.-14. juni 2013
- [Konference: "The EIP on Agricultural Productivity and Sustainability – Priorities and Delivery Mechanisms"](#), Bruxelles, 19. november 2012
- [Konference: "Enhancing innovation and the delivery of research in EU agriculture"](#), Bruxelles, 7. marts 2012

Eksempler på gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer

Søg efter relevante eksempler på ELFUL-projekter (f.eks. rådgivningstjenester, videnoverførsel eller innovation), relevante casestudier og eksempler på vellykket gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer i denne [Excel](#)-fil, som du kan downloade.

2. Konkurrenceevne – Styrkelse af konkurrenceevnen for alle typer landbrug og forøgelse af bedrifteres levedygtighed

Prioriteten kort fortalt

Flere faktorer udgør en trussel for landbrugenes indtægter, og derfor bør alle landbrugere sigte mod at blive mere konkurrencedygtige. I visse tilfælde er der behov for omstrukturering. Blot seks procent af alle driftsledere i landbruget er under 35 år, og derfor er der behov for at tilskynde flere unge til at bringe deres energi og ideer ind i landbruget.

Indsatsområder

1. Fremme omstruktureringen af bedrifter, der står over for store strukturelle problemer, navnlig bedrifter med en lav grad af markedsdeltagelse, markedsorienterede bedrifter i bestemte sektorer eller landbrug, der har behov for at diversificere deres landbrugsaktiviteter.
2. Skabe en afbalanceret aldersstruktur i landbruget.

Erfaringer fra perioden 2007-2013

Links til relevant ENRD-arbejde, som giver en dybere forståelse af, hvordan konkurrenceevnen kan styrkes gennem en effektiv programmering og gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer.

- Rural Review 5: "Cultivating competitiveness of the EU farm, agri-food and forest sectors" [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)] har fokus på at støtte EU's landbrug, skovbrug og landbrugsfødevarerbranche ved at kombinere konkurrenceevne med multifunktionalitet.
- [Lokale fødevarer og korte forsyningskæder](#) – introduktion til emnet med relevante links til EU's aktiviteter vedrørende markedsføring af landbrugsprodukter, eksempler på undersøgelser og projekter.
- Rural Review 12: "Local food and short supply chains" [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)] forklarer, hvordan landdistriktsudviklingsprogrammer bidrager til at fremme lokal fødevarerproduktion og korte forsyningskæder.
- Biblioteket for iværksætteri i landdistrikterne har materiale og eksempler på projekter om [korte forsyningskæder](#).
- ELFUL -projektbrochure om fødevarer [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] indeholder eksempler på en lang række positive virkninger i medlemsstaterne fra fødevarerrelateret landdistriktsudvikling under den fælles landbrugspolitik.
- [Portalen for ungdommen og unge landbrugere](#) indeholder relevante oplysninger og materiale om den støtte, der tilbydes unge landbrugere og ungdommen i EU's landdistrikter. Navnlig ENRD's [tematiske initiativ for ungdommen](#) har undersøgt, hvordan man kan forbedre støtten fra landdistriktsudviklingsprogrammer til projekter, der relaterer sig til unge.
- ELFUL-projektbrochuren om unge landbrugere og unge i EU's landdistrikter [[PDF](#) [en](#)] indeholder udvalgte eksempler på projekter, der viser, hvordan ELFUL kan hjælpe med at skabe udviklingsmuligheder for unge landbrugere og ungdommen i EU's landdistrikter.

Eksempler på gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer

Søg efter relevante eksempler på ELFUL-projekter (f.eks. om konkurrenceevne, unge landbrugere eller kvaliteten af landbrugsprodukter), relevante casestudier og eksempler på vellykket gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer i denne [Excel](#)-fil, som du kan downloade.

3. Fødevarekæden – Fremme af fødevarekædens organisation og risikostyring i landbruget

Prioriteten kort fortalt

Landbrugerne er relativt svagt stillede i fødevareforsyningskæden, og de kan drage fordel af at organisere sig bedre og dermed forbedre indtægtsmulighederne. Dette kan gøres ved at satse på

lokale markeder og korte forsyningskæder. Der er behov for redskaber til risikostyring, der kan ruste landbrugerne til bedre at kunne håndtere usikkerheden i forbindelse med vejrproblemer, dyresygdomme og markedsvolatilitet.

Indsatsområder

1. Bedre integrering af primærproducenter i fødevarekæden ved hjælp af kvalitetsordninger, markedsføring på lokale markeder og korte forsyningskæder, producentorganisationer og brancheorganisationer.
2. Tilskyndelse til risikostyring i de enkelte landbrug.

Erfaringer fra perioden 2007-2013

Links til relevant ENRD-arbejde, som giver en dybere forståelse af, hvordan fødevarekædens organisation og risikostyring kan fremmes ved hjælp af en effektiv programmering og gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer.

- [Lokale fødevarer og korte forsyningskæder](#) er en side, der introducerer emnet, og som giver relevante links til EU-tiltag samt eksempler på undersøgelser af og projekter til fremme af korte forsyningskæder og lokale landbrugsvarer.
- Rural Review 12: "Local food and short supply chains" [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)] illustrerer, hvordan **landdistriktsudviklingsprogrammer** bidrager til at fremme lokal fødevareproduktion og korte forsyningskæder.
- Biblioteket for iværksætteri i landdistrikterne råder over materiale og eksempler på projekter vedrørende [korte forsyningskæder](#).
- [Koordinationsudvalgets workshop om finansielle instrumenter](#) havde til formål at oplyse interessenter inden for landdistriktsudvikling om muligheder og overvejelser i forhold til udformning og anvendelse af finansielle instrumenter i programmer for udvikling af landdistrikter i den næste programmeringsperiode (2014-2020).
- ELFUL-projektbrochuren om fødevarer [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] indeholder eksempler fra medlemsstaterne på en lang række positive virkninger af fødevarerelateret landdistriktsudvikling under den fælles landbrugspolitik.
- Rural Review 13: "Rural development financial instruments: New opportunities to tackle the economic crisis" (oktober 2012) [[PDF](#) [en](#)] præsenterer muligheder for, erfaringer med og udfordringer ved gennemførelsen af EU's landdistriktsudviklingspolitik.
- Afsnittet om [finansiering i landdistrikterne](#) indeholder oplysninger om arbejdet i projektgruppen om finansiering i landdistrikterne, som hører under det tematiske NRN-initiativ til fremme af iværksætteri i landdistrikterne.
- Biblioteket for iværksætteri i landdistrikterne tilbyder materiale og eksempler på projekter om [lokale finansieringsinstrumenter](#).

Forberedelser til perioden 2014-2020

Links til materiale fra EU og medlemsstaterne, der skal støtte programmeringen og gennemførelsen af prioriteterne for landdistriktsudviklingen i perioden 2014-2020.

- Kommissionen arrangerede en [konference om lokale landbrug og korte forsyningskæder](#), der havde til formål at undersøge, hvordan man i højere grad kan tage hensyn til mindre landbrugs behov, og hvordan man kan målrette støtteordninger til dem i forbindelse med reformen af den fælles landbrugspolitik.

Eksempler på gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer

Du kan søge efter relevante eksempler på ELFUL-projekter (f.eks. vedrørende lokale fødevarer, risikostyring og naturkatastrofer), relevante casestudier og eksempler på vellykket gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer i denne [Excel](#)-fil, som du kan downloade.

4. Økosystemer – Genopretning, bevaring og forstærkning af økosystemer, som er afhængige af landbrug og skovbrug

Prioriteten kort fortalt

Miljøet er fortsat under voldsomt pres. For eksempel vurderes det, at blot 17 % af alle habitater og 11 % af alle økosystemer i EU er i en god tilstand. Desuden er der fortsat et overskud af næringsstoffer i visse vandmiljøer (der sker dog fremskridt i andre vandmiljøer), og 45 % af EU's jordbund har kvalitetsmæssige problemer. Der må tages hånd om disse udfordringer, og landbrugets og skovbrugets positive indvirkning på miljøet bør øges.

Indsatsområder

1. Genopretning og bevarelse af biodiversiteten (bl.a. i Natura 2000-områder og i landbrug af høj naturværdi) og af de europæiske landskaber.
2. Bedre vandforvaltning.
3. Bedre forvaltning af jordbunden.

Erfaringer fra perioden 2007-2013

Links til relevant ENRD-arbejde, som giver en dybere forståelse af, hvordan økosystemerne kan forstærkes via en effektiv programmering og gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer.

- [Workshop om "Quality Design of Environmental and Climate Measures for 2014-2020 RDPs"](#), afholdt af ENRD som en del af forberedelserne til den nye programmeringsperiode 2014-2020. Konklusionerne af workshoppen er, at der er behov for en grundig behovsvurdering og fastlæggelse af prioriteter, udvælgelse, udformning og gennemførelse af foranstaltninger samt en effektiv levering af miljøtjenesteydelser.
- Rural Review 15: "Delivering Environmental Services using Rural Development Policy" (april 2013) [[PDF](#) [en](#)] ser nærmere på, hvordan landdistriktsudviklingspolitikken fremmer leveringen af miljøtjenesteydelser i EU's landdistrikter.
- Afsnittet om [miljøtjenesteydelser](#) linker til den tematiske side for fokusgruppen om levering af miljøtjenesteydelser, som har udpeget de områder, der er afgørende for levering af miljøtjenesteydelser, og udsendt en række anbefalinger til udformning og gennemførelse af den kommende generation af programmer for landdistriktsudvikling (2014-2020). *Resumé af fokusgruppens rapport* [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)]
- ELFUL-projektbrochuren om miljøtjenesteydelser [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] har fokus på den brede vifte af miljøtjenesteydelser, der kan fremmes gennem den finansielle støtte fra ELFUL, som EU's medlemsstater kan opnå til deres programmer for landdistriktsudvikling.
- Afsnittet om [offentlige goder og offentlige interventioner](#) indeholder resultater og konklusioner fra den relevante tematiske arbejdsgruppe, og undersøger

landdistriktsudviklingspolitikens muligheder for at bidrage til leveringen af offentlige goder i landdistrikterne gennem landbruget, herunder landbrugsjordens biodiversitet og naturressourcer såsom vand og jord.

- Tematisk arbejdsgruppe 4: "Collective Approaches to Agri-environment Schemes" [[PDF](#) [en](#)] omhandler nuværende fælles tilgange til miljøvenlige kontrakter.
- Brochuren om "Public Goods and Public Intervention in Agriculture" [[PDF](#) [en](#) [de](#) [fr](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] tager udgangspunkt i arbejdet i den tematiske arbejdsgruppe om offentlige goder, hvor man har drøftet spørgsmål i forhold til offentlige goder og har set nærmere på, hvordan EU's landdistriktsudviklingspolitik bidrager hertil.
- Rural Review 7: "Public Goods and Rural Development" (marts 2011) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [es](#) [it](#) [pl](#)] handler om den betydning, EU's landbrugs- og landdistriktsudviklingspolitikker har for leveringen af offentlige goder i EU's landdistrikter.
- ELFUL-projektbrochuren om grøn vækst [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] præsenterer casestudier fra europæiske landdistriktsudviklingsprojekter, som illustrerer og beskriver, hvordan EU's landdistrikter kan få gavn af at anvende miljømæssigt bæredygtige udviklingsstrategier i praksis.
- Undersøgelsen "[Addressing biodiversity and habitat preservation through Measures applied under the Common Agricultural Policy](#)" ser nærmere på, hvordan den fælles landbrugspolitik kan støtte biodiversiteten og beslægtede økosystemtjenesteydelser via landbruget, samt på hvordan dette forhold kan styrkes i fremtiden med henblik på at indfri EU's mål for biodiversitet.

Eksempler på gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer

Du kan søge efter relevante eksempler på ELFUL-projekter (f.eks. vedrørende biodiversitet, skovøkosystemer eller grundvand), relevante casestudier og eksempler på vellykket gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer i denne [Excel](#)-fil, som du kan downloade.

5. Ressourceeffektivitet – Fremme af ressourceeffektivitet og støtte til skiftet til en lavemissions- og klimarobust økonomi i landbrugs-, fødevarer- og skovbrugssektoren

Prioriteten kort fortalt

Der er behov for intelligent og bæredygtig vækst i alle økonomiske sektorer med henblik på at forvalte de knappe ressourcer. Landbruget skal bruge energi og vand på en mere effektiv måde (landbrugene står for ca. 24 % af EU's samlede vandforbrug) og samtidig nedbringe drivhusgasemissionerne og fremme kulstofbinding. Landbruget og andre sektorer i landdistrikterne kan tilvejebringe de råmaterialer, der er nødvendige i bioøkonomien.

Indsatsområder

1. Effektivitetsforbedringer i landbrugets vandforbrug
2. Effektivitetsforbedringer i energiforbruget i landbruget og inden for forarbejdning af fødevarer
3. Fremme af forsyningen og brugen af vedvarende energikilder, biprodukter, affald, restprodukter og andre nonfoodråmaterialer i bioøkonomien
4. Reduktion af landbrugets udledning af dinitrogenoxid og metanemissioner

5. Fremme af kulstofbinding inden for landbrug og skovbrug.

Erfaringer fra perioden 2007-2013

Links til relevant ENRD-arbejde, som giver en dybere forståelse af, hvordan man kan skifte til en lavemissions- og klimarobust økonomi gennem en effektiv programmering og gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer.

- [Koordinationsudvalgets workshop om "Quality Design of Environmental and Climate Measures for 2014-2020 RDPs"](#) blev afholdt af ENRD som led i forberedelserne til den kommende programmeringsperiode 2014-2020. Konklusionerne af workshoppen er, at der er behov for en grundig behovsvurdering og fastlæggelse af prioriteter, udvælgelse, udformning og gennemførelse af foranstaltninger samt en effektiv levering af miljøtjenesteydelser.
- Afsnittet om [klimatiltag](#) indeholder et link til en screeningundersøgelse, som ENRD gennemførte i 2010 med henblik på at undersøge, hvordan medlemsstaterne tackler klimændringsspørgsmål.
- Rural Review 4: "Rural Development and Climate Change" (maj 2010) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)] beskriver, hvordan landdistriktsudviklingspolitikken bidrager til EU's dagsorden for klimapolitik.

Forberedelser til perioden 2014-2020

Links til materiale fra EU og medlemsstaterne til støtte af programmering og gennemførelse af prioriteter for landdistriktsudviklingen i perioden 2014-2020.

- [OSCAR-undersøgelsen – "Optimal Strategies for Climate change Action in Rural areas"](#)

Eksempler på gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer

Du kan søge efter relevante eksempler på ELFUL-projekter (f.eks. vedrørende indvirkning på miljøet, kunstvanding, kompostering), relevante casestudier og eksempler på vellykket gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer i denne [Excel](#)-fil, som du kan downloade.

6. Social inklusion – Fremme af social inklusion, nedbringelse af fattigdom og økonomisk udvikling af landdistrikterne

Prioriteten kort fortalt

Omkring 14 % af befolkningen i EU's landdistrikter har en beskæftigelsesgrad, der er mindre end halvt så stor som EU-gennemsnittet, og der er områder, der har et lavt BNP pr. indbygger. Der kan gøres meget for at bidrage til at skabe et bredere udvalg af kvalitetsarbejdspladser og fremme den overordnede lokale udvikling, bl.a. ved hjælp af informations- og kommunikationsteknologi (IKT).

Indsatsområder

1. Fremme af diversificering, oprettelse af nye små virksomheder og jobskabelse
2. Fremme af lokaludvikling i landdistrikterne
3. Fremme af adgangen til samt brugen og kvaliteten af IKT i landdistrikter.

Erfaringer fra perioden 2007-2013

Links til relevant ENRD-arbejde, som giver en dybere forståelse af, hvordan den sociale inklusion kan fremmes ved hjælp af en effektiv programmering og gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer.

- Rural Review 6: "Employment and Social Inclusion" [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)] har fokus på at øge beskæftigelsen, bekæmpe fattigdom og forbedre livskvaliteten i landdistrikterne.
- ELFUL-projektbrochuren om social inklusion [[PDF](#) [en](#)] fremhæver en række eksempler på projekter vedrørende social inklusion fra europæiske landdistrikter, der medfinansieres af ELFUL.
- [Portalen for ungdommen og unge landbrugere](#) indeholder relevante oplysninger og materiale om den støtte, der tilbydes unge landbrugere og ungdommen i EU's landdistrikter. Navnlig ENRD's [tematiske initiativ for ungdommen](#) har set på, hvordan man kan forbedre støtten fra landdistriktsudviklingsprogrammer til projekter for ungdommen.
- ELFUL-projektbrochuren om unge landbrugere og ungdommen i EU's landdistrikter [[PDF](#) [en](#)] indeholder et udvalg af eksempler på projekter, der viser, hvordan ELFUL kan bidrage til at skabe udviklingsmuligheder for unge landbrugere og ungdommen i EU's landdistrikter.
- [Sociale landbrug](#) er et fælles tematisk NRN-initiativ, som har til formål at identificere og analysere de muligheder og forhindringer, som nationale/regionale landdistriktsudviklingsprogrammer i perioden 2007-2013 skaber for gennemførelsen af aktiviteter for sociale landbrug og grøn omsorg i EU-27.
- [Sociale aspekter af iværksætteri i landdistrikterne](#)
- Biblioteket på portalen for iværksætteri i landdistrikterne har materiale om og eksempler på [inklusion af særlige målgrupper](#)
- Biblioteket på portalen for iværksætteri i landdistrikterne har materiale om og eksempler på [sociale tjenesteydelser og sociale landbrug](#)
- Biblioteket på portalen for iværksætteri i landdistrikterne har materiale om og eksempler på [socialt iværksætteri](#)
- Dette afsnit indeholder oplysninger om brugen af [IKT](#) i landdistrikterne.
- ELFUL-projektbrochuren om informations- og kommunikationsteknologi (IKT) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] fremhæver, hvordan IKT bruges som et effektivt redskab til at frigøre landdistrikternes potentiale og gøre dem mere attraktive at bo og arbejde i og besøge.
- Rural Review 10: "Rural entrepreneurship" [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)] ser nærmere på, hvordan EU's landbrugs- og landdistriktsudviklingspolitik bidrager til at fremme iværksætterkulturen i landdistrikterne.

Eksempler på gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer

Du kan søge efter relevante eksempler på ELFUL-projekter (f.eks. vedrørende sociale tjenesteydelser, lige muligheder eller landsbyfornyelse), relevante casestudier og eksempler på vellykket gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer i denne [Excel](#)-fil, som du kan downloade.

Lovgivning og retningslinjer

Gennemførelsen af EU's landdistriktsudviklingspolitik i perioden 2014-2020 reguleres af en række retsakter, som både afspejler de rammer, der udspringer af den fælles strategiske tilgang til de [europæiske struktur- og investeringsfonde](#), og rammerne for den reviderede [fælles landbrugspolitik](#).

Desuden har Lissabontraktaten og navnlig traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (TEUF) medført nye regler, der giver Kommissionen beføjelser til at vedtage gennemførelsesretsakter og delegerede retsakter for at regulere mere detaljerede aspekter af politikken.

Endelig vil Kommissionen (i [et tæt samarbejde med medlemsstaterne](#)) udarbejde en række tekniske dokumenter med henblik på at vejlede medlemsstaterne og regionerne på en række områder i programmeringsfasen og i gennemførelsen af flere emner, der relaterer sig til politikken (f.eks. tekniske dokumenter og faktablade om foranstaltninger).

I dette afsnit gøres der rede for de adskillige lovgivningsniveauer, der har en indvirkning på landdistriktsudviklingspolitikken og især på definitionen og gennemførelsen af kommende landdistriktsudviklingsprogrammer.

Klik på knapperne nedenfor for at få direkte adgang til de retsakter, der vedrører landdistriktsudviklingspolitikken i perioden 2014-2020, samt materiale fra ENRD og tilgængelige vejledende dokumenter fra EU og medlemsstaterne.

EU-forordninger for perioden 2014-2020

Dette afsnit indeholder links til de lovttekster, der vedrører ELFUL og gennemførelsen af landdistriktsudviklingsprogrammer i perioden 2014-2020.

- Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1310/2013 om fastsættelse af overgangsforanstaltninger vedrørende støtte til landdistriktsudvikling fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL) [[PDF](#) [da](#)]. Denne forordning fastlægger overgangsbestemmelser, der skal bygge bro mellem de to flerårige programmeringsperioder.
- Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1305/2013 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL) [[PDF](#) [da](#)]. Dette er basisretsakten, der indeholder de særlige regler, der gælder for ELFUL og programmering af landdistriktsudviklingen.
- Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1303/2013 om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond, som er omfattet af den fælles strategiske ramme, om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006. Forordningen om fælles bestemmelser indeholder en række fælles, grundlæggende regler, der gælder for alle strukturelle instrumenter, herunder ELFUL.
- Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1306/2013 om finansiering, forvaltning og overvågning af den fælles landbrugspolitik [[PDF](#) [da](#)]. Den såkaldte "horisontale forordning" om den fælles landbrugspolitik fastlægger reglerne for finansiel forvaltning af de to fonde under den fælles landbrugspolitik: Den Europæiske Garantifond for Landbruget

(EGFL), som finansierer markedsforanstaltninger og forestår direkte betalinger, og ELFUL, som yder støtte til landdistriktsudvikling. Den samler reglerne for krydsoverensstemmelse, bedriftsrådgivningsordninger og overvågning og evaluering af den fælles landbrugspolitik.

Materiale og vejledende dokumenter

Links til relevant ENRD-arbejde og tilgængelige vejledende dokumenter fra EU og medlemsstaterne, der støtter forberedelsen og gennemførelsen af landdistriktsudviklingsprogrammer og foranstaltninger.

- Oplysninger om [Det europæiske innovationspartnerskab om landbrugets produktivitet og bæredygtighed](#) og vejledende dokumenter om gennemførelsen af det europæiske innovationspartnerskab i landdistriktsudviklingsprogrammerne (udkast, juli 2013) [[PDF](#) [en](#)], GD for Landbrug og Udvikling af Landdistrikter.
- [ENRD's fokusgruppe om videnerførsel og innovation](#): Rapport om resultaterne af den første arbejdsfase (juli til december 2012) [[PDF](#) [en](#)] samt et resumé [[PDF](#) [en](#)]
- ENRD's [tematiske initiativ for ungdommen](#) har set på, hvordan man kan forbedre støtten fra landdistriktsudviklingsprogrammer til projekter, der relaterer sig til ungdommen.
- [Koordinationsudvalgets workshop om finansielle instrumenter](#) havde til formål at oplyse interessenter inden for landdistriktsudvikling om muligheder og overvejelser i forhold til udformning og anvendelse af finansielle instrumenter i programmer for udvikling af landdistrikter i den næste programmeringsperiode (2014-2020).
- Rural Review 13: "Rural development financial instruments: New opportunities to tackle the economic crisis" (oktober 2012) [[PDF](#) [en](#)] beskriver muligheder for, erfaringer med og udfordringer ved gennemførelsen af EU's landdistriktsudviklingspolitik.
- [Workshop i ENRD om "Quality Design of Environmental and Climate Measures for 2014-2020 RDPs"](#), arrangeret af ENRD som led i forberedelserne til den nye programmeringsperiode 2014-2020. Konklusionerne af workshoppen er, at der er behov for en grundig behovsvurdering og fastlæggelse af prioriteter, udvælgelse, udformning og gennemførelse af foranstaltninger samt en effektiv levering af miljøtjenesteydelser.
- Rural Review 15: "Delivering Environmental Services using Rural Development Policy" (april 2013) [[PDF](#) [en](#)] ser nærmere på, hvordan landdistriktsudviklingspolitikken fremmer leveringen af miljøtjenesteydelser i EU's landdistrikter, og indeholder en praktisk "værktøjskasse" til de ansvarlige for udformningen og gennemførelsen af den næste generation af landdistriktsudviklingsprogrammer.
- [Afsnittet om miljøtjenesteydelser](#) linker til den tematiske side for fokusgruppen om levering af miljøtjenesteydelser, som har udpeget områder, der er afgørende for levering af miljøtjenesteydelser, og udsendt en række anbefalinger til udformningen og gennemførelsen af den kommende generation af programmer for landdistriktsudvikling (2014-2020). [Resumé af fokusgruppens rapport](#) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)]
- [OSCAR-undersøgelsen – "Optimal Strategies for Climate change Action in Rural areas"](#)
- Møde i ekspertgruppen om delegerede retsakter og gennemførelsesretsakter for de europæiske struktur- og investeringsfonde: Delegeret retsakt (version 1) [[PDF](#) [en](#)] og gennemførelsesretsakt (version 1) [[PDF](#) [en](#)] om forvaltnings- og tilsynsordninger
- Møde i ekspertgruppen om delegerede retsakter og gennemførelsesretsakter for de europæiske struktur- og investeringsfonde: Delegeret retsakt (version 2) [[PDF](#) [en](#)] og gennemførelsesretsakt (version 2) [[PDF](#) [en](#)] om finansielle instrumenter
- Møde i ekspertgruppen om delegerede retsakter og gennemførelsesretsakter for de europæiske struktur- og investeringsfonde: Kategoriseringssystemer og overvågning af

klimaændringer under samhørighedspolitikken [[PDF en](#)](** dette dokument omhandler kun aspekter, der er relevante for samhørighedspolitikken. De aspekter, der er relevante for ELFUL og EHFF, vil blive drøftet på et senere tidspunkt*).

[Her](#) kan du finde særligt materiale og vejledning om CLLD/LEADER.

[Her](#) kan du finde særligt materiale og vejledning om overvågning og evaluering af landdistriktsudviklingsprogrammer.

[Her](#) kan du finde særligt materiale og vejledning om landdistriktsudviklingsnetværk.

Planlægning af programmer for udvikling af landdistrikterne

Udformningen af nationale og regionale programmer for landdistriktsudvikling er en proces, der foregår i flere trin, og som vedrører en række forskellige aktører. Programmerne skal afspejle de strategiske målsætninger, der er blevet fastlagt på nationalt niveau og i partnerskabsaftalerne. Disse aftaler tager udgangspunkt i den fælles strategiske ramme (FSR), som koordinerer struktur- og investeringsfondenes interventioner på europæisk niveau ([her](#) kan du få et overblik over den politiske ramme for perioden 2014-2020).

Hele processen afhænger af, at arbejdsmarkedets parter, økonomiske interesseorganisationer og civilsamfundet inddrages aktivt og høres i forbindelse med udformningen af både partnerskabsaftalerne og landdistriktsudviklingsprogrammerne.

Med offentliggørelsen af lovgivningsforslagene for perioden 2014-2020 vedrørende den fremtidige [samhørighedspolitik](#) og den [fælles landbrugspolitik](#) (oktober 2011) har Kommissionen iværksat en proces, der i sidste ende munder ud i en officiel godkendelse af landdistriktsudviklingsprogrammerne for perioden 2014-2020. Du kan læse mere om den relevante lovgivning for perioden 2014-2020 [her](#).

Foreløbig tidsplan for godkendelsen af landdistriktsudviklingsprogrammer for perioden 2014-2020			
2011	2012	2013	2014
Vedtagelse af Kommissionens lovgivningsforslag for perioden 2014-2020	Drøftelser af Kommissionens forslag i Rådet og i Europa-Parlamentet	- Vedtagelse af basisretsakter (herunder forordninger om FSR og ELFUL) - Vedtagelse af gennemførelsesretsakter og delegerede retsakter	- Indsendelse af partnerskabsaftaler og landdistriktsudviklingsprogrammer (*) - Officiel godkendelse af partnerskabsaftaler og landdistriktsudviklingsprogrammer (**)
	Uformelle forhandlinger og høringer om partnerskabsaftaler og landdistriktsudviklingsprogrammer		Formelle forhandlinger og høringer om partnerskabsaftaler og landdistriktsudviklingsprogrammer
(*) Partnerskabsaftale senest fire måneder efter vedtagelse af basisretsakter; landdistriktsudviklingsprogram senest tre måneder efter vedtagelse af partnerskabsaftalen.			
(**) Senest fire måneder for partnerskabsaftalen og 6 måneder for landdistriktsudviklingsprogrammet efter deres indsendelse (Landdistriktsudviklingsprogrammer kan først godkendes, når Kommissionen har godkendt partnerskabsaftalen).			
Kilde: Kommissionen, GD REGIO			

Sådan finder udformningen af landdistriktsudviklingsprogrammer sted i EU's medlemsstater og regioner. En vellykket programmering af landdistriktsudviklingsprogrammer tager udgangspunkt i strategiske valg om, hvad og hvordan man skal støtte, via i) en omfattende kontekstanalyse (SWOT-analyse), ii) en grundig behovsvurdering og iii) fastlæggelse af prioriteter og indsatsområder, udvælgelse af relevante foranstaltninger og tildeling af økonomiske ressourcer på baggrund af de forventede resultater.

1. Overordnet SWOT-analyse af programmeringsområdet: - Fødevarerbranchens konkurrenceevne - Miljø og klima - Landdistriktets socioøkonomiske situation	2. Grundig behovsvurdering: - For hver prioritet og hvert indsatsområde	3. Strategiske tiltag: - Valg af relevante prioriteter/fokusområder - Fastlæggelse af mål - Planlægning af foranstaltninger, output, finansielle ressourcer
Høring af partnere		
GD AGRI's arbejdsdokument "Elements of strategic programming for the period 2014-2020"		

Du kan konsultere **resultattavlen** for landdistriktsudviklingsprogrammer (*opdateret i november 2013*) for at se status for medlemsstaternes forberedelse af landdistriktsudviklingsprogrammer [[PDF en](#)].

Forberedelse af landdistriktsudviklingsprogrammer for perioden 2014-2020

Links til relevant ENRD-arbejde og andet materiale til strategisk programmering og forberedelse af landdistriktsudviklingsprogrammer.

- [Seminaret om vellykket programmering](#) gjorde status over resultaterne af ENRD's forberedende arbejde for perioden 2014-2020. Seminaret havde fokus på, hvordan indhentet viden og erfaringer samt tværgående prioriteter, der relaterer sig til innovation, miljø og klimaændringer, kan indarbejdes i fremtidige landdistriktsudviklingsprogrammer. Det så desuden nærmere på de forskellige skridt, der kræves for at forbedre udformningen og gennemførelsen af programmer i den næste programmeringsperiode. Resultaterne og konklusionerne fra seminaret opsummeres i dokumentet "Success factors for the new Rural Development Programmes". [[PDF en](#)].
- Workshop om "[Strategic programming and Monitoring and Evaluation for RDPs 2014-2020](#)"
- Arbejdsdokument om "Elements of strategic programming 2014-2020" [[PDF en](#)], udarbejdet af Kommissionens GD for Landbrug og Udvikling af Landdistrikter i forbindelse med ENRD's seminar om vellykket programmering, ELFUL 2014-2020, Bruxelles, 6.-7. december 2012.
- "Getting the most from your RDP: Guidelines for the ex-ante evaluation of 2014-2020 RDPs", udkast, august 2012 [[PDF en](#)] – Disse retningslinjer fra det europæiske evalueringsnetværk har til formål at vejlede forvaltningsmyndigheder og aktører inden for evaluering af landdistriktsudviklingsprogrammer i planlægning og gennemførelse af forhåndsevalueringen af landdistriktsudviklingsprogrammer i perioden 2014-2020.
- [Koordinationsudvalgets workshop om finansielle instrumenter](#) blev afholdt med henblik på at oplyse interessenter inden for landdistriktsudvikling om muligheder og overvejelser i forhold til udformning og anvendelse af finansielle instrumenter i programmer for landdistriktsudvikling i den næste programmeringsperiode (2014-2020).
- Fokusgruppen om [videnoverførsel og innovation](#) har undersøgt, hvordan programmerne for udvikling af landdistrikter under den nuværende politiske ramme fremmer vidensoverførsel

og innovation i praksis, og afgiver anbefalinger til medlemsstaterne om fremme af videnoverførsel og innovation i den næste programmeringsperiode.

- [Seminaret "Programming innovation: How to use the Rural Development Toolkit most effectively for the implementation of the EIP"](#), Madrid, 26.-27. juni 2013
- [Afsnittet om miljøtjenesteydelser](#) linker til den tematiske side for fokusgruppen om levering af miljøtjenesteydelser, som har udpeget de områder, der er afgørende for levering af miljøtjenesteydelser, og udsendt en række anbefalinger til udformning og gennemførelse af den kommende generation af programmer for landdistriktsudvikling (2014-2020). Resumé af fokusgruppens rapport [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)]
- Rural Review 15: "Delivering Environmental Services using Rural Development Policy" (april 2013) [[PDF](#) [en](#)] ser nærmere på, hvordan landdistriktsudviklingspolitikken fremmer leveringen af miljøtjenesteydelser i EU's landdistrikter. Den indeholder en "værktøjskasse" til aktører inden for udformning og gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer i perioden 2014-2020.
- [ENRD's workshop om "Quality Design of Environmental and Climate Measures for 2014-2020 RDPs"](#) blev afholdt af ENRD som led i forberedelserne til den kommende programmeringsperiode 2014-2020. Konklusionerne fra workshoppen var, at der er behov for en grundig behovsvurdering og fastlæggelse af prioriteter, udvælgelse, udformning og gennemførelse af foranstaltninger samt en effektiv levering af miljøtjenesteydelser.

Materiale og vejledende dokumenter

Tilgængelige tekniske og vejledende dokumenter fra EU og medlemsstaterne om udformning af partnerskabsaftaler og landdistriktsudviklingsprogrammer for perioden 2014-2020, herunder høring af interessenter.

- Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene: "Partnerskabsprincippet i gennemførelsen af fondene under den fælles strategiske ramme – elementer til en europæisk adfærdskodeks om partnerskab" [[PDF](#) [da](#)]
- Møde i ekspertgruppen om delegerede retsakter og gennemførelsesretsakter for de europæiske struktur- og investeringsfonde: udkast til skabelon og retningslinjer for partnerskabsaftalernes indhold (version 3) [[PDF](#) [en](#)]
- Kommissionens [holdningsdokumenter](#) oplyser medlemsstaterne om Kommissionens tjenestegrenes syn på de største udfordringer og finansieringsprioriteter for perioden 2014-2020 og danner en ramme for dialog mellem Kommissionen og de enkelte medlemsstater om udformningen af partnerskabsaftaler og programmer.
- [Tematisk initiativ](#) fra det maltesiske NRN-netværk om tackling af udfordringer for programmering af landdistriktsudviklingsprogrammer for perioden 2014-2020.
- [Bidrag](#) fra det franske NRN-netværk til den nationale høringsproces i forbindelse med programmeringsperioden 2014-2020.

Gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer

En vigtig del af ENRD's mission er at forbedre kvaliteten af EU's programmer for udvikling af landdistrikter. Dette afsnit indeholder materiale, der kan bidrage til den fremtidige gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer. Det indeholder jævnlige opdateringer om ENRD's analysearbejde, der fokuserer på at undersøge, hvordan politikken har virket i praksis, at foretage en vurdering af, hvad der fungerer godt, og hvad der kan forbedres, og at give indsigt i beslutningsprocessen i medlemsstaterne og på europæisk plan.

Der er desuden relevant materiale fra ENRD, bl.a. opsummeringer af erfaringer med gennemførelsen i perioden 2007-2013, indblik i livscyklussen for projekter, der har modtaget støtte fra ELFUL, og succeshistorier om gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer.

Erfaringer fra perioden 2007-2013

Links til ENRD-arbejde og opsummerende dokumenter om gennemførelsen af landdistriktsudviklingsprogrammer.

- [Seminaret om en forbedret gennemførelse af PULD'er](#) blev tilrettelagt på baggrund af konklusionerne fra ENRD's tematiske arbejdsgruppe 4 om leveringsmekanismer inden for EU's landdistriktsudviklingspolitik, som undersøgte aspekter, der har en positiv virkning i forhold til gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer, og områder, der kan forbedres i fremtiden.
- [Den tematiske arbejdsgruppe om leveringsmekanismer](#) så nærmere på erfaringerne med gennemførelsen af programmer for landdistriktsudvikling i EU med henblik på at udpege de elementer, der fungerer godt, og de områder, hvor der er behov for forbedringer, samt komme med forslag til konkrete forbedringer. *Endelig rapport – resumé og konklusioner* [[PDF](#) [en](#)]
- [Afsnittet om miljøtjenesteydelser](#) linker til den tematiske side for fokusgruppen om levering af miljøtjenesteydelser, som har udpeget områder, der er afgørende for levering af miljøtjenesteydelser, og udsendt en række anbefalinger til udformning og gennemførelse af den kommende generation af programmer for landdistriktsudvikling (2014-2020). *Resumé* [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)]
- Rural Review 15: "Delivering Environmental Services using Rural Development Policy" (april 2013) [[PDF](#) [en](#)] ser nærmere på, hvordan landdistriktsudviklingspolitikken fremmer leveringen af miljøtjenesteydelser i EU's landdistrikter. Den er udtænkt som en praktisk "værktøjskasse" til de ansvarlige for udformningen og den fremtidige gennemførelse af den næste generation af programmer for udvikling af landdistrikter (2014-2020).
- [Koordinationsudvalgets workshop om "Quality Design of Environmental and Climate Measures for 2014-2020 RDPs"](#) blev afholdt af ENRD som en del af forberedelserne til den nye programmeringsperiode 2014-2020. Konklusionerne og præsentationerne fra workshoppen understreger, at der er behov for en grundig vurdering af behov og fastlæggelse af prioriteter, udvælgelse, udformning og gennemførelse af foranstaltninger samt en effektiv levering af miljøtjenesteydelser.
- Den tematiske arbejdsgruppe om [typologi og målretning](#) bidrager til en præcis definition af landdistrikter i EU, som er afgørende for udformningen af EU's landdistriktsudviklingspolitik samt for at sikre komplementaritet med de andre EU-midler, der er rettet mod udvikling af landdistrikter.
- [Den tematiske arbejdsgruppe om landbruget og den overordnede økonomi](#) har undersøgt forholdet mellem landbruget og den overordnede økonomi i landdistrikterne med henblik på at identificere og beskrive mulige synergier og/eller konflikter mellem landbruget og økonomien i forskellige europæiske landdistrikter.
- [Afsnittet om offentlige goder og offentlige interventioner](#) indeholder resultater og konklusioner fra den relevante tematiske arbejdsgruppe, der har undersøgt landdistriktsudviklingspolitikens muligheder for at bidrage til leveringen af offentlige goder i landdistrikter gennem landbruget, herunder landbrugsjordens biodiversitet og naturressourcer såsom vand og jord.

- ENRD's [tematiske initiativ for ungdommen](#) har set på, hvordan man kan forbedre støtten fra landdistriktsudviklingsprogrammer til projekter, der relaterer sig til ungdommen.

Eksempler på gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer

Dette afsnit indeholder eksempler på ELFUL-projekter, casestudier og historier om vellykket gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer, som kan vise vejen for den fremtidige gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer.

Eksempler på gennemførelse af programmer for landdistriktsudvikling (casestudier fra [den tematiske arbejdsgruppe om leveringsmekanismer](#)):

- Den overordnede aftalemodel for landbruget i Catalonien, Spanien [[PDF](#) [en](#)]
- Høringsprocessen i forbindelse med udformningen af den nationale strategi og landdistriktsudviklingsprogrammer i Østrig [[PDF](#) [en](#)]
- Projekter om integrerede forsyningskæder i Emilia-Romagna-regionen, Italien [[PDF](#) [en](#)]
- Strategisk tilgang og udformning af programmer i Danmark [[PDF](#) [en](#)]
- Udformning og gennemførelse af en kommunikationsstrategi i Frankrig [[PDF](#) [en](#)]
- Forbedring af ansøgningsprocessen i Polen [[PDF](#) [en](#)]

Erfaringer fra perioden 2007-2013

Dette afsnit fungerer som en "kvikskranke", der giver et overblik over udvalgt, centralt materiale fra ENRD's hjemmeside. Der er links til: resultater af tematiske analyser, erfaringer fra vellykkede initiativer, vejledende dokumenter, resultater af arrangementer, publikationer, audiovisuelt materiale og andet materiale, som ENRD har udarbejdet eller bidraget til i løbet af programmeringsperioden 2007-2013. Indholdet er særdeles relevant for udformningen af programmer for landdistriktsudvikling for perioden 2014-2020.

Programmering og gennemførelse

- [Seminaret om vellykket programmering](#) så nærmere på resultaterne af de ENRD-seminarer, der blev afholdt i 2012. Seminaret havde fokus på, hvordan den høstede viden og erfaring samt tværgående prioriteter for innovation, miljø og klimaændringer kan indarbejdes i fremtidige landdistriktsudviklingsprogrammer. Det så desuden nærmere på de forskellige skridt, der skal tages for at forbedre udformningen og gennemførelsen af programmer i den næste programmeringsperiode.
- [Seminaret om en forbedret gennemførelse af PULD'er](#) blev afholdt på baggrund af konklusionerne fra ENRD's tematiske arbejdsgruppe 4 om leveringsmekanismer inden for EU's politik for udvikling af landdistrikter, som undersøgte aspekter, der har en positiv virkning i forhold til gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer, og områder, der kan forbedres i fremtiden.
- [Den tematiske arbejdsgruppe om typologi og målretning](#) bidrager til en præcis definition af landdistrikter i EU, som er afgørende for udformningen af EU's landdistriktsudviklingspolitik samt for at sikre komplementaritet med de andre EU-midler, der er rettet mod udvikling af landdistrikter.
- [Den tematiske arbejdsgruppe om landbruget og den overordnede økonomi](#) har undersøgt forholdet mellem landbruget og den overordnede økonomi i landdistrikterne med henblik på

at identificere og beskrive mulige synergier og/eller konflikter mellem landbruget og økonomien i forskellige europæiske landdistrikter.

- [Den tematiske arbejdsgruppe om leveringsmekanismer](#) har set nærmere på erfaringerne med gennemførelse af programmer for landdistriktsudvikling i EU med henblik på at udpege de elementer, der fungerer godt, og de områder, hvor der er behov for forbedringer, samt komme med forslag til konkrete forbedringer.
- [De tematiske faktablade](#) giver et klart overblik over emneopdelte interventionsforanstaltninger inden for landdistriktsudvikling og fremhæver forbindelser mellem politikens prioriteter, gennemførelsesforanstaltninger og resultater i praksis.
- [Faktabladene om PULD'er](#) indeholder oplysninger om den overordnede udvikling i de enkelte landdistriktsudviklingsprogrammer, der er blevet gennemført i EU.
- [Tabeller med overvågningsindikatorer for PULD'er](#) viser udviklingen i form af indikatorer for økonomi og output set i forhold til de fastlagte mål for landdistriktsudviklingsprogrammer i perioden 2007-2013.
- [Databasen over landdistriktsudviklingsprojekter](#) indeholder eksempler på vellykkede landdistriktsudviklingsprojekter i EU.

Videnoverførsel og innovation

- Rural Review 16: "Knowledge Transfer and Innovation in Rural Development Policy" (maj 2013) [[PDF](#) [en](#)]. Denne udgave af EU Rural Review giver et indblik i den aktuelle forståelse af innovation inden for udvikling af landdistrikter samt i fremtidige udfordringer og muligheder. Den sigter mod at dele viden og bidrage til at fremme integrationen af videnoverførsel og innovation i den fremtidige politik for landdistriktsudvikling.
- [Fokusgruppen om videnoverførsel og innovation](#) har undersøgt, hvordan programmerne for udvikling af landdistrikter under den politiske ramme for perioden 2007-2013 fremmer videnoverførsel og innovation i praksis og giver anbefalinger til medlemsstaterne om fremme af videnoverførsel og innovation i den næste programmeringsperiode.
- [Materialet om videnoverførsel og innovation](#) er en velstruktureret kilde med relevante oplysninger om projekter, initiativer og institutioner samt et bibliotek, der er oprettet med henblik på at fremme et mere proaktivt samarbejde og engagement, som skal føre til øget videnoverførsel og innovation i landdistrikterne.
- [Eksempler på projekter og initiativer](#) inden for videnoverførsel og innovation
- Rural Review 2: "Creativity and Innovation in EU Rural Development" (december 2009) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)] præsenterer nogle af de forskellige former for innovation og kreativitet, der findes i EU's landdistrikter.

Iværksætteri i landdistrikterne

- Endelig rapport fra ENRD's tematiske initiativ for iværksætteri i landdistrikterne [[PDF](#) [en](#)]
- Rural Review 10: "Rural entrepreneurship" [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)] ser nærmere på, hvordan EU's landbrugs- og landdistriktsudviklingspolitik bidrager til at fremme iværksætteriet i landdistrikterne.
- Rural Review 5: "Cultivating competitiveness of the EU farm, agri-food and forest sectors" [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)] har fokus på at støtte EU's landbrug, fødevarerbranchen og skovbrug ved at kombinere konkurrenceevne med multifunktionalitet.
- [Retningslinjer](#), som skal fungere som et redskab til kapacitetsopbygning for iværksættere i landdistrikterne.

- [Arrangementer, kurser og arbejdsgrupper](#) til kapacitetsopbygning for iværksættere i landdistrikterne.
- Biblioteket for iværksætteri i landdistrikterne råder over [generelt materiale](#) og eksempler på projekter.
- Rural Review 9: "Forestry and rural development" [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)] fokuserer på forholdet mellem landdistriktsudviklingspolitik og landdistrikter, herunder vellykkede projekter og erfaringer fra praksis.
- ELFUL-projektbrochuren om skovbrug [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] indeholder en række artikler om, hvordan ELFUL kan anvendes til at fremme en bæredygtig udvikling af EU's mangfoldige og forskellige skovarealer.

Finansielle instrumenter

- [Koordinationsudvalgets workshop om finansielle instrumenter](#) havde til formål at oplyse interessenter inden for landdistriktsudvikling om muligheder og overvejelser i forhold til udformning og anvendelse af finansielle instrumenter i programmer for udvikling af landdistrikter i den næste programmeringsperiode (2014-2020).
- Rural Review 13: "Rural development financial instruments: New opportunities to tackle the economic crisis" (oktober 2012) [[PDF](#) [en](#)] præsenterer muligheder for, erfaringer med og udfordringer ved gennemførelsen af EU's landdistriktsudviklingspolitik.
- [Afsnittet om finansiering i landdistrikterne](#) indeholder oplysninger om arbejdet i projektgruppen om finansiering i landdistrikterne under det tematiske NRN-initiativ om iværksætteri i landdistrikterne.
- Biblioteket for iværksætteri i landdistrikterne råder over materiale og eksempler på projekter om [lokale finansieringsinstrumenter](#).

Fødevarerkæden

- [Lokale fødevarer og korte forsyningskæder](#) – introduktion til emnet med relevante links til EU's aktiviteter vedrørende markedsføring af landbrugsprodukter samt eksempler på undersøgelser og projekter.
- Rural Review 12: "Local food and short supply chains" [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)] illustrerer, hvordan landdistriktsudviklingsprogrammer bidrager til at fremme lokal fødevarerproduktion og korte forsyningskæder.
- Biblioteket for iværksætteri i landdistrikterne råder over materiale og eksempler på projekter om korte [forsyningskæder](#).
- ELFUL-projektbrochuren om fødevarer [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] indeholder eksempler fra medlemsstaterne på en lang række positive virkninger af fødevarerrelateret landdistriktsudvikling under den fælles landbrugspolitik.

Miljø og klimaændringer

- [Workshop i ENRD om "Quality Design of Environmental and Climate Measures for 2014-2020 RDPs"](#), afholdt af ENRD som led i forberedelserne til den nye programmeringsperiode 2014-2020. Konklusionerne af workshoppen er, at der er behov for en grundig behovsvurdering og fastlæggelse af prioriteter, udvælgelse, udformning og gennemførelse af foranstaltninger samt en effektiv levering af miljøtjenesteydelser.

- Rural Review 15: "Delivering Environmental Services using Rural Development Policy" (april 2013) [[PDF en](#)] ser nærmere på, hvordan landdistriktsudviklingspolitikken fremmer leveringen af miljøtjenesteydelser i EU's landdistrikter.
- [Afsnittet om miljøtjenesteydelser](#) linker til den tematiske side for fokusgruppen om levering af miljøtjenesteydelser, som har udpeget områder, der er afgørende for levering af miljøtjenesteydelser, og udsendt en række anbefalinger til udformning og gennemførelse af den kommende generation af programmer for landdistriktsudvikling (2014-2020). *Resumé af fokusgruppens rapport* [[PDF en](#)] [[fr](#)] [[de](#)] [[it](#)] [[es](#)] [[pl](#)]
- ELFUL-projektbrochuren om miljøtjenesteydelser [[PDF en](#)] [[fr](#)] [[de](#)] [[it](#)] [[es](#)] [[pl](#)] har fokus på den brede vifte af miljøtjenesteydelser, der kan fremmes via den finansielle støtte fra ELFUL, som EU's medlemsstater kan opnå til deres programmer for landdistriktsudvikling.
- [Afsnittet om offentlige goder og offentlige interventioner](#) indeholder resultater og konklusioner fra den relevante tematiske arbejdsgruppe og undersøger landdistriktsudviklingspolitikken muligheder for at bidrage til leveringen af offentlige goder i landdistrikterne gennem landbruget, herunder landbrugsjordens biodiversitet og naturressourcer såsom vand og jord.
- Tematisk arbejdsgruppe 4: "Collective Approaches to Agri-environment Schemes" [[PDF en](#)] omhandler nuværende fælles tilgange til miljøvenlige kontrakter.
- Brochure om "Public Goods and Public Intervention in Agriculture": [[PDF en](#)] [[de](#)] [[fr](#)] [[it](#)] [[es](#)] [[pl](#)] tager udgangspunkt i arbejdet i den tematiske arbejdsgruppe om offentlige goder, som har drøftet spørgsmål i forhold til offentlige goder og set nærmere på, hvordan EU's landdistriktsudviklingspolitik bidrager hertil.
- Rural Review 7: "Public Goods and Rural Development" (marts 2011) [[PDF en](#)] [[fr](#)] [[es](#)] [[de](#)] [[it](#)] [[pl](#)] handler om den betydning, EU's landbrugs- og landdistriktsudviklingspolitikker har for leveringen af offentlige goder i EU's landdistrikter.
- ELFUL-projektbrochuren om grøn vækst [[PDF en](#)] [[fr](#)] [[de](#)] [[it](#)] [[es](#)] [[pl](#)] præsenterer casestudier fra europæiske projekter under landdistriktsudviklingsprogrammer, som illustrerer og beskriver, hvordan EU's landdistrikter kan få gavn af at anvende miljømæssigt bæredygtige udviklingsstrategier i praksis.
- [Afsnittet om klimaændringer og klimatiltag](#) indeholder et link til en screeningundersøgelse, som ENRD gennemførte i 2010 med henblik på at se nærmere på, hvordan medlemsstaterne tackler klimaændringsspørgsmål.
- Rural Review 4: "Rural Development and Climate Change" (maj 2010) [[PDF en](#)] [[fr](#)] [[es](#)] [[de](#)] [[it](#)] [[pl](#)] beskriver, hvordan landdistriktsudviklingspolitikken bidrager til EU's dagsorden for klimapolitik.

Social inklusion og økonomisk udvikling af landdistrikterne

- [Portalen for ungdommen og unge landbrugere](#) indeholder relevante oplysninger og materiale om den støtte, der tilbydes unge landbrugere og ungdommen i EU's landdistrikter. Navnlig ENRD's [tematiske initiativ for ungdommen](#) har set på, hvordan man kan forbedre støtten fra landdistriktsudviklingsprogrammer til projekter, der relaterer sig til unge.
- ELFUL-projektbrochuren om social inklusion [[PDF en](#)] fremhæver en række eksempler på projekter vedrørende social inklusion fra europæiske landdistrikter, der medfinansieres af ELFUL.
- ELFUL-projektbrochuren om unge landbrugere og ungdommen i EU's landdistrikter [[PDF en](#)] indeholder udvalgte eksempler på projekter, der viser, hvordan ELFUL kan bidrage til at skabe udviklingsmuligheder for unge landbrugere og ungdommen i EU's landdistrikter.

- Rural Review 6: "Employment and Social Inclusion" [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)] har fokus på at øge beskæftigelsen, bekæmpe fattigdom og forbedre livskvaliteten i landdistrikterne.
- [Sociale landbrug](#) er et fælles tematisk NRN-initiativ, som har til formål at identificere og analysere de muligheder og forhindringer, som nationale/regionale landdistriktsudviklingsprogrammer i perioden 2007-2013 skaber for gennemførelsen af aktiviteter vedrørende sociale landbrug og grøn omsorg i EU-27.
- ENRD's seminar om "[Semi-subsistence Farming in the EU](#)" så nærmere på situationen for delvis selvforsynende landbrug i EU og på politikker, der er målrettet disse landbrug.
- [Sociale aspekter af iværksætteri i landdistrikterne](#)
- Biblioteket på portalen for iværksætteri i landdistrikterne har materiale om og eksempler på [inklusion af særlige målgrupper](#)
- Biblioteket på portalen for iværksætteri i landdistrikterne har materiale om og eksempler på [sociale tjenesteydelser og sociale landbrug](#)
- Biblioteket på portalen for iværksætteri i landdistrikterne har materiale om og eksempler på [socialt iværksætteri](#)
- Dette afsnit indeholder oplysninger om brugen af [IKT](#) i landdistrikterne.
- ELFUL-projektbrochuren om informations- og kommunikationsteknologi (IKT) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] fremhæver, hvordan IKT bruges som et effektivt redskab til at frigøre landdistrikternes potentiale og gøre dem mere attraktive at bo og arbejde i og besøge.

CLLD, LEADER og TNC

- Det tredje [LEADER-arrangement i 2013, "Building Bridges for the Future"](#), blev afholdt med henblik på at fremme en vellykket programmering af lokaludvikling styret af lokalsamfundet (CLLD) (kendt som LEADER inden for ELFUL) på nationalt og lokalt niveau.
- Oplysninger om [workshops om lokaludvikling styret af lokalsamfundet](#), tilrettelagt af GD AGRI og ENRD's kontaktpunkt i forbindelse med den 10. udgave af den europæiske uge for regioner og byer – OPEN DAYS. Målet var at skabe debat om forberedelsen, udformningen, gennemførelsen og forvaltningen af lokale udviklingsstrategier, at skabe en forståelse af, hvordan netværkssamarbejde kan bruges som et redskab til at mobilisere aktører, og skabe bred omtale om merværdien af tværnationalt samarbejde mellem lokalområder.
- [Workshoppen om lokaludvikling styret af lokalsamfundet](#) blev tilrettelagt af ENRD med henblik på at udveksle information om og ideer til den kommende programmeringsperiode samt at identificere interessenternes behov i denne forbindelse og netværkenes mulige rolle i forberedelsesfasen.
- [Fokusgruppe 4 om bedre lokale udviklingsstrategier](#) er en del af målet om at undersøge gennemførelsen af LEADER i hele EU og finde eksempler på god praksis, som kan overføres til anbefalinger vedrørende forbedring af gennemførelsen af LEADER, og har til formål at undersøge de to vigtigste aspekter for lokale udviklingsstrategier, nemlig udformning og gennemførelse.
- [Afsnittet om de lokale aktionsgrupper \(LAG'er\)](#) er en del af LEADER's værktøjskasse og indeholder praktiske og nyttige oplysninger om forskellige aspekter vedrørende etablering af en LAG.
- [Afsnittet om udformning og gennemførelse af strategier](#) vejleder om problemstillinger i forbindelse med udformning og gennemførelse af lokale udviklingsstrategier.
- Rural Review 11: "LEADER and cooperation" (april 2012) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [es](#) [it](#) [pl](#)] fokuserer på forholdet mellem to centrale elementer i LEADER-metoden: lokale udviklingsstrategier og lokalt samarbejde.

- ELFUL-projektbrochuren om LEADER [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#) [ee](#)] beskriver og fremhæver merværdien af LEADER.
- ELFUL-projektbrochuren om andre EU-fonde [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)] beskriver, hvordan ELFUL kan komplementere andre europæiske finansieringskilder i landdistrikterne.
- [Særlig ordliste med termer for TNC](#)
- [Afsnittet om medlemsstaternes regler og procedurer for TNC](#) indeholder oplysninger til LAG'er og andre lignende aktører om deltagelse i tværnationalt samarbejde (TNC).
- [Afsnittet om gennemførelse af TNC](#) belyser forskellige elementer i forvaltningen af TNC-projekter.
- Informationsafsnit om betydningen af overvågning og evaluering som en del af de opfølgingsaktiviteter, der er nødvendige for at forbedre gennemførelsen af TNC-projekter.
- [Vejledning og værktøjskasse til TNC](#)

Netværkssamarbejde om landdistriktsudvikling

Erfaringer fra netværkssamarbejde i praksis

- [Koordinationsudvalgets workshop om fremtidens netværkssamarbejde i landdistrikterne i Bruxelles, 17. september 2012](#), og konklusionerne fra workshoppen [[PDF](#) [en](#)] indeholder oplysninger om fremtidens netværkssamarbejde om landdistriktsudvikling.
- Rural Review 14: "Networks and Networking in Rural Development Policy" (december 2012) [[PDF](#) [en](#)] viser, at netværkssamarbejde er et effektivt redskab til at oplyse, inspirere og give indflydelse til lokalbefolkningen i landdistrikter.
- [Netværk som et redskab inden for landdistriktsudviklingspolitikken](#), der skal anspore og udveksle nye ideer, der bidrager til gennemførelsen af landdistriktsudviklingspolitikken.
- [Erfaringer fra ENRD](#) indeholder milepæle og resultater fra ENRD i perioden 2008-2012.
- [Erfaringer fra NRN-netværk](#) fremhæver vigtige og nyttige erfaringer fra arbejdet i NRN-netværk i perioden 2007-2013, der kan videreføres i den kommende programmeringsperiode 2014-2020.
- [Nationale landdistriktsnetværk – mangfoldige strategier](#) beskriver praktiske erfaringer og læringsmuligheder, som er skabt af NRN-netværkenes mangfoldige strategier for landdistriktsudvikling.
- [En fælles forståelse af fælles politikker](#) er en del af erfaringerne fra NRN-netværk og indeholder eksempler på de forskellige metoder og teknikker, NRN-netværk anvender til at bringe grupper, organisationer og enkeltpersoner sammen for at etablere en fælles forståelse for politik, både vertikalt og horisontalt på tværs af interessentgrupper.
- [Videreførelse af erfaringer](#) indeholder links til erfaringer fra ENRD, NRN-netværk og andre netværk i programmeringsperioden 2007-2013, der kan videreføres i den kommende programmeringsperiode 2014-2020.
- [Effektiv inddragelse af interessenter](#) giver eksempler på de forskellige metoder og teknikker, NRN-netværk anvender til at inddrage nuværende og mulige interessenter i de aspekter af landdistriktsudviklingsprogrammet, som er mest relevant for dem.
- [Fremme af udveksling af praksis og erfaringer](#) er en samling af nyttige læringsværktøjer, som anvendes i praksis, til andre interessenter, præsenteret på en passende måde og tilgængelig for et bredere publikum.
- [Støtte til samarbejde og fælles tiltag](#) indeholder succeshistorier, der viser, hvordan NRN-netværk har hjulpet enkeltpersoner, grupper og organisationer med at finde mulige partnere, udforme ideer i fællesskab og arbejde sammen om at gennemføre fælles projekter.

- "[Capacity Building for Rural Networks](#)" er et seminar, afholdt af ENRD med henblik på at bidrage til kapacitetsopbygningen i nationale og regionale netværk og give de involverede parter i de tidlige stadier af etableringen af et NRN-netværk en værdifuld mulighed for at møde aktører fra hele EU inden for landdistriktsudvikling.

Redskaber til selvevaluering for nationale landdistriktsnetværk (NRN)

- Afsnittet "Existing Tools Used by NRNs for Self-Assessment" omfatter en række praktiske redskaber til selvevaluering, som NRN-netværkene allerede anvender.
- Afsnittet "Guidance on Design of Surveys, Questionnaires and Feedback Forms" indeholder generelle vejledende dokumenter til NRN-netværk om udformning af undersøgelser, der skal indhente og vurdere holdninger og synspunkter fra interessenter og deltagere i diverse netværkssamarbejder.
- Afsnittet "Looking Beyond NRN Self-Assessment" er et afsnit, der indeholder links og publikationer med nyttige inspirationskilder, metoder og erfaringer til de NRN-netværk, der er interesserede i at gå et skridt videre end den sædvanlige selvevalueringsproces af NRN-netværkets aktiviteter.
- "NRN Self-Assessment Profiles"-afsnittet gør rede for den overordnede tilgang, udvalgte NRN-netværk bruger til selvevaluering.
- Afsnittet "Potential Tools for Supporting NRN Self-Assessment" er en samling af vejledende dokumenter til selvevaluering af aktiviteter i NGO'er og netværk for social forandring. Dokumenterne indeholder praktiske eksempler og vejledninger, som også kan være relevante for selvevaluering i NRN-netværk.
- Afsnittet "Practical Tools for NRN Self-Assessment" indeholder links til en samling praktiske redskaber, som enten anvendes eller muligvis kan anvendes af NRN-netværk til overvågning af udviklingen og vurdering af resultaterne af deres netværkssamarbejde.

Overvågning og evaluering

Overvågning og evaluering spiller en vigtig rolle for planlægningen, udformningen og gennemførelsen af programmer for landdistriktsudvikling. **Evaluering** er afgørende for at foretage en korrekt vurdering af landdistrikternes behov, og den er en vigtig del af fastlæggelsen af den fremtidige programmeringsstrategi samt af udvælgelsen af de bedste PULD-foranstaltninger. Ved hjælp af evaluering kan man desuden vurdere politikens virkning og forbedre dens gennemførelse. **Overvågning** er vigtig for den løbende vurdering af programmerne og tilvejebringer data, der kan sikre en rettidig tilpasning af programgennemførelsen. Overvågning og evaluering er særlig relevante under en økonomisk krise, hvor der er et øget behov for at anvende offentlige midler på en effektiv og virkningsfuld måde.

I programmeringsperioden 2014-2020 vil der for første gang være etableret en fælles overvågnings- og evalueringsramme for hele den fælles landbrugspolitik. Med udgangspunkt i tidligere erfaringer har Kommissionen foreslået, at man ensretter processen for overvågning og evaluering af landdistriktsudviklingsprogrammer. Målet er at tilvejebringe pålidelige og rettidige data, der kan medvirke til en korrekt vurdering, opfølgning og i sidste ende en forbedret gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammerne.

Du kan finde flere oplysninger om overvågning og evaluering af landdistriktsudviklingsprogrammer og EU's politik for landdistriktsudvikling på hjemmesiden for [det europæiske evalueringsnetværk for](#)

[landdistriktsudvikling](#) og på den [del af Kommissionens hjemmeside](#), der fokuserer på overvågning og evaluering af den fælles landbrugspolitik efter 2013.

ENRD udarbejder [overvågningstabeller for PULD'er](#), der viser udviklingen i form af indikatorer for offentlige udgifter og output for EU's landdistriktsudviklingsprogrammer i perioden 2007-2013.

Evaluering og selvevaluering af de nationale landdistriktsnetværk

En række udvalgte links til ENRD-arbejde inden for evaluering og selvevaluering af NRN-netværk.

- [Existing Tools Used by NRNs for Self-Assessment](#) omfatter en række praktiske redskaber til selvevaluering, som NRN-netværk allerede anvender.
- [NRN Self-Assessment Profiles](#) gør rede for den overordnede tilgang, udvalgte NRN-netværk bruger til selvevaluering.
- [Guidance on Design of Surveys, Questionnaires and Feedback Forms](#) indeholder generelle vejledende dokumenter til NRN-netværk om udformning af undersøgelser, der skal indhente og vurdere holdninger og synspunkter fra interessenter og deltagere i diverse netværkssamarbejder.
- [Looking Beyond NRN Self-Assessment](#) er en side, der indeholder links og publikationer med nyttige inspirationskilder, metoder og erfaringer til de NRN-netværk, der er interesserede i at gå et skridt videre end den sædvanlige selvevalueringssproces af NRN-netværkenes aktiviteter.
- [Potential Tools for Supporting NRN Self-Assessment](#) er en samling af vejledende dokumenter til selvevaluering af aktiviteter i NGO'er og netværk for social forandring. Dokumenterne indeholder praktiske eksempler og vejledninger, som også kan være relevante for selvevaluering i NRN-netværk.

Evaluering af tværnationalt samarbejde (TNC)

Links til arbejde udført af det europæiske evalueringsnetværk og ENRD, som er relevant for evalueringen af LEADER og tværnationalt samarbejde (TNC).

- Informationsafsnit om betydningen af [overvågning](#) og [evaluering](#) som en del af de opfølgingsaktiviteter, der er nødvendige for at forbedre gennemførelsen af TNC-projekter. [PDF .

Netværkssamarbejde for udvikling af landdistrikterne

Det er en udbredt opfattelse, at netværk og netværkssamarbejde er vigtige redskaber til støtte og fremme af bæredygtig landdistriktsudvikling. Netværkssamarbejde har vist sig at være et nyttigt instrument til at øge inddragelsen af interessenter i forskellige faser af gennemførelsen af programmer for landdistriktsudvikling. I planlægningsfasen af et landdistriktsudviklingsprogram bruges det ofte som et instrument, der samler alle parter for at drøfte relevante politiske forslag. Under gennemførelsen af politikken støtter det arbejdet hos flere aktører inden for landdistriktsudvikling ved at give dem mulighed for at udveksle ideer, oplysninger og viden. I

forbindelse med mere avancerede landdistriktsudviklingsprogrammer spiller netværk en vigtig rolle for udbredelsen af god praksis og bidrager til at forbedre landdistriktsudviklingspolitikken.

Den rolle, netværkssamarbejde spiller, skal styrkes i programmeringsperioden 2014-2020 ved at etablere landdistriktsudviklingsnetværk på europæisk og nationalt plan.

Netværkssamarbejde på europæisk plan (gennem det europæiske netværk for landdistriktsudvikling) samler nationale landdistriktsnetværk, organisationer og forvaltninger inden for landdistriktsudvikling med henblik på:

- at øge inddragelsen af alle interessenter i gennemførelsen af politikken
- at forbedre landdistriktsudviklingsprogrammernes kvalitet og at støtte evalueringen heraf
- at oplyse den almene befolkning om fordelene ved landdistriktsudviklingspolitikken og
- at fremme innovation inden for landbrug, fødevarerproduktion, skovbrug og landdistrikter.

Netværket for det europæiske innovationspartnerskab og dens [serviceportal](#) støtter [det europæiske innovationspartnerskab om landbrugets produktivitet og bæredygtighed](#) og netværkssamarbejde blandt operative grupper, rådgivningstjenester og forskere. [Her](#) kan du læse mere om netværkssamarbejde som et redskab inden for landdistriktsudviklingspolitikken i perioden 2014-2020.

Erfaringer fra perioden 2007-2013

Links til relevant ENRD-arbejde om forståelse af netværkssamarbejde som et redskab inden for landdistriktsudviklingspolitikken, baseret på relevante erfaringer på europæisk og nationalt niveau.

- Rural Review 14: "Networks and Networking in Rural Development Policy" [[PDF](#) [en](#)] fremlægger netværkenes erfaringer og rolle som et effektivt redskab til at oplyse, inspirere og give indflydelse til lokalbefolkningen i landdistrikterne
- [Erfaringer fra ENRD](#) beskriver milepæle og resultater fra ENRD i perioden 2008-2012.
- [Erfaringer fra NRN-netværk](#) fremhæver vigtige og nyttige erfaringer fra arbejdet i NRN-netværkene i perioden 2007-2013, der kan videreføres i den kommende programmeringsperiode 2014-2020.
- [Nationale landdistriktsnetværk – mangfoldige strategier](#) beskriver praktiske erfaringer og læringsmuligheder, som er skabt af NRN-netværkenes mangfoldige strategier for landdistriktsudvikling.
- [Netværk som et redskab inden for landdistriktsudviklingspolitikken](#), der skal anspore og udveksle nye ideer, der bidrager til gennemførelsen af landdistriktsudviklingspolitikken.
- ["Capacity Building for Rural Networks"](#) er et seminar, der blev afholdt af ENRD med henblik på at bidrage til kapacitetsopbygningen i nationale og regionale netværk og give de involverede parter i de tidlige stadier af etableringen af et NRN-netværk en værdifuld mulighed for at møde andre aktører inden for landdistriktsudvikling fra hele EU.
- ["NRN Self-Assessment Profiles"](#) gør rede for den overordnede tilgang, som udvalgte NRN-netværk bruger til selvevaluering.
- ["Potential Tools for Supporting NRN Self-Assessment"](#), er en samling af vejledende dokumenter til selvevaluering af aktiviteter i NGO'er og netværk for social forandring. Dokumenterne indeholder praktiske eksempler og vejledninger, som også kan være relevante for selvevaluering i NRN-netværk.
- [Principperne bag netværkssamarbejde og praksis](#) indeholder materiale og publikationer om baggrunden for etablering og drift af NRN-netværk samt centrale problemstillinger i denne henseende.

- [Værktøjskassen til NRN-netværk](#) er en dynamisk onlinekilde, der har til formål at imødekomme de behov for information og vejledning, som netværkenes støtteenheder (NSU'erne), forvaltningsmyndighederne og andre NRN-interessenter har for at kunne styrke og forstærke ELFUL-finansierede landdistriktsnetværk.
- [Vejledning om udformning af undersøgelser, spørgeskemaer og feedbackskemaer](#) indeholder generelle vejledende dokumenter til NRN-netværk om udformning af undersøgelser til indhentning og vurdering af holdninger og synspunkter fra interessenter og deltagere i forskellige netværkssamarbejder.

Merværdien af netværkssamarbejde: Eksempler fra perioden 2007-2013

[Nedenfor](#) kan du se eksempler på netværkssamarbejde, relevante casestudier og beretninger om succesrigt netværkssamarbejde.

- Afsnittet "En fælles forståelse af fælles politikker" indeholder eksempler på de forskellige metoder og teknikker, NRN-netværk anvender til at bringe grupper, organisationer og enkeltpersoner sammen for at etablere en fælles forståelse for politik, både vertikalt og horisontalt på tværs af interessentgrupper.
- "Effektiv inddragelse af interessenter" giver eksempler på de forskellige metoder og teknikker, NRN-netværk anvender til at inddrage nuværende og mulige interessenter i de aspekter af landdistriktsudviklingsprogrammet, som er mest relevant for dem.
- "Støtte til samarbejde og fælles tiltag" indeholder succes historier, der viser, hvordan NRN-netværk har hjulpet enkeltpersoner, grupper og organisationer med at finde mulige partnere, udforme ideer i fællesskab og arbejde sammen om at gennemføre fælles projekter.
- "Fremme af udveksling af praksis og erfaringer" er en samling af nyttige læringsværktøjer, der anvendes i praksis, og som er rettet mod andre interessenter; indholdet præsenteres på en måde, der gør det tilgængeligt for et bredere publikum.
- "Udveksling af erfaringer og knowhow" er en samling af den praksis, netværkene anvender til at muliggøre og fremme udveksling og erfaringer mellem enkeltpersoner, grupper og organisationer, både ved hjælp af direkte kontakt og redskaber til fjernkommunikation.
- "Støtte til samarbejde og fælles tiltag" er en række netværkshistorier, der viser, hvordan NRN-netværk har hjulpet enkeltpersoner, grupper og organisationer med at finde mulige partnere, udforme ideer i fællesskab og arbejde sammen om at gennemføre fælles projekter.

Forberedelser til perioden 2014-2020

På denne side kan du finde nyttige redskaber til og materiale om netværkssamarbejde i programmeringsperioden 2014-2020.

- Præsentation af Kommissionen ved det 19. møde mellem nationale landdistriktsnetværk, afholdt den 12. september 2013 i Gdansk, Polen, om foreløbige retningslinjer for netværkssamarbejde i programmeringsperioden 2014-2020 [[PDF](#)

Lokaludvikling styret af lokalsamfundet (CLLD)

[LEADER](#) blev søsat i 1991 af Kommissionen som et fællesskabsinitiativ, og siden da har metoden udviklet sig til et integreret redskab inden for landdistriktsudvikling, som har tiltrukket sig megen interesse både i og uden for EU samt i landdistrikter og i by- og kystområder. Lokaludvikling styret af lokalsamfundet (CLLD) er blevet foreslået som et redskab til at inddrage lokalbefolkningen i

udtænkningen af løsninger på sociale, miljømæssige og økonomiske udfordringer i den nye programmeringsperiode. Det forventes, at CLLD vil lette gennemførelsen af integrerede strategier for de europæiske struktur- og investeringsfonde (EFRU, ESF, EHFF og ELFUL). I partnerskabsaftalen skal medlemsstaterne redegøre for, hvordan de har tænkt sig at støtte CLLD, og nævne de programmer og områder, hvori CLLD kan anvendes. Det er frivilligt at anvende CLLD under EFRU, ESF og EHFF, men obligatorisk under ELFUL. Dermed anvendes nogle af de vigtigste LEADER-elementer, såsom lokale aktionsgrupper, lokale udviklingsstrategier og befolkningsdækning, fortsat.

Den nye CLLD-strategi gør det muligt at sikre en bedre koordinering af støtte i LEADER-format med lokal udviklingsstøtte fra andre EU-fonde og bør styrke forbindelserne mellem landdistrikter og by- og fiskeriområder. Du kan finde flere oplysninger om lokaludvikling styret af lokalsamfundet (CLLD) på [den særlige temaside](#) på ENRD's hjemmeside.

Du kan desuden læse mere om CLLD nedenfor:

Erfaringer fra perioden 2007-2013

En række udvalgte links til relevante ENRD-arbejde, der giver en dybere forståelse af LEADER og CLLD-strategien til landdistriktsudvikling.

- Rural Review 11: "LEADER and Cooperation" [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#) [hr](#)] fokuserer på forholdet mellem to centrale elementer i LEADER-metoden, nemlig lokale udviklingsstrategier og lokalt samarbejde.
- [Fokusgruppen om gennemførelsen af LEADER's bottom-up-strategi](#) blev nedsat med henblik på at oprette en liste over LEADER's gennemførelsesmodeller, identificere de primære forhindringer og god praksis for gennemførelsen af LEADER og udtænke mulige løsninger.
- [Fokusgruppen om bevaring af LEADER's innovative og eksperimenterende natur](#) har undersøgt problemstillinger i forbindelse med at definere mulighederne for nytænkning af LEADER-metoden og eksempler på god praksis for udformning og anvendelse af udvælgelseskriterier for innovative projekter og innovative støtteordninger.
- [Fokusgruppen om gennemførelse af LEADER's samarbejdsforanstaltning](#) har analyseret problemstillinger vedrørende tværnationalt samarbejde (TNC) under LEADER.
- [Fokusgruppen om bedre lokale udviklingsstrategier](#) blev nedsat med henblik på at analysere de to vigtigste aspekter for lokale udviklingsstrategier, nemlig udformning og gennemførelse.
- Det tredje [LEADER-arrangement i 2013: "Building Bridges for the Future"](#) blev afholdt med henblik på at fremme en vellykket programmering af CLLD på nationalt og lokalt niveau.
- [LEADER-biblioteket](#) indeholder oplysninger og dokumentation om LEADER II, LEADER+ og LEADER-programmet for perioden 2007-2013.
- [Databasen over lokale aktionsgrupper \(LAG'er\)](#) indeholder en oversigt over alle registrerede LAG'er ved udgangen af programmeringsperioden 2007-2013, herunder deres målsætninger og kontaktoplysninger.
- [TNC-vejledningen](#) indeholder links med oplysninger, der har til formål at støtte interesserede LAG'er i deres forberedelse og gennemførelse af TNC-projekter.
- [Siden om medlemsstaternes regler og procedurer](#) for TNC indeholder oplysninger til LAG'er og andre lignende aktører, der er interesserede i at søsætte TNC-projekter.
- [Afsnittet om de lokale aktionsgrupper \(LAG'er\)](#) er en del af LEADER's værktøjskasse indeholder praktiske og nyttige oplysninger om forskellige aspekter vedrørende etablering af en LAG.

- [LEADER's værktøjskasse om udformning og gennemførelse af strategier](#) vejleder om problemstillinger i forbindelse med udformning og gennemførelse af lokale udviklingsstrategier.
- [Lokaludvikling styret af lokalsamfundet under "Themes"-fanen på ENRD's hjemmeside](#)
- Video: ["LEADER forward" – LEADER's metode til landdistriktsudvikling](#)
- Video: [Principperne bag LEADER](#)

Eksempler på gennemførelse af LEADER

Nedenfor kan du se eksempler på LEADER- og TNC-projekter, relevante casestudier og beretninger om vellykket gennemførelse af landdistriktsudviklingsprogrammer:

- ELFUL-projektbrochuren om LEADER [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#) [ee](#)] beskriver og fremhæver merværdien af LEADER ved hjælp af konkrete eksempler på ELFUL-finansierede projekter.
- Rækken af faktablade "Better LEADER practices for Local Development Strategies across the EU" giver relevante eksempler på praksis, som er blevet anvendt af forvaltningsmyndigheder og lokale aktionsgrupper i gennemførelsen af LEADER-metoden i perioden 2007-2013. Faktabladene har til formål at fremhæve de elementer, der fungerer godt i forbindelse med udformningen og gennemførelsen af lokale udviklingsstrategier. Du kan finde flere oplysninger ved at klikke på links til de enkelte faktablade nedenfor:
 - En flertrinsstrategi til udvælgelse af LAG'er (FI) [[PDF](#) [en](#)]
 - Projektansøgninger i flere trin og en løbende overvågningsordning (UK) [[PDF](#) [en](#)]
 - Klare regler og metoder til at sikre inddragelse af flere sektorer i lokale strategier (GR) [[PDF](#) [en](#)]
 - En forbedret målbarhed af de lokale udviklingsstrategiers mål med henblik på at vurdere merværdien af LEADER (IE) [[PDF](#) [en](#)]
 - En praktisk tjekliste for LAG'er til udformning af deres lokale udviklingsstrategier (SE) [[PDF](#) [en](#)]
 - Fremme af LAG'ernes uafhængighed og objektive beslutningsproces (FI) [[PDF](#) [en](#)]
 - Evalueringsproces mellem LAG'erne (FI) [[PDF](#) [en](#)]
 - Fremme af LEADER's regionale kendetegn (FR) [[PDF](#) [en](#)]
 - Integration af virksomhedernes sociale ansvar i LEADER-projekter (ES) [[PDF](#) [en](#)]
 - Integration af lokale udviklingsstrategier i den overordnede territoriale planlægning (ES) [[PDF](#) [en](#)]
 - Bedre overvågning og evaluering af LEADER (IT) [[PDF](#) [en](#)]
 - Anvendelse af deltagelsesbaserede metoder i udformningen af lokale udviklingsstrategier af høj kvalitet (IT) [[PDF](#) [en](#)]

Du kan finde inspirerende og autentiske [eksempler på LEADER- og TNC-projekter, der har fået støtte via](#) landdistriktsudviklingsprogrammer [i perioden 2007-2013](#).

Forberedelser til perioden 2014-2020

Nyttige oplysninger om forberedelser til programmering og gennemførelse af CLLD i landdistrikter og andre områder.

- Oplysninger om [EU's samhørighedspolitik for perioden 2014-2020](#)
- [Relevante initiativer for gennemførelsen af CLLD](#), herunder i områder, som ikke er landdistrikter.
- [Workshops om lokaludvikling styret af lokalsamfundet](#), afholdt af GD AGRI og ENRD's kontaktpunkt i forbindelse med den 10. udgave af den europæiske uge for regioner og byer – OPEN DAYS. Målet var at skabe debat om forberedelsen, udformningen, gennemførelsen

og forvaltningen af lokale udviklingsstrategier, at skabe en forståelse af, hvordan netværkssamarbejde kan bruges som et redskab til at mobilisere aktører, og at skabe bred omtale om merværdien af tværnationalt samarbejde mellem lokalområder.

- Faktablade om "Lokaludvikling styret af lokalsamfundet" [[PDF da](#)] (af GD REGIO) fremhæver vigtige aspekter af den fremtidige strategi.
- Det primære formål med de fælles vejledninger fra Kommissionens generaldirektorater AGRI, EMPL, MARE og REGIO om lokaludvikling styret af lokalsamfundet under de europæiske struktur- og investeringsfonde [[PDF en](#)] (29. april 2013) er at hjælpe medlemsstaternes myndigheder med at skabe betingelserne for at anvende CLLD i praksis i deres partnerskabsaftaler og integrere den i deres respektive programmer.
- Seminaret om "[Community-Led Local Development \(CLLD\) in ESI funds 2014-2020](#)", afholdt den 6. februar 2013, vejledte og rådgav om programmering af CLLD inden for den fælles strategiske ramme 2014-2020.
- [Workshoppen om lokaludvikling styret af lokalsamfundet](#) blev afholdt af ENRD med henblik på at udveksle information om og ideer til den kommende programmeringsperiode samt identificere interessenternes behov i denne forbindelse og netværkenes mulige rolle i forberedelsesfasen.
- Information om [det tematiske NRN-initiativ om CLLD](#), hvis primære formål er at være et udvekslingsforum for nationale landdistriktsnetværk.
- Workshoppen om [finansiering af LEADER/CLLD – muligheder og relevant praksis](#) blev afholdt den 12. november 2013 som en del af ENRD's aktiviteter til støtte for forberedelserne til programmeringsperioden 2014-2020. Workshoppen påpegede særlige udfordringer vedrørende finansiering af LEADER/CLLD, udpegede effektive finansieringsordninger for LEADER/CLLD og gjorde rede for, hvordan de kan integreres i de relevante politiske leveringsmekanismer.

Kandidatlande og potentielle kandidatlande

Dette afsnit indeholder udvalgte oplysninger om EU's kandidatlande og potentielle kandidatlande, lige fra seneste nyt om tiltrædelsesprocessen til arrangementer og netværksinitiativer, der er med til at forme den fremtidige landdistriktsudviklingspolitik. På nuværende tidspunkt er der fem lande, der officielt kandiderer til EU-medlemskab: Island, Montenegro, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Serbien og Tyrkiet samt tre potentielle kandidatlande: Albanien, Bosnien-Hercegovina og Kosovo*. Du kan finde generelle oplysninger om disse lande og om deres tiltrædelsesproces til EU på den dertil oprettede del af [hjemmesiden for GD for Udvikelse](#).

Via [IPARD](#) (instrumentet til førtiltrædelsesbistand til udvikling af landdistrikter) bistår kandidatlande og potentielle kandidatlande i deres gennemførelse af gældende EU-ret om den fælles landbrugspolitik og i deres bæredygtige tilpasning af landbrugssektoren og landdistrikterne i kandidatlandet.

Landeprofiler

Links til detaljerede landeoplysninger fra Kommissionens hjemmeside (GD for Landbrug og Udvikling af Landdistrikter):

- Profiler af kandidatlande:
 - [Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien](#)
 - [Island](#)
 - [Montenegro](#)

- [Serbien](#)
- [Tyrkiet](#)
- Profiler af potentielle kandidatlande:
 - [Albanien](#)
 - [Bosnien-Hercegovina](#)
 - [Kosovo*](#)

** Denne betegnelse indebærer ingen stillingtagen til Kosovos status, og den er i overensstemmelse med FN's Sikkerhedsråds resolution 1244 og Den Internationale Domstols udtalelse om Kosovos uafhængighedserklæring.*

Landdistriktsudviklingsnetværk

Tilgængeligt materiale og oplysninger om nye nationale landdistriktsnetværk og andre erfaringer med landdistriktsnetværk i kandidatlande og potentielle kandidatlande.

- Den 11. november 2010 blev der afholdt et seminar om etablering og udvikling af nationale landdistriktsnetværk i kandidatlande i Bruxelles. Du kan downloade alle præsentationer fra seminaret på [ENRD's hjemmeside](#).
- Sammenslutningen af civilsamfundsorganisationer "[Rural Development Network in The former Yugoslav Republic of Macedonia](#)" – (RDN) blev etableret i marts 2010 i Skopje. Det er en bevægelse, der er organiseret på nationalt niveau, som har til formål at være et talerør for landdistrikterne i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien. Sammenslutningen er desuden medlem af [ELARD](#).
- [Netværket til støtte for landdistriktsudviklingen i Serbien](#)

Arrangementer

En række udvalgte arrangementer, der bidrager til udformningen af landdistriktsudviklingspolitikken og til at fremme kapacitetsopbygning.

- [IPA-KONFERENCE 2013 – Instrument til førtiltrædelsesbistand \(2014-2020\)](#)
- Workshop om [LEADER i før- og eftertiltrædelsesprogrammer](#)
- Workshop om [foranstaltninger for landdistriktsudvikling i IPA II/IPARD 2014-2020](#)
- Workshop om [IPARD: hidtidige erfaringer og muligheder for den næste programmeringsperiode](#)
- Workshop med deltagelse af flere lande om [instrumentet til førtiltrædelsesbistand til udvikling af landdistrikter \(IPARD\) efter 2013](#)
- Workshop om [IPARD-foranstaltninger – turisme i landdistrikterne](#)
- Workshop om [IPARD-programmet \(foranstaltninger og ansøgninger\)](#)
- [Regional workshop om IPARD](#)
- Seminar om [IPARD-programmeringens vigtigste principper](#)
- Seminar om [overvågning og evaluering af IPARD-programmet](#)
- Den første regionale netværkworkshop om projektet mellem FAO og den stående arbejdsgruppe: "Streamlining of agriculture and rural development policies of SEE countries for EU accession", 15.-16. september 2012, Vodice, Kroatien
- Den anden regionale netværkworkshop om projektet mellem FAO og den stående arbejdsgruppe: "Streamlining of agriculture and rural development policies of SEE countries for EU accession", 22.-24. maj 2013, Bar, Montenegro

- Den første nationale netværkworkshop om projektet mellem FAO og den stående arbejdsgruppe: "Streamlining of agriculture and rural development policies of SEE countries for EU accession" blev afholdt med succes den 7.-15. februar 2013 i Albanien, Montenegro og Bosnien-Hercegovina
- Den anden nationale netværkworkshop om projektet mellem FAO og den stående arbejdsgruppe: "Streamlining of agriculture and rural development policies of SEE countries for EU accession", 1.-7. september 2013 i Serbien, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og Kosovo*
- Møde i PREPARE-netværket 2013 [[PDF en](#)], 4.-7. september 2013 i Bosnien-Hercegovina
- Forummet for landbrugspolitik 2013: "New Prospects for Agriculture and Rural Development in South Eastern Europe towards Sustainable Future", 15.-18. oktober 2013 i Pristina, Kosovo*.

Initiativer og projekter

Oplysninger om initiativer og projekter, der støtter politikken for og aktiviteter inden for landdistriktsudvikling:

- LEADER-initiativet om Serbien er et EU-finansieret projekt med den officielle titel "Capacity building for the establishment and implementation of a LEADER initiative in the Republic of Serbia". Et vigtigt output fra projektet er en håndbog for gennemførelse af LEADER, som indeholder praktiske retningslinjer for anvendelse af LEADER-metoden i Serbien.
- "[Citizens of Europe](#)" ("[Gradjani za Europu](#)") er et initiativ, som ikkestatslige organisationer i Bosnien-Hercegovina står bag. Initiativets medlemmer er aktive inden for tre hovedområder, herunder udvikling af landdistrikter og landbrug i Bosnien-Hercegovina, og bidrager til at styrke civilsamfundets rolle i den europæiske integrationsproces. Du kan læse mere om "Citizens of Europe" på initiativets [officielle hjemmeside](#).

Vejledning og teknisk assistance

Udvalgt materiale og dokumenter, der vejleder om tiltrædelsesprocessen og især om emner, der vedrører landdistriktsudvikling.

- Brochuren "IPA – A new focus to EU assistance for enlargement" [[PDF en](#)] giver et indtryk af, hvad IPA er, hvorfor det blev oprettet, hvordan det virker, og hvordan det gavner både EU og de lande, der arbejder på at blive en del af Unionen.

1.6. Formidling af landdistriktsudviklingen

Formidling spiller en vigtig rolle for gennemførelsen af Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL) og hjælper EU's medlemsstater med at fremme politikken for landdistriktsudvikling. Alle europæiske programmer for udvikling af landdistrikterne skal indeholde en handlingsplan for formidling. Dette er et afgørende punkt, der skal sikre, at modtagerne er bevidste om og forstår, hvordan de får adgang til de tilgængelige midler, samt at EU's borgere bliver oplyst om de konkrete fordele, EU's landdistriktsudviklingspolitik medfører.

Kommunikationsstrategi

Formidling af ELFUL skal følge Kommissionens overordnede kommunikationstilgang, der bygger på tre hovedprincipper:

1. Lytte til borgerne og tage hensyn til deres synspunkter og bekymringer. Kommunikation er dialog og ikke en ensrettet affære. Det handler ikke blot om at oplyse EU-borgerne, men også om at de skal give udtryk for deres holdninger, således at Kommissionen kan forstå deres synspunkter og bekymringer.
2. Forklare, hvordan politikker, programmer og projekter påvirker befolkningens dagligdag på en måde, som folk kan forstå og relatere til, hvis borgerne skal kunne følge den politiske udvikling på europæisk niveau.
3. Knytte bånd med borgerne på lokalt plan ved at henvende sig til dem i deres nationale eller lokale omgivelser gennem deres foretrukne medier.

ELFUL's kommunikationsaktiviteter skal både på europæisk og nationalt niveau være i overensstemmelse med den overordnede kommunikationsstrategi for Kommissionens Generaldirektorat for Landbrug og Udvikling af Landdistrikter (DG AGRI). I forbindelse med udnævnelsen af Kommissionen i 2010 blev der etableret en ny strategi som svar på de kommunikative udfordringer for perioden 2010-2015, navnlig reformen af den fælles landbrugspolitik og den nye programmeringsperiode 2014-2020. For at sikre en effektiv formidling til både modtagere og den almene befolkning er det afgørende, at man finder og indsamler konkrete eksempler og succeshistorier fra en bred vifte af emner og medlemsstater.

Formidling af eksempler på projekter

ENRD formidler relevante eksempler på projekter fra landdistriktsudviklingsprogrammer, der gennemføres i hele Europa på mange måder, bl.a. ved hjælp af:

- [ELFUL-projektbrochurer](#), som er en samling af projekter under landdistriktsudviklingsprogrammer om forskellige emner, der udgives på seks sprog
- [Databasen over projekter under landdistriktsudviklingsprogrammer](#), som samler eksempler på projekter fra samtlige 27 EU-medlemsstater i et kortfattet "postkort"-format.

Tematisk NRN-initiativ

ENRD har søsat et tematisk NRN-initiativ om formidling med henblik på at integrere udveksling af bedste praksis i medlemsstaternes generelle formidling af landdistriktsudviklingsprogrammer og ELFUL. Desuden har initiativet til formål at oplyse et bredere publikum om resultaterne af og udfordringerne for gennemførelsen af landdistriktsudviklingspolitikken på lokalt niveau ved hjælp af den lange række af produkter, redskaber, publikationer og kampagner, der findes i hele Europa, og som har modtaget støtte fra ELFUL.

Initiativet er mundet ud i følgende output i praksis:

- Afholdelse af et 12. NRN-møde med særligt fokus på formidling den 28. juni 2011. [Klik her](#)
- Afholdelse af en særlig konference om formidling af landdistriktsudvikling til borgere i Milano den 17.-18. november, støttet af det italienske NRN-netværk. [Klik her](#)
- Etablering af et netværk af eksperter i formidling af landdistriktsudvikling på medlemsstatsniveau.

- Fælles NRN-deltagelse i messerne "[International Green week Berlin](#)" og "[Paris International Agricultural Show](#)"
- Udgivelse af en [ENRD-brochure om formidling](#), der viser, hvordan formidling spiller en vigtig rolle i forbindelse med at rette landdistriktsudviklingsprogrammernes bestræbelser mod nye udfordringer og tilskynde til en bedre udnyttelse af mulighederne under ELFUL.

[Onlinematerialet om formidling af landdistriktsudviklingen](#) indeholder eksempler på ELFUL-finansierede redskaber til oplysning og markedsføring, der anvendes på medlemsstats- og EU-niveau til at skabe omtale om programmerne for landdistriktsudvikling og forbedre deres indvirkning.

Kommunikationsværktøjer og markedsføringsmateriale er vigtige elementer i bestræbelserne på at formidle væsentlige budskaber, både til interessenter inden for landdistriktsudvikling og til den almene befolkning. De oplyser om mål, prioriteter, finansieringsmuligheder og eksempler på projekter, der finansieres af ELFUL i EU's medlemsstater. Alt materiale på denne [hjemmeside](#) er tilvejebragt af nationale landdistriktsnetværk, forvaltningsmyndigheder, lokale aktionsgrupper osv., og der kommer jævnligt nyt materiale til. Til hvert dokument hører et faktablad, der indeholder oplysninger om dokumentets titel, pris, forfatter, udgivelsesdato osv., herunder et kort resumé af indholdet og den tilsigtede målgruppe.

2. Lande

Samtlige medlemsstater har fastlagt nationale strategier for landdistriktsudvikling og udformet programmer for landdistriktsudvikling, enten for hele landet eller for de enkelte regioner. På ENRD's hjemmeside kan du se et interaktivt kort over EU, der giver dig adgang til en række oplysninger om de enkelte medlemsstater:

- *Oplysninger om landdistriktsudviklingsprogrammer*
Disse sider giver et overblik over, hvordan landdistriktsudviklingen forvaltes, et resumé af målene for landdistriktsudviklingen, relevante dokumenter og relevante organisationer for hver enkelt medlemsstat.

Østrig	PULD-oplysninger
Belgien	PULD-oplysninger
Bulgarien	PULD-oplysninger
Kroatien	PULD-oplysninger
Cypern	PULD-oplysninger
Tjekkiet	PULD-oplysninger
Danmark	PULD-oplysninger
Estland	PULD-oplysninger
Finland	PULD-oplysninger
Frankrig	PULD-oplysninger
Tyskland	PULD-oplysninger
Grækenland	PULD-oplysninger
Ungarn	PULD-oplysninger
Irland	PULD-oplysninger
Italien	PULD-oplysninger

Letland	PULD-oplysninger
Litauen	PULD-oplysninger
Luxembourg	PULD-oplysninger
Malta	PULD-oplysninger
Nederlandene	PULD-oplysninger
Polen	PULD-oplysninger
Portugal	PULD-oplysninger
Rumænien	PULD-oplysninger
Slovakiet	PULD-oplysninger
Slovenien	PULD-oplysninger
Spanien	PULD-oplysninger
Sverige	PULD-oplysninger
Det Forenede Kongerige	PULD-oplysninger
Martinique, Guadeloupe, Fransk Guyana, Réunion (Frankrig)	PULD-oplysninger
De Kanariske Øer (Spanien)	PULD-oplysninger
Azorerne, Madeira (Portugal)	PULD-oplysninger

Nationale landdistriktsnetværk

Disse sider indeholder oplysninger om de enkelte nationale landdistriktsnetværks deltagere, organisationsstruktur, NRN-aktiviteter, vigtigste prioriteter og aktiviteter med andre netværk/lande.

National myndighed

[Her](#) kan du finde kontaktoplysninger for alle EU-medlemsstaternes nationale landbrugsministerier.

Forvaltningsmyndighed

Forvaltningsmyndighederne udpeges af den enkelte medlemsstat, og både offentlige og private organer kan stå for forvaltningen af programmerne for landdistriktsudvikling på nationalt eller regionalt niveau. [Her](#) kan du finde detaljerede kontaktoplysninger for alle forvaltningsmyndigheder.

Betalingsorgan

Betalingsorganer er ministerier eller organer i medlemsstaterne, som er ansvarlige for at undersøge ansøgningernes støtteberettigelse, overvåge tildelingen af støtte og sikre, at alle betalinger sker i overensstemmelse med EU's regler. [Her](#) kan du finde en liste over betalingsorganer i de enkelte lande.

Database over lokale aktionsgrupper (LAG'er)

Lokale aktionsgrupper (LAG'er) er de bærende kræfter i gennemførelsen af [LEADER-metoden](#). Deres ansvarsområder omfatter udformning af lokale strategier, fremme af netværkssamarbejde mellem interessenter samt vurdering og godkendelse af individuelle LEADER-projekter. Denne [database](#) indeholder en oversigt over alle registrerede LAG'er ved udgangen af programmeringsperioden 2007-2013, herunder deres målsætninger og kontaktoplysninger.

Faktablade om PULD'er

Faktabladene om status for landdistriktsudviklingsprogrammerne giver et øjebliksbillede af udviklingen i de enkelte gennemførte landdistriktsudviklingsprogrammer i EU ved hjælp af opdaterede oplysninger om: programmernes finansielle gennemførelse (samlede faktiske offentlige udgifter), landdistriktsudviklingsprogrammernes overordnede udvikling i form af output (resumé af de vigtigste foranstaltninger) og en sammenligning med målene for 2007-2013. Der findes oplysninger om både det nationale og det regionale niveau samt en sammenfatning for EU-27.

Projekter under landdistriktsudviklingsprogrammer

Denne database, som kan downloades, viser, hvordan ELFUL anvendes i praksis, og indeholder detaljerede eksempler på forskellige typer projekter, herunder deres finansiering, fra alle EU-lande og alle akser inden for landdistriktsudviklingsprogrammer.

Desuden indeholder [afsnittet "Lande"](#) oplysninger om de lande, der søger om tiltrædelse til EU. [På denne side](#) kan du finde oplysninger om officielle kandidatlande og potentielle kandidatlande.

3. Emner

EU's udfordringer inden for landdistriktsudvikling er lige så mangfoldige og komplicerede som selve landdistrikterne og består af indbyrdes forbundne samfundsøkonomiske, finansielle, miljømæssige og tekniske problemstillinger. ENRD's analysearbejde fokuserer på en række vigtige emner, bl.a. klimaændringer, iværksætter i landdistrikterne, social inklusion og innovation, som er vigtige for landdistrikterne i dag. Her kan du læse mere om disse emner og om deres indvirkning på udformningen, udviklingen og gennemførelsen af politikken for landdistriktsudvikling. Klik på følgende links for at læse mere om de enkelte emner:

- [Landbrug](#)
- [Miljø](#)
- [Iværksætter](#)
- [Ungdommen og unge landbrugere](#)
- [Skovbrug](#)
- [IKT](#)
- [Forbindelser mellem landdistrikter og byer](#)
- [Sociale aspekter](#)
- [Videnoverførsel og innovation](#)

3.1. Landbrug

Landbrug er et kerneområde for ENRD. Dette afsnit har især fokus på undersøgelser om mindre landbrug, delvis selvforsynende landbrug, landbrug i bjergområder, lokale fødevarer og korte forsyningskæder.

Mindre landbrug

Mindre landbrug har altid været en grundsten i EU's landbrug. De spiller en betydelig rolle både for produktionen og for bevarelsen af landdistrikternes levedygtighed. Mindre landbrug holder liv i landdistrikternes lokalsamfund og leverer vigtige sociale, kulturelle og miljømæssige tjenesteydelser

(offentlige goder). Desuden skaber de merværdi, navnlig i form af lokale specialiserede produkter. Dermed er den nuværende situation og strukturændringernes indvirkning på deres evne til at overleve af stor betydning for EU's landdistrikter. De to seneste udvidelser i 2004 og 2007 har bragt flere millioner mindre og delvis selvforsynende landbrug ind i EU. De er blevet integreret på markederne i ringe grad, og der er blevet sat spørgsmålstegn ved deres konkurrenceevne. På den anden side befolker de landdistrikter, som ofte er de mest sårbare og ugunstigt stillede områder.

Den 8.-9. juli 2011 blev konferencen på højt niveau "The Present and the Future of Small Farms in the European Union" afholdt i Krakow, Polen. Konferencen blev arrangeret af Krakows landbrugsuniversitet, instituttet for landdistrikts- og landbrugsudvikling under det polske videnskabsakademi i Warszawa, Lillepolens sammenslutning af landbrugsudvidelsestjenester, landbrugsrådgivningscentret i Brwinów (afdelingen i Krakow) og kontoret for Czesław Siekierski, medlem af Europa-Parlamentet. Konferencen betragtes som opfølgning på ENRD's seminar om delvis selvforsynende landbrug, som blev afholdt i oktober 2010 i Sibiu, Rumænien. Du kan downloade et resumé af konferencen her [[PDF en](#)].

ENRD's fælles tematiske NRN-initiativ om korte forsyningskæder har særlig stor betydning for mindre landbrug. Du kan læse mere om dette initiativ nedenfor.

Delvis selvforsynende landbrug

Debatten om mindre landbrug har fået en særlig betydning efter de to seneste udvidelser i 2004 og 2007, som har mere end tredoblet antallet af selvforsynende og delvis selvforsynende landbrugere til 11 millioner i EU-27. Som et vidnesbyrd om den stigende interesse for dette område deltog ca. 140 personer i seminaret "Semi-subsistence farming in the EU: current situation and future prospects" i Sibiu, Rumænien, den 13.-15. oktober 2010. Debatten havde til formål at bidrage til en bedre forståelse af de delvis selvforsynende landbrugeres behov og muligheder, samt af hvordan delvis selvforsynende landbrug interagerer med samfundet og miljøet.

Der blev udarbejdet et omfattende baggrundsnotat om delvis selvforsynende landbrug i EU, som kan downloades i **PDF-format**: [[en](#)] [[fr](#)] [[de](#)] [[ro](#)] [[pl](#)] [[bg](#)].

Du kan læse mere om seminaret om delvis selvforsynende landbrug [her](#).

Landbrug i bjergområder

Landdistrikter i bjergområder står over for særlige udfordringer og har særlige behov i forhold til andre landdistrikter. Inden for EU's landbrugspolitik omfattes de af kategorien "[ugunstigt stillede områder](#)", da de generelt er kendetegnet ved en kort dyrkningsperiode (på grund af deres høje beliggenhed), stejle skråninger ved lavere højder eller ved en kombination af disse to faktorer. Disse betingelser medfører udfordringer for landbruget og landdistriktsøkonomien i disse områder. EU har udformet særlige støtteinstrumenter, der er målrettet landdistrikter i bjergområder, og som indeholder foranstaltninger inden for landdistriktsudviklingspolitikken.

Som en del af en større revisionsproces i GD AGRI har ENRD's kontaktpunkt foretaget en gennemgang af den støtte under et landdistriktsudviklingsprogrammer, som bjergområder og bjerglandbrug kan søge om. Du kan finde resultaterne af arbejdet i følgende rapporter:

- Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene "Peak Performance" [[PDF en](#)]
- Arbejdsdokument fra ENRD om undersøgelse af landbrug i bjergområder [[PDF en](#)]

For [den næste periode af EU's landdistriktsudviklingspolitik \(2014-2020\)](#) foreslås der nye former for særlig støtte til bjergområder, heriblandt muligheden for at landdistriktsudviklingsprogrammer kan indeholde delprogrammer, som er særligt målrettet bjergområder. Du kan se de nye forslag [her](#).

Her kan du finde flere oplysninger om EU's bjergområder og landdistriktsudvikling:

- [Euromontana](#) (et af ENRD's medlemmer) har til formål at fremme levedygtigheden i bjergene, integreret og bæredygtig udvikling og livskvalitet i bjergområder.
- Det Europæiske Miljøagentur har udarbejdet nyttige oplysninger om EU's bjergøkosystemer og deres behov for arealforvaltning. [Her](#) kan du læse deres rapport om emnet.
- Du kan søge i [databasen over PULD-projekter](#) og finde projekter, der vedrører bjergområder.

Lokale fødevarer og korte forsyningskæder

Kommissionen understreger fødevarernes vigtige rolle for EU's landdistriktsudvikling i [sin undersøgelse af politikken om markedsføring af landbrugsprodukter](#). I 2011 blev der fremsat forslag om revision af politikken, hvori det bemærkes, at "EU [har] en kulinarisk arv, som er meget alsidig, og som bør værdsættes fuldt ud." En partnerskabstilgang til styrkelse af lokale fødevaremarkeder har vist sig at være et effektivt landdistriktsudviklingsredskab. Resultaterne af sådanne lokale fødevarerprojekter kan bidrage til at understøtte centrale elementer i landdistrikternes økonomi på en bæredygtig måde. Ved f.eks. at arbejde sammen kan virksomheder, der deltager i lokale fødevarerprojekter, opdage nye metoder til at sælge deres produkter og tiltrække nye kundegrupper. Der kan etableres stærkere forbindelser mellem de lokale landbrugs-, turisme- og fødevarerforsyningssektorer.

Desuden betyder forbruget af lokale fødevarer i landdistrikterne en kortere transport af fødevarer. Dette kan medføre økonomiske, miljømæssige og sociale fordele, f.eks. mindre transportomkostninger, færre udledninger, mindre slitage på landdistrikternes vejnet, mindre trængsel på vejene og som følge deraf en forbedret trafikikkerhed. Landdistrikternes virksomheder kan også drage nytte af en række udviklingsfordele ved de korte forsyningskæder. For eksempel kan et fald i antallet af virksomheder, som indgår i en forsyningskæde mellem producenten af en råvare og slutforbrugeren, øge den andel af slutprisen, som tilfalder de involverede parter. Færre bindeled kan også sænke forbrugernes priser og gøre det nemmere for alle parter at finde ud af, hvor råvarerne kommer fra. Den korteste forsyningskæde er direkte salg (fra den oprindelige producent til slutforbrugeren). Finansielle foranstaltninger fra ELFUL's værktøjskasse kan bidrage til at fremme korte forsyningskæder. De er relevante for fødevarerbranchen og kan også spille en rolle for andre virksomheder i landdistrikterne.

Du kan finde yderligere oplysninger her:

- Det italienske NRN-netværk har gennemført en interessant undersøgelse om korte forsyningskæder [[PDF](#) [en](#)].
- ENRD's brochure om fødevarerprojekter finansieret af ELFUL indeholder eksempler på tiltag om lokale fødevarer og korte forsyningskæder [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)].

3.2. Miljø

Den anden søjle i den fælles landbrugspolitik indeholder omfattende bestemmelser i forhold til landdistriktsudvikling til gavn for miljøet, som bidrager til at vende udviklingen vedrørende udfordringerne vedrørende biodiversitet, drivhusgasemissioner, jord- og vandkvalitet samt landskabsbeskyttelse. Helt konkret skal **ELFUL-forordningens akse 2** forbedre miljøet og landskabet og "omfatte foranstaltninger til beskyttelse og forbedring af naturressourcerne samt bevarelse af naturvenlige landbrugs- og skovbrugssystemer og af kulturlandskaberne i Europas landdistrikter."

Det er vigtigt at forbedre miljøet gennem EU's landdistriktsudviklingspolitik, hvilket afspejles i:

- den foreslåede sats for minimumsfinansiering på 25 % for akse 2 (i forhold til 10 % for akse 1 og 3)
- og den miljøvenlige landbrugsforanstaltning (M214), som er den eneste obligatoriske foranstaltning, og som dermed gennemføres i samtlige 88 landdistriktsudviklingsprogrammer i EU.

Klimaændringer

Klimaændringer medfører både udfordringer og muligheder for EU's landbrug, skovbrug og landdistrikter. Klik [her](#) for at få flere oplysninger om klimaændringer og landbruget. Programmer for landdistriktsudvikling på regionalt og nationalt niveau yder en vigtig støtte til bestræbelserne på at tackle såvel årsagerne til som konsekvenserne af klimaændringer. Før sundhedstjekket af den fælles landbrugspolitik og den europæiske økonomiske genopretningsplan (EERP) i 2008 indeholdt de oprindelige landdistriktsudviklingsprogrammer for programmeringsperioden 2007-2013 en række foranstaltninger, der både direkte og indirekte bidrog til de tre klimadimensioner: modvirkning af og tilpasning til klimaændringer og vedvarende energi.

Som følge af sundhedstjekket af den fælles landbrugspolitik og EERP'en har man bevilget flere økonomiske ressourcer til klimatiltag og ændret landdistriktsudviklingsprogrammerne, hvilket vil bidrage til en yderligere reduktion af drivhusgasemissionerne fra EU's landbrug. Budgetforhøjelsen vil desuden forbedre EU's kapacitet til at tackle konsekvenserne af klimaændringerne. ENRD gennemførte i 2010 en screeningundersøgelse med henblik på at undersøge, hvordan medlemsstaterne tackler klimaændrings spørgsmål i deres landdistriktsudviklingsprogrammer. Du kan se resultaterne af denne undersøgelse i form af faktablade for hver enkelt medlemsstat samt en opsummerende rapport for alle 27 medlemsstater i EU nederst på denne [hjemmeside](#).

Du kan også se en video om tiltag til modvirkning af klimaændringer i EU's landdistrikter via dette [link](#).

Miljøtjenesteydelser

ENRD's fokusgruppe om levering af miljøtjenesteydelser, som blev nedsat i december 2011 og afsluttede sit arbejde i begyndelsen af 2013, udpegede de områder, der er afgørende for en forbedret levering af miljøtjenesteydelser, og udsendte en række anbefalinger til udformningen og gennemførelsen af den kommende generation af programmer for landdistriktsudvikling (2014-2020). Anbefalingerne bygger på data fra eksisterende projekter (47 eksempler fra 15 medlemsstater), forskellige leveringsstrategier og succesfaktorer samt kontrolbesøg og en række drøftelser med europæiske miljøinteressenter.

På ENRD's hjemmeside kan du læse en række relevante slutdokumenter:

- Resumé af den endelige rapport fra fokusgruppen om levering af miljøtjenesteydelser [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)]
- Den endelige rapport fra fokusgruppen om levering af miljøtjenesteydelser [[PDF](#) [en](#)]
- Eksempler på landdistriktsudviklingsprogrammernes støtte til levering af miljøtjenesteydelser [[PDF](#) [en](#)]
- Baggrundsnotat, der beskriver baggrunden og målene for fokusgruppens arbejde [[PDF](#) [en](#)]
- [Hjemmeside](#) for koordinationsudvalgets workshop om "Quality Design of Environmental and Climate Measures for 2014-2020 RDPs"
- EU Rural Review "Delivering Environmental Services using Rural Development Policy" (april 2013) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [es](#) [de](#) [it](#) [pl](#)]
- ELFUL-projektbrochure om miljøtjenesteydelser [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)]

Tematisk arbejdsgruppe 3 om offentlige goder og offentlige interventioner er et vigtigt ENRD-initiativ, som har en direkte forbindelse til miljøtjenesteydelser. Du kan læse mere i afsnittet om [Politik i praksis](#) i dette dokument.

I april 2011 samlede en workshop i tematisk arbejdsgruppe 4 en række eksperter, der har særlig erfaring med udformningen af kollektive strategier til miljøvenlige tiltag og de normale udfordringer i forbindelse med gennemførelsen deraf [[PDF](#) [en](#)].

Desuden udarbejdede og præsenterede ENRD's kontaktpunkt et oplæg om status for foranstaltningen under EU's fælles landbrugspolitik om betalinger for miljøvenligt landbrug på Cedia Autumn Conference 2010 i Bruxelles fra den 30. september til den 1. oktober [[PDF](#) [en](#)].

Du kan finde oplysninger om status for alle foranstaltninger under landdistriktsudviklingsprogrammerne, herunder dem, der vedrører miljøtjenesteydelser, på hjemmesiden under fanen "[Rural Development Policy in Figures](#)". Du kan desuden se en lang række eksempler på projekter, der omfatter levering af miljøtjenesteydelser, i [ENRD's projektdatabase](#).

3.4. Iværksætteri

Iværksætteri i landdistrikterne

Fremme og styrkelse af iværksætterkulturen er en af de vigtigste strategier til at tackle landdistrikternes økonomiske problemer, og efter den dramatiske økonomiske nedgang i mange EU-medlemsstater er der fornyet fokus på området. Via onlinematerialet kan du finde oplysninger om en lang række emner inden for iværksætteri i landdistrikterne. Du finder udvalgt materiale, der dækker mange områder inden for iværksætteri i landdistrikterne, herunder forskellige dokumenter (rapporter, høringsdokumenter, baggrundsnotater, vejledende dokumenter, foldere og andre dokumenter om dette emne), strategier, aspekter og aktiviteter, som forskellige interessenter har gennemført:

- [Biblioteket for iværksætteri i landdistrikterne](#) indeholder en lang række dokumenter og publikationer, som vedrører iværksætteri i landdistrikterne.
- [Kapacitetsopbygningsredskaberne](#) fremmer etablering og udvikling af virksomheder i landdistrikterne.

- [Fælles NRN-tiltag](#) indeholder oplysninger om fælles tiltag inden for særlige områder af iværksætteri i landdistrikterne, hvor NRN-netværk har givet udtryk for fælles interesser.
- Du kan desuden læse om forskellige [eksempler på samarbejdsprojekter](#), som medlemsstaterne har gennemført.

Finansiering i landdistrikterne

En af de største forhindringer for iværksætteri og udvikling af virksomheder i landdistrikterne i hele Den Europæiske Union (EU) er den begrænsede adgang til økonomisk støtte, både hvad angår kreditfaciliteter og venturekapital. Man har fundet flere beviser på en "økonomisk udstødelse" af virksomheder i landdistrikterne i løbet af de senere år, og den tilskrives en kombination af generelle økonomiske faktorer og faktorer, der særligt gør sig gældende for landdistrikter.

I april 2011 blev der under det 11. NRN-møde i Bad Schandau i Tyskland nedsat en projektgruppe om finansiering i landdistrikterne (klik [her](#) for at få flere oplysninger). Projektgruppen er et fælles initiativ under det tematiske NRN-initiativ om iværksætteri i landdistrikterne. Det overordnede mål med det tematiske initiativ er at udpege og fremme levedygtige strategier og tiltag, der kan tackle de økonomiske forandringer i landdistrikterne. Projektgruppen gennemførte en pilotundersøgelse af landdistrikternes nuværende finansieringsinstrumenter i perioden maj-juni 2011, og resultaterne af undersøgelsen blev præsenteret på en workshop i Bruxelles den 29. juni 2011. På det 13. NRN-møde i Haag i Nederlandene den 10. november 2011 præsenteredes en orientering om projektgruppens arbejde (foreløbig rapport) og en handlingsplan for det videre forløb. Du kan finde yderligere oplysninger om mødet [her](#).

Den endelige rapport [[PDF](#) [en](#)] om finansiering i landdistrikterne fra ENRD's tematiske initiativ for iværksætteri i landdistrikterne fokuserer på mikro-, små- og mellemstore virksomheders adgang til finansiering i landdistrikterne. På det 14. NRN-møde i Thessaloniki i Grækenland den 2. februar 2012 præsenteredes konklusionerne fra den endelige rapport samt drøftelser om det nuværende og kommende lovgivningsforslag om finansieringstekniske instrumenter. Du kan finde yderligere oplysninger om mødet [her](#).

Den 28. juni 2012 afholdt det lettiske NRN-netværk et seminar om "Facilitating Access to Finance for Rural Micro-Enterprises" i Riga, Letland, med støtte fra ENRD's kontaktpunkt. Hovedformålet med seminaret var at samle forskellige interessenter med en særlig interesse i landdistrikternes kreditmuligheder. Seminaret var en enestående mulighed for yderligere drøftelser, som bidrog til at finde måder, hvorpå man kan forbedre nuværende og kommende regler om finansieringsteknik. Du kan finde yderligere oplysninger om mødet [her](#).

[Koordinationsudvalgets workshop om finansieringsteknik](#) den 26. oktober 2012 sigtede mod at oplyse interessenter inden for landdistriktsudvikling og landdistriktsudviklingsprogrammer om mulighederne for at skabe og anvende finansieringstekniske instrumenter til at øge ELFUL's potentiale til at udvikle EU's landdistrikter. Oplæggene og debatterne trak på erfaringerne fra adskillige EU-fonde og -politikker og fremhævede de vigtigste erfaringer fra forvaltere, der koordinerer finansielle instrumenter på lokalt, regionalt og nationalt niveau. Workshoppen tilvejebragte desuden seneste nyt om bestemmelserne om finansielle instrumenter i den fælles strategiske ramme (FSR), herunder ændringer i forordningerne og konsekvenserne heraf. Du kan finde yderligere oplysninger om workshoppen [her](#).

Du kan læse om flere interessante debatter om finansiering i landdistrikterne i den 13. udgave af EU's Rural Review: "Rural Development Financial Instruments: New opportunities for tackling the economic crisis", som du kan finde [her](#).

[Her](#) kan du finde flere baggrundsoplysninger og links vedrørende finansiering i landdistrikterne.

3.5. Ungdommen og unge landbrugere

Demografiske ændringer og tilbagegangen i landbefolkningen er centrale problemstillinger for de fleste EU-medlemsstater, og de har en stor indvirkning på mange landdistrikters økonomiske resultater.

Derfor er det en vigtig prioritet for EU's landdistriktsudviklingspolitik at medvirke til, at unge bliver i landdistrikterne. Unge landbrugere, som blot udgør 6 % af den aktive landbrugsbefolkning i EU, er altafgørende for at holde liv i landdistrikterne. EU's støtte til unge landbrugere omfatter en særlig foranstaltning til etablering af unge landbrugere, som finansieres af Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL). Denne støtte kan være rettet mod de specifikke udfordringer, unge står over for, når de forsøger at etablere sig i landbrugssektoren, og kan tilskynde dem til at blive boende og arbejde i landdistrikterne, skabe nye jobmuligheder og fremme udviklingen af tjenesteydelser, der kan bidrage til en samlet forbedring af landdistrikternes sociale og økonomiske levedygtighed.

Mange EU-medlemsstater råder over en bred vifte af støtteaktiviteter til unge i landdistrikterne. Aktiviteterne omfatter uddannelse, skabelse af tjenesteydelser og fremme af en bedre informationsformidling. [Denne del af hjemmesiden](#) indeholder relevante oplysninger og materiale om den støtte, der tilbydes unge landbrugere og ungdommen i EU's landdistrikter:

- [Biblioteket for ungdommen](#) giver et overblik over projekter og initiativer fra en lang række institutioner og organisationer, der er aktive i EU, og har til formål at forbedre informationsstrømmen til unge i landdistrikterne.
- [Biblioteket for unge landbrugere](#) indeholder særlige oplysninger om en række institutioner og organisationer samt initiativer og projekter, der støtter unge landbrugere i EU.
- Siden 2012 har ENRD's [tematiske initiativ for ungdommen og unge landbrugere](#) undersøgt, hvordan man bedst forbedrer mulighederne for ungdommen og unge landbrugere i landdistrikterne for at få gavn af ELFUL-støtte.

3.6. Skovbrug

Skove og andre skovområder dækker mere end 40 % af EU's areal. De er eksistensgrundlaget for millioner af arbejdstagere, iværksættere og skovejere. Forstmænd og landbrugere er de primære forvaltere af EU's arealer, og de bidrager i høj grad til økonomisk vækst, job og velfærd, navnlig i landdistrikterne. Endelig tjener skove en række økonomiske, miljømæssige og sociale formål, og de er ligeledes en kilde til vedvarende energi og bidrager til bekæmpelsen af klimaændringer.

Det tematiske NRN-initiativ om skovbrug

Det tematiske NRN-initiativ om skovbrug blev søsat i december 2009. Målet var at skabe et arbejdsmiljø blandt NRN-netværk til fremme af udveksling af erfaringer og praksis, der kan bidrage til at forbedre gennemførelsen af foranstaltningerne for skovbrug under EU's landdistriktsudviklingspolitik i perioden 2007-2013. Initiativets primære formål og forventede

resultater blev fastlagt under arbejdsgruppens første møde i Bruxelles (december 2009), hvor en foreløbig gruppe af 5 NRN-netværk dannede grundlaget for det videre samarbejde. Siden da er der skabt mere interesse om initiativet, der nu omfatter i alt 10 NRN-netværk.

Som en del af initiativets analytiske arbejde har ENRD's kontaktpunkt bidraget til udarbejdelsen af et baggrundsnotat [PDF [en](#)], der ser nærmere på gennemførelsen af foranstaltninger for skovbrug i udvalgte medlemsstaters programmer for landdistriktsudvikling i perioden 2007-2013. NRN-netværkene bidrog til indsamling og behandling af landespecifikke oplysninger og arbejdede desuden på at definere tre centrale interesseområder, hvorfra fælles aktiviteter skal udformes og søsættes. Sammen med forslagene til egentlige fælles aktiviteter blev interesseområderne præsenteret på det 10. NRN-møde (Edinburgh, september 2010) [PDF [en](#)]. Du kan downloade et opsummerende faktablad om fælles aktiviteter under skovbrugsinitiativet [PDF [en](#)].

Særlige emner og fælles aktiviteter

Et af fokusområderne er udveksling af praksis vedrørende anvendelse af skovbiomasse til energiproduktion (især til varme) på lokalt niveau. Det finske NRN-netværk styrer aktiviteterne vedrørende dette emne, og den 25.-27. september 2011 afholdtes et seminar herom i Punkaharju (Finland). Du kan finde flere oplysninger [her](#).

Et andet fokusområde er skovens multifunktionalitet, herunder de offentlige goder og tjenesteydelser, som udspringer af skovene. Dette emne blev sat i værk med et studiebesøg, som det spanske NRN-netværk arrangerede i oktober 2010. Formålet med besøget var at se *dehesa*-egeskovene i Sydspanien (Andalusien), hvor deltagerne oplevede nogle af de muligheder for økonomisk diversificering, skovene tilbyder. Resultaterne af studiebesøget [PDF [en](#)] mandede ud i et internationalt seminar om "The Management of Environmental Public Goods", arrangeret af det vallonske NRN-netværk i Namur i Belgien den 18.-19. november 2010. Du kan læse mere om seminarer, fælles aktiviteter og studiebesøg [her](#).

Der er blevet udpeget og drøftet en bred vifte af mulige aktiviteter vedrørende støtte til privat skovforvaltning (se f.eks. forslaget fra det italienske NRN-netværk om en fælles aktivitet [PDF [en](#)] om forbedring af datatilgængeligheden i skovsektoren). Der blev dog ikke iværksat konkrete tiltag i løbet af det tematiske initiativs levetid.

I anledning af FN's internationale skovår var det italienske NRN-netværk (med støtte fra ENRD) vært for en international konference om skovressourcernes nuværende og fremtidige rolle i landdistrikternes samfundsøkonomiske udvikling i juni 2011. Du kan finde flere oplysninger om resultaterne af konferencen på den officielle hjemmeside, [RomaForest2011](#), eller læse det opsummerende faktablad om arrangementet [PDF [en](#)].

Læs mere om skovbrug:

- EU Rural Review "*Forestry and rural development*" (november 2011) [PDF [en](#)] [[fr](#)] [[es](#)] [[de](#)] [[it](#)] [[pl](#)].
- ELFUL-projektbrochuren om skovbrug indeholder en række artikler om, hvordan ELFUL kan bruges til en bæredygtig udvikling af EU's mangfoldige og forskellige skovarealer [PDF [en](#)] [[fr](#)] [[de](#)] [[it](#)] [[es](#)] [[pl](#)].

- [Afsnittet om iværksætteri i landdistrikterne](#) indeholder et særligt afsnit om skovbrug, hvor du kan finde andre relevante oplysninger om den politiske baggrund, skovbrugsprojekter og andet nyttigt onlinemateriale.
- I [databasen over PULD-projekter](#) kan du finde projekter med relevans for skovbrugssektoren.

3.7. IKT

I programmeringsperioden 2007-2013 er der i landdistriktsudviklingspolitikken et særligt fokus på informations- og kommunikationsteknologi (IKT). ELFUL støtter på forskellige måder udviklingen af virksomheder, tjenesteydelser og opkvalificering inden for IKT samt udrulning af bredbånd i landdistrikterne, da investeringer i både hardware og software er støtteberettigede under alle programmer.

På ENRD's seminar om "ICT and rural areas: building the knowledge society at grassroots level", som blev afholdt i Bruxelles den 10. februar 2011, var der fokus på IKT's betydning for udviklingen af landdistrikter i EU. Du kan læse mere [her](#).

Via dette [link](#) kan du downloade en ENRD-brochure, som indeholder flere eksempler på projekter inden for informations- og kommunikationsteknologi (IKT), som støttes af ELFUL.

[Databasen over PULD-projekter](#) indeholder eksempler på IKT-projekter, som er gennemført ved hjælp af programmerne for landdistriktsudvikling og finansieret af ELFUL. Du kan finde flere oplysninger [her](#).

ENRD har udarbejdet en præsentation, der kort gør rede for den begrebsmæssige ramme og landdistriktsudviklingspolitikens indsatsområder til fremme af IKT i landdistrikterne. Du kan finde præsentationen her [[PDF eni](#)].

Faktabladet "Overview of the CAP Health Check and the European Economic Recovery Plan – Modification of the RDPs" beskriver ændringerne i programmerne for landdistriktsudvikling efter sundhedstjekket af den fælles landbrugspolitik og den europæiske økonomiske genopretningsplan samt fokuset på investeringer i bredbåndsinfrastruktur. Du kan finde faktabladet [her](#).

3.8. Forbindelser mellem landdistrikter og byer

I Kommissionens meddelelse fra 2010 om den fælles landbrugspolitik fremtid efter 2013 (som kan downloades [her](#)) understreges det, at en prioritet for den fælles landbrugspolitik er: "ligevægtig rumlig udvikling i landdistrikterne i hele EU ved at give lokalbefolkningen videre handlemuligheder, ved at opbygge kapacitet og ved at forbedre de lokale forhold og forbindelserne mellem land- og byområder."

Landdistriktsudviklingsstrategier, der fokuserer på at skabe denne ligevægtige rumlige udvikling, bør tage følgende vigtige pointer i betragtning:

- Byområder er vigtige markeder og servicecentre for landdistrikternes virksomheder.
- EU's landdistrikter er populære blandt befolkningerne i byerne.
- Landdistrikter, der ligger tæt på byer og storbyer, kan opleve et miljømæssigt pres fra byudvikling, kerneattraktioner (de såkaldte "honeypots") og pendlere.

Integrerede politiske strategier på regionalt niveau kan skabe positive resultater ved at overveje og påvirke de forskellige dynamikker, der findes i forholdet mellem byer og landdistrikter. Resultaterne kan udmønte sig i bæredygtige regionale udviklingsstrategier, der tager behørigt hensyn til både landdistrikter og byområder. Du kan læse mere om forbindelserne mellem landdistrikter og byområder [her](#).

3.9. Sociale aspekter

Sociale landbrug

Sociale landbrug er i de senere år kommet i søgelyset blandt et stigende antal interessenter i landdistrikterne, og rundt omkring i EU's 27 medlemsstater er der adskillige eksempler på denne form for landbrug. De er resultatet af en større forståelse for landbrugets og landdistriktsressourcernes mulige evne til at øge befolkningens sociale, fysiske og psykiske velfærd. Samtidig udgør sociale landbrug en ny mulighed for landbrugere for at levere alternative tjenesteydelser og udvide og diversificere omfanget af deres aktiviteter og deres multifunktionelle rolle i samfundet. Ved at integrere landbrugs- og sociale aktiviteter kan man desuden skabe nye indtægtskilder for landbrugerne og forbedre landbrugets image i befolkningen.

Det fælles tematiske NRN-initiativ om sociale landbrug blev søsat i december 2009 som opfølgning på et forslag fra det italienske landdistriktsnetværk om et samarbejde mellem en række NRN-netværk om at identificere og analysere de muligheder og forhindringer, som nationale og regionale landdistriktsudviklingsprogrammer i perioden 2007-2013 skaber for gennemførelsen af aktiviteter vedrørende sociale landbrug og grøn omsorg i EU-27. Det centrale mål for det tematiske initiativ for sociale landbrug var at forbedre gennemførelsen af landdistriktsudviklingsprogrammer til støtte for sociale landbrug og give input til forberedelserne til den kommende programmeringsperiode på nationalt og europæisk plan. I initiativet deltog i alt syv NRN-netværk (Østrig, Belgien-Flandern, Finland, Irland, Italien, Sverige og Det Forenede Kongerige), som begyndte at indsamle oplysninger om status for sociale landbrugsaktiviteter i deres lande.

Resultaterne af det første samarbejde blev præsenteret [[PDF](#) [en](#)] i marts 2010 på det 8. NRN-møde i Rom (25.-26. marts 2010). De deltagende NRN-netværk vedtog desuden et arbejdsprogram, der førte til udarbejdelsen af et opsummerende dokument (samt en række relevante casestudier) ved udgangen af 2010. Resultaterne af det opsummerende dokument og casestudierne blev præsenteret på to større konferencer om sociale landbrug i 2010:

- Den 5. europæiske Cost-konference om "Green Care in Agriculture" afholdt den 24.-26. august 2010 i Witzenhausen, Tyskland
- "[Linking Rural Development and Social Farming](#)", arrangeret af det flamske landdistriktsnetværk fra den 30. september til den 1. oktober 2010 i Mechelen, Belgien

Du kan downloade den endelige version af det opsummerende dokument her [[PDF](#) [en](#)] samt i alt 17 casestudier fra seks medlemsstater her [[PDF](#) [en](#)].

Derudover viser følgende [video](#) specifikke eksempler på aktiviteter inden for sociale landbrug fra Det Forenede Kongerige.

Desuden kan du i [databasen over projekter under landdistriktsudviklingsprogrammer](#) læse om projekter fra hele EU om emner vedrørende sociale landbrug, såsom dårligt stillede personer,

uddannelse, mennesker fra svage samfundsgrupper, sociale tjenesteydelser, social udstødelse og inklusion.

Social inklusion og fattigdom i landdistrikterne

Omkring 14 % af befolkningen i EU's overvejende landlige regioner har en beskæftigelsesgrad, der er mindre end halvdelen af EU-gennemsnittet, og der er områder, der har et lavt BNP pr. indbygger. EU's landbrugsudviklingspolitik giver medlemsstaterne vigtige redskaber til at fremme beskæftigelsen, tackle fattigdom, tage hånd om social udstødelse og forbedre livskvaliteten i landdistrikterne. Disse mål afspejler EU's [Europa 2020](#)-strategi for vækst.

Europa 2020-strategien understreger vigtigheden af at fremme ordninger, der bidrager til at fjerne hindringer på arbejdsmarkedet og for social inklusion, navnlig for de mest sårbare grupper af kvinder, unge, ældre arbejdstagere, etniske minoritetsgrupper og handicappede. Disse ordninger omfatter blandt andet fremme af muligheder for uddannelse og livslang læring, moderne transport- og IKT-infrastruktur samt forbedret adgang til basale tjenesteydelser. Programmer for landdistriktsudvikling spiller en vigtig rolle i bestræbelserne på at skabe et mere inkluderende samfund og gøre landdistrikterne til et bedre sted at leve.

Du kan læse den [6. udgave af EU Rural Review](#) på ENRD's hjemmeside og få flere oplysninger om EU's landdistriktsudvikling, beskæftigelse og social inklusion.

3.10. Videnoverførsel og innovation

Forskning, videnoverførsel og innovation er vigtige drivkræfter for landdistriktsudviklingen, og de står til at få en stigende betydning, da de er centrale elementer i [Europa 2020-strategien](#), der fokuserer på intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst. Horisont 2020 vil være et vigtigt redskab for gennemførelsen af flagskibsinitiativet "[Innovation i EU](#)".

I programmeringsperioden 2014-2020 vil videnoverførsel og innovation være tværgående prioriteter for landdistriktsudviklingspolitikken. Et vigtigt politisk redskab, der skal bakke op om denne prioritet, er [det europæiske innovationspartnerskab om landbrugets produktivitet og bæredygtighed](#) (EIP-AGRI). EIP-AGRI arbejder på at sammenkoble nuværende politikker, fremme samarbejdet mellem partnere og bygge bro mellem forskere og virksomheder i landdistrikterne.

Indholdet i dette afsnit bakker op om udviklingen af mere aktive forbindelser mellem medlemmer af lokalsamfundet i landdistrikterne, som er engagerede eller interesserede i forskning og innovation, hvad enten de beskæftiger sig med innovation eller forskning eller yder finansiering til eller er slutbrugere af forskning. Det indeholder oplysninger om alt fra EU-organer, der har fokus på forsknings- og innovationsprojekter, til relevante undersøgelser, publikationer osv.

Organisationer

En lang [række institutioner og organisationer](#) tager del i bestræbelserne på at fremme innovation i forbindelse med landdistriktsudviklingen i EU, herunder relevante organer og tjenesteydelser under Kommissionen samt uafhængige nonprofitorganisationer og den private sektor. På [ENRD's hjemmeside](#) kan du finde flere oplysninger om et udvalg af disse institutioner og organisationer samt om deres roller og ansvarsområder.

Landbrug

[Her](#) kan du finde links til institutioner og organisationer samt projekter og initiativer vedrørende emner som landbrug, konkurrenceevne, den overordnede økonomi i landdistrikterne, fødekæder og risikostyring. Der er desuden artikler, forskningsundersøgelser, rapporter osv., som kan øge din viden om og forståelse af innovation. Du kan finde oplysninger om både [projekter og initiativer](#) samt [undersøgelser, artikler og relevant forskning](#).

Miljø

[Her](#) kan du finde links til institutioner og organisationer samt projekter og initiativer vedrørende innovation inden for miljø og landdistriktsudvikling, klimænderinger, ressourceeffektivitet og forvaltning af økosystemer. På siden kan interessenter desuden finde relevante dokumenter og ajourførte oplysninger, herunder nyere forskningsundersøgelser, rapporter og akademiske artikler. Du kan finde oplysninger om både [projekter og initiativer](#) samt [undersøgelser, artikler og relevant forskning](#).

Social innovation

[Her](#) kan du finde links til en række projekter og initiativer samt andre oplysninger om social innovation.

Andre relevante oplysninger

[Her](#) kan du finde links til centrale dokumenter og generelle oplysninger, som er hverken sektor- eller emnespecifikke, inden for området videnoverførsel og innovation. Materialet omfatter [projekter, initiativer, politiske dokumenter, undersøgelser og artikler](#) samt [audiovisuelt materiale](#).

4. LEADER

Leader ("Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale", som betyder "forbindelser mellem foranstaltninger til udvikling af landdistrikternes økonomi") er en lokal udviklingsmetode, som gør det muligt for lokale aktører at udvikle et område ved at udnytte områdets eget udviklingspotentiale. LEADER-metoden er en af de fire akser i politikken for udvikling af landdistrikter 2007-2013. I dette afsnit finder du alt, du har brug for at vide om LEADER:

- [LEADER's værktøjskasse](#)
- [Database over lokale aktionsgrupper \(LAG'er\)](#)
- [LEADER-analyser](#)
- [LEADER-biblioteket](#)
- [LEADER-arrangementer](#)
- [Tværnationalt samarbejde \(TNC\)](#)

4.1. LEADER's værktøjskasse

[LEADER's værktøjskasse](#) retter sig primært mod europæiske aktører inden for landdistriktsudvikling på lokalt niveau. Den har til formål at forklare LEADER's bottom-up-metode gennem konkrete og praktiske midler ved hjælp af tekster, illustrationer, interviews, præsentationer og caseprojekter fra metodens 20-årige historie. Værktøjskassen kan benyttes som en vejledning for begyndere og som

referencemateriale for mere erfarne aktører inden for landdistriktsudvikling. Du kan læse mere på følgende sider på hjemmesiden:

- [LEADER-metoden](#)
 - [Hvad går LEADER ud på?](#)
 - [Hvad er der særligt ved LEADER?](#)
- [En forbedret gennemførelse af LEADER på programniveau](#)
 - [Indledning](#)
 - [1. Øjenåbnere](#)
 - [2. Forbedring af kommunikationen i LEADER](#)
 - [3. Brug af koordinationsgrupper](#)
 - [4. Udvikling af lokale løsninger](#)
 - [5. Gensidig læring](#)
 - [6. Et fornyet LEADER](#)
 - [7. Innovative redskaber og metoder](#)
 - [8. Tag ved lære af fortiden: Se fremad](#)
- [Udformning og gennemførelse af strategien](#)
 - [Udformning af strategien](#)
 - [Gennemførelse af strategien](#)
- [Lokale aktionsgrupper \(LAG'er\)](#)
 - [Hvordan etableres en lokal aktionsgruppe?](#)
 - [Hvad er de grundlæggende krav til en LAG?](#)
 - [Hvordan er LAG'en bygget op?](#)
 - [Hvad er bestyrelsen og personalets opgaver?](#)

4.2. Database over lokale aktionsgrupper

Lokale aktionsgrupper (LAG'er) er de bærende kræfter i gennemførelsen af LEADER-metoden. Deres ansvarsområder omfatter udformning af lokale strategier, fremme af netværkssamarbejde mellem interessenter samt vurdering og godkendelse af individuelle LEADER-projekter. ENRD's hjemmeside indeholder detaljerede oplysninger om registrerede LAG'er, der var aktive i programmeringsperioden 2007-2013:

- [Tabel over LAG'er](#)
- [Kort over LAG'er](#) [[PDF](#) [en](#)]

4.3. LEADER-analyser

I november 2009 blev der nedsat 3 fokusgrupper under LEADER med henblik på at undersøge gennemførelsen af LEADER i hele EU, finde eksempler på god praksis, som kan omsættes til anbefalinger, og forbedre gennemførelsen af LEADER. Grupperne rapporterede til LEADER's underudvalg og videreformidlede deres resultater til andre ENRD-aktiviteter vedrørende gennemførelse og forbedring af EU's landdistriktsudviklingspolitik. De tre fokusgrupper bestod af repræsentanter for nationale landdistriktsnetværk, lokale aktionsgrupper, forvaltningsmyndigheder og NGO'er, og formandskabet gik på skift mellem forskellige NRN-NETVÆRK eller organisationer. I maj 2011 blev der nedsat en fokusgruppe om bedre lokale udviklingsstrategier, som analyserede de to vigtigste aspekter for lokale udviklingsstrategier: planlægning og gennemførelse.

Du kan klikke på de relevante fokusgrupper nedenfor og læse mere på hjemmesiden om deres ansvarsområder, arbejde og udvikling:

- [FG1 – Gennemførelse af LEADER's bottom-up-strategi](#)
- [FG2 – Bevaring af LEADER's innovative og eksperimenterende natur](#)
- [FG3 – Gennemførelse af LEADER's samarbejdsforanstaltning](#)
- [FG4 – Bedre lokale udviklingsstrategier](#)

4.4. LEADER-biblioteket

LEADER-metoden har en lang historie og har udviklet sig over en periode på 20 år. Den blev først introduceret som et pilotprojekt i 1991 og har siden udviklet sig til en integreret metodisk strategi til EU's landdistriktsudvikling i programmeringsperioden 2007-2013. Du kan læse mere om LEADER II, LEADER+ og det nuværende LEADER-program i følgende dokumenter:

LEADER i perioden 2007-2013

- "DG AGRI vejledning i anvendelse af LEADER-aksen i programmet for udvikling af landdistrikterne 2007-2013 finansieret af ELFUL"
[PDF [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#) [bg](#) [cz](#) [el](#) [fi](#) [ro](#) [nl](#) [pt](#) [mt](#) [it](#) [lv](#) [sl](#) [hu](#) [dk](#) [se](#) [ee](#) [sk](#)]
- En grundlæggende vejledning til og faktablad om LEADER-metoden
[PDF [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#) [bg](#) [cz](#) [el](#) [fi](#) [ro](#) [nl](#) [da](#) [et](#) [hu](#) [lt](#) [lv](#) [mt](#) [pt](#) [sk](#) [sl](#) [sv](#)]
- Særlig rapport fra Den Europæiske Revisionsret om gennemførelsen af LEADER i løbet af programmeringsperioden 2007-2013.

LEADER+

Oplysninger og dokumenter om fællesskabsinitiativet LEADER+ (2000-2006).

- [LEADER+](#)
- [Evalueringsrapport om LEADER+](#)
- [LEADER+ – arkiver/bibliotek](#)

LEADER II

Oplysninger og dokumenter om fællesskabsinitiativet LEADER II (1994-1999).

- [LEADER II](#)

4.5. LEADER-arrangementer

Arrangementer

Du kan læse om afholdte LEADER-arrangementer i [ENRD's arrangementskalender](#).

Du kan finde oplysninger om tidligere arrangementer via disse links:

- [Samarbejde 2014-2020: "Building a Better Rural Future" – konference om netværkssamarbejde inden for landdistriktsudvikling](#)
- [LEADER-arrangement 2013: "Building Bridges for the Future"](#)
- [LEADER-arrangement 2012: "Local Development Strategies and Co-operation"](#)
- [Et nyt LAG-arrangement](#)
- Konference om LEADER efter 2013 i Koszęcin, Polen [PDF [en](#)]
- Det første europæiske marked for lokale produkter [PDF [en](#)]
- [EU Rural Cooperation Fair 2010, Edinburgh, Skotland, Det Forenede Kongerige](#)

LEADER-publikationer

- ENRD-publikationer
 - EU Rural Review nr. 11: "LEADER and Cooperation" (april 2012) [[PDF](#) [en](#)]
 - ELFUL-brochure om eksempler på forbindelser mellem projekter og andre EU-fonde [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#)]
 - Brochure om ELFUL og LEADER [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#) [it](#) [es](#) [pl](#) [ee](#)]
- Andre publikationer
 - Frankrig: Tværnationalt samarbejde – merværdi for områder, Auvergne [[PDF](#) [fr](#)]
 - Det Forenede Kongerige: "A Common Rural Development Policy", Carnegie UK Trust Rural Programme [[PDF](#) [en](#)]
 - Det Forenede Kongerige: Projektprofiler, den lokale aktionsgruppe Northumberland Uplands [[PDF](#) [en](#)]
 - Det Forenede Kongerige: Landdistriktsudvikling og LEADER-metoden i Det Forenede Kongerige og Irland [[PDF](#) [en](#)]

LEADER-billeder

- ENRD-billeder
 - [LEADER-workshops for nye LAG'er](#)
 - [Konference om LEADER efter 2013 i Koszęcin, Polen](#)
- Andre billeder
 - [Frankrig: Det første europæiske marked for lokale produkter](#)
 - [Litauen: Projekt om den kulturelle og kulinariske arv "Panemuniai blossom", international LAG-messe, 25.-26. maj 2012](#)

LEADER-videoer

- ENRD-videoer
 - ["LEADER forward" – LEADER's metode til landdistriktsudvikling 2012](#)
 - [Video om LEADER's syv nøgleprincipper](#)
 - [LEADER-arrangement 2012: "Local Development Strategies and Co-operation"](#)
- Andre videoer
 - [Finland: LEADER-projektet: "Amaze Me LEADER international youth adventure"](#)
 - [Litauen: Gennemførelse af strategien i Kasiadorys LAG \(på litauisk\)](#)
 - [Det Forenede Kongerige: projekter fra "Food on film": "Fishy Business" og "Butterfingers"](#)
 - [Fremme af lokalt salg af friske produkter](#)
 - [Portugal: projektet "Quinta de Odelouca" \(Odelouca-farmen\)](#)
 - [Frankrig: Auvergne – Tværnationalt samarbejde – merværdi for områder](#)
 - [Nederlandene, Flevoland: dokumentar om tre LEADER-projekter](#)

4.6. Tværnationalt samarbejde (TNC)

Tværnationalt og inter-territoriel samarbejde har en større og større værdi for landdistrikterne. Under LEADER II (1994-1999) og LEADER+ (2000-2006) blev der indsamlet omfattende dokumentation, der viser, at samarbejde er et effektivt redskab, der kan hjælpe landdistrikter til i fællesskab at udvikle nye løsninger på fælles problemer. Tværnationalt samarbejde er mere end blot netværkssamarbejde. Det tilskynder og støtter en lokal aktionsgruppe til at indgå i et fælles tiltag med en anden LEADER-gruppe eller med en anden gruppe, der anvender samme metode, i en anden region eller medlemsstat eller endda i et tredjeland. Det overordnede formål med tværnationalt samarbejde er at hjælpe aktører i landdistrikterne med at forbedre deres lokalområders potentiale.

TNC-vejledning

LEADER's [vejledning til tværnationalt samarbejde](#) har til formål at tilvejebringe et effektivt samarbejdsredskab, der er skræddersyet til forholdene i programmeringsperioden 2007-2013. Målene med vejledningen er at definere samarbejde og forklare, hvilke fordele der er herved, samt at give aktørerne en omfattende vejledning til alle faserne af et tværnationalt samarbejde:

- [TNC-overblikket](#) forklarer konceptet bag tværnationalt samarbejde og viser de mange fordele ved et effektivt tværnationalt samarbejde.
- Siden om [TNC-planlægning](#) indeholder en vejledning til hver enkelt fase af et TNC-projekt samt de mere komplekse aspekter af TNC-planlægning.
- På siden om [TNC-gennemførelse](#) kan du få et overblik over almindelige elementer i forvaltningen af TNC-projekter i gennemførelsesfasen.
- Siden om [TNC-opfølgning](#) indeholder en vejledning til overvågning og evaluering af tværnationalt samarbejde samt råd til formidling af projektresultaterne.

Andre relevante oplysninger

- Den administrative vejledning skal hjælpe medlemsstaterne og de lokale aktionsgrupper med at gennemføre samarbejdsforanstaltningen under LEADER-aksen i programmerne for landdistriktsudvikling 2007-2013 [[PDF](#) [bg](#) [cz](#) [de](#) [dk](#) [ee](#) [el](#) [en](#) [es](#) [fi](#) [fr](#) [hu](#) [it](#) [lt](#) [lv](#) [mt](#) [nl](#) [pl](#) [pt](#) [ro](#) [se](#) [si](#) [sk](#)].
- Du kan finde TNC-projekter i ENRD's [database over PULD-projekter](#).
- Du kan downloade en liste over TNC-projekter, der er anmeldt til Kommissionen [[PDF](#) [en](#)].
- Du kan læse mere om medlemsstaternes [regler og procedurer](#) for TNC.

5. Netværk og netværkssamarbejde

ENRD er et netværk, der samler forskellige aktører inden for landdistriktsudvikling, som deler et fælles engagement i at støtte og fremme landdistriktsudviklingen. I dette afsnit kan du læse mere om nationale landdistriktsnetværk, som bygger bro mellem nationale forvaltninger og lokale organisationer, europæiske organisationer inden for landdistriktsudvikling og om, hvordan ENRD bidrager til at forbedre deres samarbejde.

Klik på følgende links, og læs mere om afsnittets enkelte emner:

- [NRN-oplysninger](#)
- [NRN-klynger](#)
- [EU-organisationer](#)
- [FARNET](#)
- [Det europæiske evalueringsnetværk](#)
- [Værktøjskasse til NRN-netværks selvevaluering](#)
- [Merværdien af netværkssamarbejde](#)
- [Værktøjskassen til NRN-netværk](#)

5.1. NRN-oplysninger

Nationale landdistriktsnetværk (NRN) samler forskellige interessenter inden for landdistriktsudvikling for at fremme kommunikation og informationsudveksling på regionalt, nationalt og europæisk niveau. NRN-netværk udgør en vigtig forbindelse på medlemsstatsniveau mellem nationale forvaltninger og organisationer inden for landdistriktsudvikling (f.eks. lokale

aktionsgrupper). Der findes forskellige strukturer og organisationsformer, men deres vigtigste opgave er under alle omstændigheder at fremme gennemførelsen og evalueringen af landdistriktsudviklingspolitikken. NRN-netværk samler forskellige interessenter inden for landdistriktsudvikling for at fremme kommunikation og informationsudveksling på regionalt, nationalt og europæisk niveau. De tilrettelægger desuden arrangementer, udformer en række kommunikationsredskaber og spiller en vigtig rolle for udvekslingen af god praksis.

Østrig	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Belgien	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Bulgarien	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Kroatien	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Cypern	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Tjekkiet	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Danmark	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Estland	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Finland	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Frankrig	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Tyskland	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Grækenland	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Ungarn	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Irland	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Italien	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Letland	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Litauen	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Luxembourg	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Malta	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Nederlandene	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Polen	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Portugal	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Rumænien	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Slovakiet	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Slovenien	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Spanien	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Sverige	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Det Forenede Kongerige	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Martinique, Guadeloupe, Fransk Guyana, Réunion (Frankrig)	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
De Kanariske Øer (Spanien)	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>
Azorerne, Madeira (Portugal)	<u>Nationalt landdistriktsnetværk</u>

5.2. NRN-klynger

De enkelte medlemsstaters nationale landdistriktsnetværk deltager jævnligt i møder og arrangementer på europæisk niveau for at udveksle erfaringer og oplysninger. De er desuden i stigende grad begyndt at etablere geografiske og tematiske klynger med henblik på at udvikle

aktiviteter samt at fremme et bedre samarbejde og teknisk udveksling og dialog mellem netværkene.

Tematiske NRN-initiativer

Tematiske NRN-initiativer samler NRN-netværk, der har en fælles interesse i særlige områder af landdistriktsudviklingspolitikken og programgennemførelsen. Det primære formål med disse initiativer er, at netværksdeltagerne kan udveksle viden om og relevante erfaringer med programgennemførelse. Emner, der har en europæisk dimension, og som kan være interessante for en bredere vifte af interessenter inden for ENRD, prioriteres højest. Repræsentanter for NRN-netværk og eksperter fra medlemsstaterne udveksler oplysninger og mødes til workshops for at udvikle fælles arbejdsplaner og aktiviteter med støtte og rådgivning fra ENRD's kontaktpunkt.

Du kan læse mere om tidligere og nuværende tematiske initiativer under de tematiske emner:

- [Portalen for ungdommen og unge landbrugere](#)
- [Lokaludvikling styret af lokalsamfundet \(CLLD\)](#)
- [Skovbrug](#)
- [Sociale landbrug](#)
- [Lokale fødevarer og korte forsyningskæder](#)
- [Finansiering i landdistrikterne](#)
- [Portalen for iværksætteri i landdistrikterne](#)

Geografiske klynger for videnudveksling

Fremme af makroregionale klynger for videnudveksling er et ENRD-initiativ, der har til formål at udnytte forskellighederne i de nationale landdistriktsnetværk, hvad angår deres tematiske prioriteter og aktiviteter, tekniske og administrative kapacitet, udvalg af tjenesteydelser og interaktivitetsgrad. Makroregioner er klart definerede geografiske regioner, der enten fuldt ud eller delvis består af to eller flere medlemsstater. De overordnede mål med at fremme makroregionale NRN-klynger er:

- at fremme kommunikation og en mere aktiv videnudveksling mellem netværk
- at udvikle netværkenes fælles makroregionale interesser, herunder forbindelser til EU's makroregionale politik og andre strategier
- at fremme flere fælles NRN-tiltag og tværnationalt samarbejde mellem lokale aktionsgrupper på makroregionalt niveau
- at fremme en positiv kultur om gensidig læring blandt netværk, der ligger tæt på hinanden.

Ideen bag makroregionale NRN-klynger for videnudveksling blev præsenteret og drøftet på det 13. NRN-møde i Nederlandene den 10. november 2011. Du kan finde flere oplysninger [her](#). Der findes to NRN-klynger for videnudveksling: den nordisk-baltiske klynge og middelhavsklyngen.

Den nordisk-baltiske klynge

Den nordisk-baltiske klynge består af NRN-netværk fra Danmark, Sverige, Finland, Estland, Letland, Litauen, Polen og Tyskland. Det er en aktiv klynge, som mødes på jævnlig basis (to gange årligt),

planlægger egne fælles aktiviteter og spiller en mere og mere aktiv rolle for landdistriktsudviklingen under EU-strategien for Østersøområdet.

Klik [her](#) for at læse mere om den nordisk-baltiske NRN-klynge.

Nedenfor følger nogle af de vigtigste erfaringer fra den nordisk-baltiske klynge:

- Der er større sandsynlighed for, at netværkene kan skabe et effektivt samarbejde og lære af hinandens erfaringer, hvis de har en fælles historie, fælles identitet, fælles kultur, fælles problemstillinger osv.
- Kommunikation mellem netværkene styrkes i høj grad af jævnlige (halvårlige) møder med fokus på særlige makroregionale emner, f.eks. fælles planlægning af fælles regionale arrangementer. Det er langt nemmere at afholde møder på jævnlig basis, når rejseafstanden er kort.
- Det er desuden langt nemmere at engagere andre interessenter (f.eks. forvaltningsmyndigheder, LAG'er, projektledere, fiskerinetværk og FLAG'er) i en meningsfyldt dialog, når møderne har forbindelse til en specifik makroregional dagsorden.
- Man bør ikke undervurdere betydningen af at have "et godt naboskab". Netværkene i de tre baltiske lande lagde særlig vægt på betydningen af at have tillid til erfaringerne og holdningerne fra deres naboer i de ældre medlemsstater. Dette er især vigtigt i de tidlige faser af netværkets etablering og udvikling, men det forventes fortsat at gøre sig gældende i takt med, at netværkene udvikler sig og bliver mere etablerede.
- Et regionalt samarbejde kan fremme, udklække, udvikle og realisere fælles visioner, der overskrider nationale og organisatoriske grænser.

Middelhavsklyngen

Middelhavsklyngen består af nationale landdistriktsnetværk fra Italien, Grækenland, Frankrig, Spanien, Portugal, Cypern og Malta. Disse medlemsstater holdt et [indledende møde](#) i Thessaloniki den 1. februar 2012 for at udveksle erfaringer om gennemførelsen af foranstaltningerne 123, 132 og 133 under akse 1 under landdistriktsudviklingsprogrammer og drøfte nationale erfaringer og fremtidig EU-programmering.

Det [andet møde](#) blev afholdt den 17. oktober 2012 i Nicosia. En stor del af mødet gik med at udveksle viden og erfaringer om korte fødevarekæder.

5.3. EU-organisationer

ENRD ønsker at indgå i aktive samarbejder med og få adgang til andre relevante netværk i så vid udstrækning som muligt, navnlig med fokus på at etablere proaktive forbindelser, der gør det muligt at udveksle oplysninger om aktiviteter og output mellem ENRD og andre relevante netværk om emner vedrørende en virkningsfuld og effektiv udvikling af EU's landdistriktsudviklingspolitik.

DG AGRI's rådgivende gruppe for udvikling af landdistrikterne

DG AGRI har nedsat en rådgivende gruppe for udvikling af landdistrikterne med henblik på at samle repræsentanter for forskellige organisationer på EU-niveau, som har sociale, økonomiske og/eller miljømæssige interesser i EU's landdistriktsudvikling. Den rådgivende gruppe gør det muligt for Kommissionen at få et overblik over de holdninger, forskellige organisationer har til landdistriktsudvikling. Kommissionen kan konsultere gruppen om alle spørgsmål vedrørende landdistriktsudviklingspolitik. Den rådgivende gruppes formand kan også foreslå områder under gruppens kompetence, hvorom gruppen kan konsulteres.

Kommissionen er ikke bundet af gruppens udtalelser, men tager dem meget seriøst og meddeler gruppens medlemmer, hvilke tiltag man har iværksat som følge heraf. Den rådgivende gruppe kan desuden efter aftale med Kommissionen nedsætte arbejdsgrupper til udførelse af gruppens arbejde. De primære interesser, den rådgivende gruppe repræsenterer, er:

- Landbrugere, landbrugskooperativer og andre landbrugsorganisationer
- Erhvervsdrivende
- Industrien
- Arbejdstagere
- Forbrugere
- Miljøeksperter
- Andre interesseorganisationer i landdistrikterne.

Du kan læse mere om deltagende organisationer [på hjemmesiden](#).

Europæiske organisationer i ENRD's koordinationsudvalg

Følgende EU-organisationer er blevet udvalgt blandt medlemmerne af DG AGRI's rådgivende gruppe for udvikling af landdistrikterne til at deltage i ENRD's koordinationsudvalg:

- [Forsamlingen af Regioner i Europa \(AER\)](#)
- [Birdlife Europe](#)
- [De Europæiske Kommuners og Regioners Råd \(CEMR\)](#)
- [Confederation of European Forest Owners \(CEFP\)](#)
- [Europæisk Råd for Unge Landmænd – CEJA](#)
- [Sammenslutningen af Landbrugsorganisationer i Den Europæiske Union \(COPA\) og Sammenslutningen af Landbrugs-andelsorganisationer i EU \(COGECA\) – i fællesskab kaldet COPA-COGECA](#)
- [European Federation of Food, Agriculture and Tourism Trade Unions \(EFFAT\)](#)
- [European LEADER Association for Rural Development \(ELARD\)](#)
- [Europæiske Jordbesidderes Organisation \(EJO\)](#)
- [European Association for Development of Mountain Territories \(EUROMONTANA\)](#)
- [PREPARE-netværket](#)
- [Rurality-Environment-Development International Association \(RED\)](#)

5.4. FARNET

Den fjerde prioriterede akse i Den Europæiske Fiskerifond (EFF) yder støtte til bæredygtig udvikling af fiskeriområder. Den støtter især foranstaltninger til fremme af økonomisk diversifikation (turisme, fødevarer, vedvarende energi osv.) og til forbedring af livskvaliteten i områder, der påvirkes af en nedgang i fiskeriaktiviteterne. En vigtig nyskabelse i gennemførelsen af EFF's fjerde akse er, at man lægger vægt på en LEADER-lignende metode, som retter fokus mod særlige områder og forsøger at mobilisere aktører fra alle sektorer (offentlige, private og civilsamfundet) til et samarbejde i form af "lokale aktionsgrupper for fiskeriet" (FLAG'er), som skal udforme og gennemføre integrerede lokale udviklingsstrategier.

EFF's fjerde prioriterede akse gennemføres af 21 medlemsstater, og det forventes, at der vil blive etableret mindst 250 FLAG'er i hele EU. Grupperne opfordres til at lære fra hinanden gennem tværregionalt og tværnationalt samarbejde. De samlede offentlige investeringer (EFF samt andre

bidrag) under den fjerde akse i perioden 2007-2013 beløb sig til 826,6 mio. EUR. Støtteenheden for FARNET blev etableret af Kommissionen for at fremme gennemførelsen af EU-foranstaltninger for bæredygtig udvikling af fiskeriområder med et særligt fokus på EFF'ens fjerde akse. Støtteenheden fungerer som en platform for netværkssamarbejdet mellem fiskeriområder og støtter og vejleder FLAG'er i udformning og gennemførelse af lokale løsninger til de udfordringer, EU's fiskeriområder står over for.

Klik [her](#) for at læse mere om arbejdet i støtteenheden for det europæiske fiskeriområdes netværk (FARNET).

5.5. [Det europæiske evalueringsnetværk](#)

Det europæiske evalueringsnetværk for landdistriktsudvikling er underlagt Kommissionens Generaldirektorat for Landbrug og Udvikling af Landdistrikter. Det har til formål at forbedre brugbarheden af evaluering som et redskab, der skal forbedre udformningen og gennemførelsen af landdistriktsudviklingspolitikker ved at bidrage til at integrere god praksis og kapacitetsopbygning i evalueringen af programmer for landdistriktsudvikling indtil 2013.

Netværket er åbent for alle, der beskæftiger sig med evaluering af programmer og foranstaltninger for landdistriktsudvikling i EU, herunder evaluatorene inden for landdistriktsudvikling, programforvaltere, politiske beslutningstagere, akademikere og forskere samt andre eksperter. Du kan downloade præsentationsfolderen i PDF-format [her](#) [[PDF](#) [en](#) [fr](#) [de](#)].

5.6. [Værktøjskasse til NRN-netværks selvevaluering](#)

Denne ressource giver brugerne mulighed for at overvåge udviklingen og vurdere resultaterne af de netværksaktiviteter, NRN-netværk normalt deltager i, ved hjælp af en række forskellige strategier, teknikker og praktiske "redskaber".

Der er ikke noget krav om selvevaluering. Det er en frivillig øvelse for netværksforvaltere og -medlemmer, der gerne vil vide, om deres netværk arbejder så effektivt som muligt frem mod dets mål. Det primære fokus for selvevaluering af NRN-netværk er at måle og vurdere output og resultater af deres netværkssamarbejde. Således er den forskellig fra den evaluering, der i henhold til Rådets forordning (EF) nr. 1698/2005 skal foretages af uafhængige evaluatorene med henblik på at vurdere foranstaltningernes virkning på baggrund af deres resultater, indvirkning og de behov, de har til formål at opfylde. Evalueringen ser på: i hvilket omfang ressourcerne er blevet udnyttet, programmernes effektivitet, den samfundsøkonomiske og miljømæssige indvirkning samt bidraget til indfrielsen af EU's prioriteter.

Værktøjskassen til selvevaluering består af fem forskellige sider:

- [Noter om NRN-netværks selvevaluering](#): En kort beskrivelse af opbygningen og indholdet af samt formålet med værktøjskassen til NRN-netværks selvevaluering.
- [Profiler af NRN-netværks selvevaluering](#): Eksempler på strategier, udvalgte NRN-netværk har anvendt til selvevaluering (med centrale bilag).
- [Praktiske redskaber til NRN-netværks selvevaluering](#): Praktiske eksempler og vejledning om eksisterende og mulige redskaber til NRN-netværks selvevaluering.
- [Muligheder efter NRN-netværks selvevaluering](#): Mulig inspiration til mere avancerede strategier til evaluering af NRN-aktiviteter.

- Uddannelsesprogram for NSU'er: Et træningsprogram, der skal fremme udveksling og læring mellem aktørerne.

5.7. Merværdien af netværkssamarbejde

Der er bred anerkendelse af netværkssamarbejdets merværdi for landdistriktsudviklingspolitikken, og der bliver ved med at fremkomme beviser på landdistriktsnetværkenes evne til at engagere interessenter og fremme gennemførelsen af programmer for landdistriktsudvikling.

Fælles NRN-tiltag

Nationale landdistriktsnetværk (NRN) er gået sammen om at udvikle denne webbaserede kilde, der viser, hvor stor en viden man på nuværende tidspunkt har om merværdien af netværkssamarbejde for landdistriktsudviklingspolitikken. ENRD's foreslåede metode fokuserer på: a) fælles netværksstatistikker og b) succeshistorier om netværkssamarbejde. Formålet med denne tilgang er at give et indblik i, hvad NRN-NETVÆRK foretager sig, og undersøge, hvordan aktiviteterens relative succes opfattes af forvaltere af netværkenes støtteenheder (NSU'er). Desuden giver [værktøjskassen til NRN-netværks selvevaluering](#) brugerne mulighed for at præsentere og udveksle oplysninger om de forskellige strategier, teknikker og praktiske redskaber, der anvendes til overvågning af udviklingen og vurdering af resultaterne af netværkssamarbejde.

Initiativet om fælles netværksstatistikker

Initiativet om fælles netværksstatistikker blev søsat for at give et indblik i NRN-netværkenes output og de kvantitative outputindikatorer, de anvender. I april 2012 modtog man de første data fra de deltagende NRN-netværk. De fokuserede på fire af de seks hovedpunkter inden for netværkssamarbejde: effektiv inddragelse af interessenter via kommunikation i netværket, udveksling af relevante erfaringer og knowhow, kapacitetsopbygning og uddannelse samt støtte til samarbejde og fælles tiltag. Disse kvantitative resultater understreger, at NRN-netværk i høj grad har formået at inddrage interessenter og har opnået et højt udviklingsniveau.

Du kan downloade yderligere oplysninger her:

- Sammenfattende rapport om fælles netværksstatistikker (2013) [[PDF](#) [en](#)]
- Resumé af konklusionerne om fælles statistikker (2012) [[PDF](#) [en](#)]
- Et overblik over projektet om fælles statistikker [[PDF](#) [en](#)]

Rapporter om kortlægning af NRN-netværk

Disse dokumenter indeholder oplysninger om kortlægningen af NRN-netværk, hvorigen gennem man indsamlede oplysninger om de enkelte EU-medlemsstater. Rapporterne ser nærmere på de forskellige NRN-strukturer og forsøger at identificere netværksklynger ud fra netværkenes aktiviteter eller anvendte metoder og redskaber.

Du kan downloade yderligere oplysninger her:

- Resultaterne af kortlægningen af NRN-netværk i 2013: Endelig sammenfattende rapport [[PDF](#) [en](#)]
- Resultaterne af kortlægningen af NRN-netværk i 2011: Endelig sammenfattende rapport [[PDF](#) [en](#)]

Arbejdsdokument om NRN-programmer

Formålet med [det europæiske evalueringsnetværks](#) arbejdsdokument er at fremme udvekslingen af evalueringsoplysninger, undersøge udfordringerne i forbindelse med evaluering af netværk og

fremhæve de strategier, der anvendes. Dokumentet tager udgangspunkt i erfaringerne fra fire NRN-netværk. Du kan downloade det her [[PDF en](#)].

Litteraturgennemgang

Denne gennemgang giver et overblik over den merværdi af netværkssamarbejde, som er dokumenteret i akademisk litteratur. Den ser nærmere på, hvordan netværk og netværkssamarbejde tilfører værdi, undersøger hindringerne for at udvikle og forstå denne merværdi og ser på, hvordan man kan måle fordelene ved netværkssamarbejde på en mere effektiv måde. Du kan downloade litteraturgennemgangen her [[PDF en](#)].

Merværdien af netværkssamarbejde – erfaringer fra netværkene

Med henblik på at tilvejebringe mere detaljerede oplysninger om merværdien af netværkssamarbejde har NRN-netværk givet mange eksempler på det arbejde, de udfører. Eksemplerne findes i netværkenes beretninger om merværdien af netværkssamarbejde, som er en blanding af eksempler på god praksis, succeshistorier, relevante erfaringer og casestudier. Beretningerne er blevet opdelt efter type og efter de nøgleelementer inden for netværkssamarbejde, de indeholder:

- [Effektiv inddragelse af interessenter](#)
- [En fælles forståelse af politikker](#)
- [Fremme af udveksling af praksis og erfaringer](#)
- [Udveksling af erfaringer og knowhow](#)
- [Kapacitetsopbygning og uddannelse](#)
- [Støtte til samarbejde og fælles tiltag](#)

Casestudier

- Landdistriktsnetværk i Det Forenede Kongerige [[PDF en](#)]
- Bilateralt samarbejde mellem Ungarn og Polen [[PDF en](#)]
- Bottom-up-netværkssamarbejde i Østersøområdet [[PDF en](#)]
- Selvevalueringsprocessen i Belgien-Vallonien [[PDF en](#)]
- Finlands flerdagsseminar om innovation i landdistrikterne [[PDF en](#)]
- Unges omrejsende show igennem Danmark [[PDF en](#)]
- Tematiske workshops i Skotland [[PDF en](#)]
- Kåring af vellykkede projekter i Estland [[PDF en](#)]

5.8. Værktøjskassen til NRN-netværk

Værktøjskassen til NRN-netværk er en dynamisk onlinekilde, der har til formål at imødekomme de behov for information og vejledning, som netværkenes støtteenheder (NSU'erne), forvaltningsmyndighederne og andre NRN-interessenter har for at kunne styrke og forstærke ELFUL-finansierede landdistriktsnetværk.

Principperne bag netværkssamarbejde og praksis

Denne del af værktøjskassen til NRN-netværk handler om principperne bag netværkssamarbejde og praksis. Her finder du forklaringer, tekstfelter med oplysninger og links til materiale og yderligere publikationer om baggrunden for og centrale problemstillinger ved etablering og drift af de ELFUL-finansierede landdistriktsnetværk i både den foregående programmeringsperiode 2007-2013 og den kommende periode 2014-2020. Du kan klikke på nedenstående links og læse mere på nettet.

- [Definitioner af netværk og deres mangfoldighed](#)
Der tales meget om netværk og netværkssamarbejde både i vores arbejds- og privatliv. Men hvad betyder netværk og netværkssamarbejde egentlig for landdistriktsudviklingen og den dertil hørende politik? Følgende underafsnit giver et kort overblik og har til formål at præcisere vigtige begreber for brugen af netværk som et redskab inden for landdistriktsudviklingspolitikken.
 - [Landdistriktsnetværk og netværkssamarbejde](#)
 - [Netværk som et redskab inden for landdistriktsudviklingspolitikken](#)
 - [Påvisning af landdistriktsnetværkenes merværdi](#)
 - [Nationale landdistriktsnetværk – mangfoldige strategier](#)
- [Etablering af netværk](#)
For at etablere et nationalt landdistriktsnetværk er der behov for omhyggelig planlægning, og man bør tage ét skridt ad gangen. Følgende underafsnit giver et kort overblik over de centrale begreber, afgørende strategiske beslutninger og løbende problemstillinger i forhold til forvaltning:
 - [Præcisering af begreber: NSU'er, NRN-netværk og netværkssamarbejde](#)
 - [Struktur og operationel opbygning](#)
 - [Udformning af den strategiske ramme og interventionslogikken](#)
 - [Budgetter og finansiering](#)
 - [Netværksforvaltning og operative ansvarsområder](#)
 - [Inddragelse og repræsentation af interessenter](#)

Videreførelse af erfaringer

I løbet af programmeringsperioden 2007-2013 er der opstået en betydelig mangfoldighed og en stor erfaring i det europæiske netværk for landdistriktsudvikling (ENRD) og i de nationale landdistriktsnetværk (NRN), og mange af disse vigtige og nyttige erfaringer kan videreføres til den kommende programmeringsperiode 2014-2020. Desuden kan man trække på relevante erfaringer fra andre netværk, hvad enten de modtager EU-finansiering eller ej.

Følgende underafsnit indeholder oplysninger om disse erfaringer:

- [Erfaringer fra ENRD](#)
- [Erfaringer fra NRN-netværk](#)
- [Erfaringer fra andre netværk](#)

Du kan desuden læse mere om tidligere erfaringer fra netværkssamarbejdet i LEADER+-programmet [[PDF](#)].

Forberedelser til fremtiden

Netværkssamarbejdet i landdistrikterne har efterladt et positivt indtryk. Det har tilvejebragt oplysninger, idéer og kontakter. Det har givet mulighed for utallige udvekslinger, samarbejde og videnudvikling på både nationalt og europæisk niveau. Det har skabt en ny dialog om en bedre gennemførelse af politikken og har tilskyndet til en mere deltagelsesbaseret forvaltning af politikken. Alt dette er blevet opnået med relativt lave omkostninger.

Programmeringsperioden 2007-2013 vidner dog også om, at det tager tid at opbygge varige forbindelser mellem forvaltninger, organisationer og individuelle aktører. At inddrage aktører i nye

former for dialog kræver engagerede menneskelige ressourcer, skræddersyede kommunikationsredskaber og velfungerende organisationsstrukturer. Derfor er det vigtigt at bygge videre på og styrke den udvikling, der har fundet sted siden etableringen af det europæiske netværk for landdistriktsudvikling, det europæiske evalueringsnetværk for landdistriktsudvikling og de nationale landdistriktsnetværk i 2008, for at få mest muligt ud af netværkene som et redskab inden for landdistriktsudvikling.

Desuden er landdistriktsudviklingspolitikken ved at udvikle sig i retning mod en endnu mere resultatorienteret politik med større fokus på fælles EU-målsætninger og fælles mål. I fremtiden vil programmerne for landdistriktsudvikling være målrettet yderst specifikke områder, såsom konkurrenceevne for alle typer landbrug, landbrugenes levedygtighed, fremme af organisering af fødevarekæden og risikostyring i landbruget, genopretning, bevarelse og styrkelse af økosystemer, effektiv brug af vand og energi, skiftet til en lavemissions- og klimarobust økonomi, fremme af social inklusion, nedbringelse af fattigdom og økonomisk udvikling af landdistrikterne. De skal desuden fremme innovation og videnoverførsel på disse områder. Nogle af disse områder er fuldstændigt nye for ENRD og NRN-netværkene.

Disse ambitiøse forventninger kræver i højere grad end tidligere god kommunikation og koordination mellem politikens aktører på alle niveauer, samt at man formår at formidle de resultater, man har opnået. Netværkssamarbejdet vil derfor fortsat spille en vigtig rolle, og der er fremsat forslag om både at udvide og styrke dets rolle som et redskab inden for landdistriktsudviklingspolitikken.

Læs mere om [udsigterne for netværkssamarbejdet i perioden 2014-2020](#).

Uddannelsesprogram for netværkenes støtteenheder (NSU'er)

Der er blevet skabt enorme mængder viden og praktiske erfaringer, siden de første ELFUL-finansierede nationale landdistriktsnetværk (NRN) blev etableret i starten af 2007. Siden da har der været mange succeshistorier om netværk og også et par fiaskoer. Der er blevet gjort vigtige erfaringer om netværkssamarbejdets rolle som redskab inden for landdistriktsudviklingspolitikken, og de skal udnyttes til at forbedre forvaltningen og driften af netværkene i programmeringsperioden 2014-2020.

Derfor tilrettelagde ENRD's kontaktpunkt et forsøgsprogram til uddannelse af NSU'er fra januar til juni 2013 for at påbegynde en proces med udveksling og læring mellem aktørerne med henblik på at øge NSU'ernes kapacitet til effektivt at udføre deres opgaver og aktiviteter. Udveksling og læring mellem aktørerne omfatter tilegnelse af viden, kompetencer og erfaring ved hjælp af aktiv hjælp og støtte fra en gruppe ligesindede fra en lignende social eller professionel sammenhæng. Processen og uddannelsesaktiviteterne støttes af en facilitator, som har til opgave at hjælpe deltagerne gennem en række aktiviteter og læringsøvelser.

Der blev tilrettelagt tre forsøgsmoduler til uddannelse af NSU'er for at teste tilgangen og undersøge, om der er behov for, at NRN-netværkene deltager i flere kapacitetsopbygningsaktiviteter. Klik på nedenstående links, og læs mere om de enkelte moduler:

- [Forsøgsmodul 1 til uddannelse af NSU'er](#)
Emne: *Strategiske planlægningsspørgsmål for NRN-netværk*
19.-20. februar 2013, Budapest, Ungarn

- [Forsøgsmodul 2 til uddannelse af NSU'er](#)
Emne: *Øvelser med RICA-metoden – øge inddragelsen af interessenter*
14. marts 2013, Åre, Sverige
- [Forsøgsmodul 3 til uddannelse af NSU'er](#)
Emne: *Netværksamarbejde og kommunikation*
7. juni 2013, Tomar, Portugal

Der blev gennemført en evaluering af pilotprogrammet til uddannelse af NSU'er [Hyperlink: http://enrd.ec.europa.eu/app_templates/enrd_assets/pdf/nrn-toolkit/Pilot_NSU_Training_Programme_-_FINAL_Evaluation_Report.pdf] i juli 2013. Ifølge evalueringen af pilotprogrammet var uddannelsesmodulerne med aktiviteter mellem aktørerne særligt vellykkede, og der var en overvældende opbakning fra NSU'erne til at fortsætte lignende aktiviteter. Med denne feedback in mente fortsatte uddannelsesmodulerne i september 2013. Via nedenstående links kan du læse mere om de nye træningsmoduler:

- [Forsøgsmodul 4 til uddannelse af NSU'er](#)
Emne: *Ressourceplanlægning i NRN-netværk*
13. september 2013, Gdansk, Polen

6. Publikationer og medier

ENRD udarbejder en række publikationer og andre medier, som viser landdistriktsudviklingspolitikken i praksis. Vores publikationer har til formål at oplyse forskellige målgrupper om, hvad der sker i EU's landdistrikter, og om ENRD's arbejde, og de opsummerer resultaterne af undersøgelser, analyserer den politiske udvikling, vejleder og giver anbefalinger og fortæller historier fra lokalsamfundene i EU's landdistrikter. ENRD's publikationer findes som hovedregel på seks sprog (DE, EN, ES, FR, IT, PL), og de kan downloades i PDF-format fra [ENRD's hjemmeside](#) eller bestilles i papirformat.

6.1. EU Rural Review

[EU Rural Review](#) er et tematisk tidsskrift med emner og oplysninger, der er relevante for alle ENRD's interessenter. Det tager fat på de mest aktuelle emner inden for EU's landdistriktsudviklingspolitik og giver flere nyttige eksempler på, hvordan politikken gennemføres i hele EU. På [ENRD's hjemmeside](#) kan du finde flere oplysninger om de enkelte udgaver og downloade dem i PDF-format. EU Rural Review udkommer på engelsk, fransk, tysk, italiensk, spansk og polsk.

Udgaver:

- 17. udgave: "Family Farming", november 2013
- 16. udgave: "Knowledge Transfer and Innovation in Rural Development Policy", maj 2013
- 15. udgave: "Delivering Environmental Services using Rural Development Policy", april 2013
- 14. udgave: "Networks and Networking in Rural Development Policy", december 2012
- 13. udgave: "Rural development financial instruments: New opportunities to tackle the economic crisis", oktober 2012
- 12. udgave: "Local Food and Short Supply Chains", juli 2012
- 11. udgave: "LEADER and Cooperation", april 2012
- 10. udgave: "Rural Entrepreneurship", januar 2012
- 9. udgave: "Forestry and rural development", november 2011

- 8. udgave: "Agricultural product quality: a success factor for EU rural areas", juli 2011
- 7. udgave: "Public Goods and Rural Development", marts 2011
- 6. udgave: "Employment and Social Inclusion", december 2010
- 5. udgave: "Cultivating competitiveness of the EU farm, agri-food and forest sectors", oktober 2010
- 4. udgave: "Rural Development and Climate Change", maj 2010
- 3. udgave: "Rural Diversity", januar 2010
- 2. udgave: "Creativity and Innovation in EU Rural Development", december 2009
- 1. udgave: "The European Agricultural Fund for Rural Development", oktober 2009

6.2. ENRD Magazine

ENRD Magazine er et farverigt tidsskrift til alle ENRD-interessenter og enhver, der er interesseret i landdistriktsudviklingen i EU. Det indeholder alle nyheder fra ENRD, et sammendrag af historier fra nationale landdistriktsnetværk og lokale aktionsgrupper, særlige aktuelle emner, omfattende dækning af arrangementer og inspirerende illustrationer af landdistriktsudvikling i praksis. ENRD Magazine udkommer på engelsk, fransk, tysk, italiensk, spansk og polsk.

Udgaver:

- ENRD Magazine – sommer 2013. Tema: LEADER-konferencen 2013
- ENRD Magazine – forår 2013. Tema: Sociale medier og landdistriktsudvikling
- ENRD Magazine – vinter 2012/2013. Tema: Merværdien af netværkssamarbejde
- ENRD Magazine – efterår 2012. Tema: Billeder af EU's landdistrikter – ENRD's fotokonkurrence
- ENRD Magazine – forår/sommer 2012. Tema: LEADER-arrangement 2012: "Local Development Strategies and Cooperation"
- ENRD Magazine – Pilotudgave. Tema: Formidling af landdistriktsudviklingen til befolkningen

6.3. ELFUL-projektbrochurer

En vigtig opgave for ENRD og NRN-NETVÆRK er at udveksle oplysninger om ELFUL-projekter. **ELFUL-projektbrochurerne** tilskynder til informationsudveksling ved at give eksempler på forskellige aktiviteter inden for landdistriktsudvikling, der er medfinansieret af ELFUL. Brochurerne udkommer på engelsk, fransk, tysk, italiensk, spansk og polsk.

Udgaver:

- Social inklusion
- Miljøtjenesteydelser
- Unge landbrugere og ungdommen i EU's landdistrikter
- Andre former for EU-finansiering
- Skovbrug
- Fødevarer
- Grøn vækst
- LEADER
- Informations- og kommunikationsteknologi (IKT)
- ELFUL

6.4. Tematiske publikationer

ENRD udgiver på jævnlig basis ad hoc og [tematiske publikationer](#), der behandler relevante emner og beskriver de seneste initiativer inden for landdistriktsudviklingspolitikken, f.eks. folderen om landdistriktsudviklingspolitikken i tal, som indeholder oplysninger om overvågningsindikatorer for landdistriktsudviklingsprogrammer. Andre udgivelser omfatter "Success factors for the new Rural Development Programmes", et faktablad om sundhedstjekket af den fælles landbrugspolitik og den europæiske økonomiske genopretningsplan samt en brochure om EU's landdistriktsudviklingspolitik.

6.5. Mediegalleri

Det [audiovisuelle mediegalleri](#) indeholder [fotoalbum](#) og [videoer](#) fra EU's landdistrikter, herunder billeder fra NRN-møder, visuelle indtryk fra fotokonkurrencen "Images of Rural Europe", videoer fra ELFUL-projekter og materiale fra ENRD's interessenter.

7. Arrangementer og møder

ENRD tilrettelægger og deltager jævnligt i [arrangementer og møder](#) om en bred vifte af emner inden for landdistriktsudviklingen, deltager i [messer](#) og byder [besøgende](#) velkommen i sit kontaktpunkt i Bruxelles. Disse aktiviteter omfatter det årlige LEADER-arrangement og [særlige møder](#) for de nationale landdistriktsnetværk, tematiske arbejdsgrupper, ENRD koordinationsudvalg og LEADER's underudvalg.

Du kan læse mere om arrangementer og møder, som ENRD afholder eller deltager i på [hjemmesiden](#).

8. Kontaktpersoner

Der er blevet etableret et kontaktpunkt med henblik på at oplyse Kommissionen (Generaldirektoratet for Landbrug og Udvikling af Landdistrikter) om udviklingen af tjenesteydelser for det europæiske netværk for landdistriktsudvikling.

Kontaktpunktets sekretariat har i sit sjette leveår (juli 2013-juli 2014) Michael Gregory som chef og består desuden af Ilias Papageorgiou, Fiorella Giorgiani og Oana Guth.

Gruppen for videnudvikling og politikanalyse yder støtte til de [tematiske arbejdsgrupper](#) og ekspertmøder og udarbejder analyser og resuméer af programmer. Gruppen har desuden udformet [overvågningsindikatorerne](#). Fabio Cossu er chef for gruppen, som består af Mara Lai, Preslav Petkov og Alexandros Papakonstantinou.

Gruppen for videndeling og kommunikation har arbejdet på ENRD's hjemmeside og de dynamiske redskaber, informationslinjen, [seminarer og konferencer](#), [publikationer](#) og ENRD's nyheder. Peter Toth er chef for gruppen, som består af Pascale van Doren, Kasia Panfil, Tim Hudson, Eva Soriano, Ryoko Abe, Virginie Sarah Viaene, Ana Nechita og Derek MGlynn.

Gruppen for videnudveksling, netværk og samarbejde yder støtte til samarbejde mellem interessenter, [tværnationalt samarbejde](#) og er [kontaktpunkt for de nationale landdistriktsnetværk](#). Edina Ocsko er chef for gruppen, som består af Ines Jordana, Elena Maccioni, og Marina Brakalova.

Kostas Zapis er chef for gruppen bag hjemmesiden, som består af Sandrine Duquenoy, Stephen Parengkuan, Yves Delangre og Magali Stas.